

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Εφαρμοσμένης Οικονομικής
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

ΒΑΛΑΜΟΥΤΗΣ ΚΩΝ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΤΣΙΝΤΖΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΒΟΛΟΣ, 2022

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την υλοποίησή της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επιπλέον, έχω αναφέρει όλες τις πηγές που χρησιμοποίησα κατά την προετοιμασία της, είτε αυτές αναφέρονται αυτούσιες, είτε παραφρασμένες. Τέλος, βεβαιώνω ότι η διπλωματική αυτή εργασία υλοποιήθηκε από μένα προσωπικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Σπυρίδων Κων. Βαλαμούτης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της Διπλωματικής μου εργασίας, κύριο Τσίντζο Παναγιώτη, ο οποίος με καθοδήγησε από την εύρεση του θέματος, μέχρι και την ολοκλήρωση της εργασίας, και του οποίου η βοήθεια ήταν πολύτιμη. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του ΠΜΣ για όλες τις γνώσεις που μου μεταλαμπάδευσαν. Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να αποδώσω στην οικογένειά μου, για την αμέριστη συμπαράσταση, καθώς και για την ψυχολογική υποστήριξη που μου προσέφεραν, αλλά και μου προσφέρουν σε κάθε σημείο της ζωής μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κεφάλαιο 1

1.1 Εισαγωγή

1.2 Μεθοδολογία

Κεφάλαιο 2

2.1 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1.1 Η Έννοια της Διαφθοράς

2.1.1.1 Μορφές της Διαφθοράς

2.1.1.2 Παράγοντες Δημιουργίας Διαφθοράς

2.1.1.3 Δείκτες Μέτρησης της Διαφθοράς

2.1.1.4 Συνέπειες της Διαφθοράς

2.1.1.5 Τρόποι Αντιμετώπισης της Διαφθοράς

2.2 Παραοικονομία και Διαφθορά

Κεφάλαιο 3

3.1 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση Οικονομολόγων

3.2 Πίνακας Ερευνητών

3.3 Συμπεράσματα

Κεφάλαιο 4

4.1 Θεωρητική Βιβλιογραφία

4.1.1 Corruption and Growth, Paolo Mauro, 1995

4.1.2 Corruption and the Shadow Economy: an empirical analysis, Axel Dreher and Friedrich Schneider, 2009

4.1.3 The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth, Paolo Mauro, 2004

4.2 Βέλτιστες Πρακτικές της ΕΕ πάνω στο φαινόμενο της Διαφθοράς

Κεφάλαιο 5

5.1 Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μέτρηση της διαφθοράς αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών. Στην παρούσα εργασία αναλύονται οι οικονομικές επιπτώσεις της διαφθοράς και πώς αυτές επηρεάζουν τη λειτουργία μιας χώρας. Εν συνεχεία, παρατίθενται απόψεις ορισμένων ερευνητών ως προς το φαινόμενο της διαφθοράς και, τέλος εξετάζονται τα συμπεράσματα που απορρέουν από τη διπλωματική αυτή εργασία.

ABSTRACT

Measuring corruption is an important factor for the smooth functioning of countries' economic development. This paper analyzes the economic effects of corruption and how they affect the functioning of a country. Then, the views of some researchers on the phenomenon of corruption are presented and, finally, the conclusions resulting from this dissertation are examined.

KEY WORDS: διαφθορά, δωροδοκία, συνέπειες της διαφθοράς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαφθορά αποτελεί ένα φαινόμενο της ανθρώπινης κοινωνίας, με αρνητικές επιπτώσεις οι οποίες επηρεάζουν την οικονομία παγκοσμίως. Η έννοιά της είναι πολύπλευρη και γι' αυτό και δεν μπορεί να δοθεί ένας ακριβής ορισμός. Το φαινόμενο της διαφθοράς παρατηρείται τόσο στις αναπτυγμένες κυρίως οικονομίες, αλλά και σε κάποιες αναδυόμενες (Κένυα, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό). Εντούτοις, έχει παρατηρηθεί ότι οι αναπτυγμένες κοινωνίες εμπεριέχουν περισσότερο το φαινόμενο αυτό, όταν υψηλά ιστάμενοι υπάλληλοι κάνουν κατάχρηση της εξουσίας, με σκοπό το προσωπικό τους συμφέρον (Shleifer και Vishny, 1993).

Η διαφθορά έχει απασχολήσει, κατά καιρούς, πληθώρα ερευνητών, με απόψεις οι οποίες επικεντρώνονται τόσο στους παράγοντες που οδηγούν σε αύξηση της διαφθοράς, όσο και στις συνέπειες αυτής. Επομένως, η μέτρησή της είναι βαρύνουσα σημασίας, αν αναλογιστεί κανείς το γεγονός ότι σε κάποιες περιπτώσεις είναι τόσο υψηλή που ξεπερνά το μισό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ορισθεί το φαινόμενο και οι μορφές της διαφθοράς, ενός φαινομένου το οποίο έχει απασχολήσει εδώ και δεκαετίες την ερευνητική κοινότητα. Αναλύονται οι μορφές, οι παράγοντες που δημιουργούν την διαφθορά, οι συνέπειες που έχει το φαινόμενο στην κοινωνία και την οικονομική πολιτική, αλλά και οι τρόποι αντιμετώπισης. Παράλληλα αντιπαραβάλλεται το φαινόμενο της διαφθοράς με αυτό της παραοικονομίας, με σκοπό την αποφυγή σύγχυσης.

Εν συνεχεία, παρατίθενται οι απόψεις ορισμένων ερευνητών, όσον αφορά τις συνέπειες που έχει μια διεφθαρμένη διαδικασία σε διάφορους τομείς της κοινωνία, όπως είναι η οικονομική μεγέθυνση, οι ΑΞΕ, οι επιχειρήσεις, αλλά και η οικονομική πολιτική μιας χώρας. Αναλύονται η μεθοδολογία που έκαναν χρήση οι ερευνητές, αλλά και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν όσον αφορά το φαινόμενο της διαφθοράς

Η εργασία χωρίζεται σε πέντε (5) μέρη. Το πρώτο είναι αυτό της εισαγωγής. Στο δεύτερο μέρος γίνεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση, όπου παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της διαφθοράς (ορισμός, μορφές, συνέπειες και τρόποι αντιμετώπισης της διαφθοράς), αλλά και μία αλληλοσυσχέτιση μεταξύ διαφθοράς και

παραοικονομίας. Στο τρίτο μέρος παρατίθεται βιβλιογραφική ανασκόπηση ορισμένων οικονομολόγων και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν. Στο τέταρτο παρουσιάζεται θεωρητική βιβλιογραφία και στο πέμπτο και τελευταίο μέρος παρατίθενται τα συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας.

1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην παρούσα εργασία, ως μεθοδολογία χρησιμοποιήθηκε μια εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση από ορισμένους επιστήμονες σχετικά με τις επιδράσεις της διαφθοράς σε διάφορους τομείς, όπως η οικονομική αποδοτικότητα, οι επενδύσεις μιας χώρας, η πολιτική σταθερότητα, αλλά και η ανάπτυξη μιας χώρας. Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να εξεταστεί και να αναλυθεί σε μεγάλο βαθμό πώς ένα τέτοιο φαινόμενο μπορεί να επηρεάσει τους προαναφερθέντες τομείς, είτε αρνητικά, αλλά είτε και θετικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1.1 Η έννοια της διαφθοράς.

Η διαφθορά είναι μία πολυδιάστατη έννοια και είναι δύσκολο να δοθεί ένας ακριβής ορισμός. Ωστόσο, κατά καιρούς, αρκετοί ερευνητές προσπάθησαν να ορίσουν την έννοια αυτή. Ένας βασικός ορισμός της διαφθοράς είναι η πώληση της δημόσιας περιουσίας, με σκοπό το προσωπικό κέρδος (Shleifer και Vishny, 1993).

Οι σχέσεις μεταξύ διακυβέρνησης και οικονομικής πολιτικής σχετίζονται άμεσα με το φαινόμενο της διαφθοράς. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, ως διαφθορά του δημοσίου τομέα ορίζεται η κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος (Οικονομική Πολιτική, Βαβούρας Ιωάννης, 2019). Το φαινόμενο αυτό δεν αποτελεί σύγχρονο πρόβλημα για την κοινωνία, καθώς από τα παλαιότερα χρόνια, όποιος κατέχει θέση ισχύος, δελεάζεται να την αξιοποιήσει για “ίδιον όφελος”.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Djankov, η διαφθορά αντικατοπτρίζεται στην πολιτική κατάσταση που επικρατεί σε μια χώρα. Φαινόμενα όπως η αναρχία, η πολιτική αστάθεια ή ένα δικτατορικό καθεστώς οδηγούν στην άνθηση του φαινομένου της διαφθοράς (Djankov et al, 2003).

Ο Svensson (2005) ορίζει τη δημόσια διαφθορά ως παράνομη χρήση της δημόσιας εξουσίας για προσωπικό όφελος. Τέτοια παραδείγματα είναι η δωροδοκία, η κατάχρηση των δημοσίων οικονομικών πόρων και η πώληση κρατικής περιουσίας από δημόσιους λειτουργούς.

Παρομοίως, σύμφωνα με τον Arvind K. Jain, το φαινόμενο της διαφθοράς εντοπίζεται σε περιπτώσεις στις οποίες η ισχύς ενός πολιτικού γραφείου χρησιμοποιείται για προσωπικό όφελος κατά τρόπο που αντιβαίνει στους νόμους του παιχνιδιού (Arvind K. Jain, *Corruption: A Review*, 2001).

Εν κατακλείδι, η διαφθορά μπορεί να προκληθεί από αυτόν που παρέχει τη δωροδοκία ή από αυτόν που τη δέχεται. Σκοπός της διαφθοράς μπορεί να είναι ή η αποκέντρωση μιας χώρας, να είναι προβλέψιμη ή τυχαία και τέλος να εμπλέκονται δωροδοκίες ή όχι (Tanzi, 1998).

2.1.1.1 Οι μορφές της διαφθοράς

Με σκοπό την κατανόηση της έννοιας της διαφθοράς, είναι απαραίτητη η ανάλυση των μορφών της διαφθοράς. Σε ένα δημοκρατικό καθεστώς επικρατούν τρεις μορφές διαφθοράς (Jain, 2001). Ως “μεγάλη διαφθορά” ή “πολιτική διαφθορά” ορίζεται η δραστηριότητα των υψηλά ιστάμενων πολιτικών, οι οποίοι κάνουν κατάχρηση της εξουσίας για προσωπικό όφελος και με σκοπό την παραμονή τους στην εξουσία. Η συγκεκριμένη μορφή διαφθοράς δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή, παρά μόνο με τη μορφή δωροδοκίας και όταν οι επιπτώσεις αυτής είναι σημαντικά επιζήμιες για την κοινωνία.

Η δεύτερη μορφή διαφθοράς είναι η “μικρή διαφθορά” ή αλλιώς “γραφειοκρατική διαφθορά”, η οποία αφορά συναλλαγές μεταξύ γραφειοκρατών και λαού, αλλά και μεταξύ γραφειοκρατών και πολιτικών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι πολίτες είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν (με τη μορφή δωροδοκίας) τους γραφειοκράτες, με σκοπό να λάβουν μια υπηρεσία (είτε τους ανήκει, είτε όχι), ή με σκοπό την επίσπευση μιας γραφειοκρατικής διαδικασίας. Οι γραφειοκράτες, από την άλλη μεριά, μπορούν

να εισπράττουν ένα χρηματικό ποσό (με τη μορφή δωροδοκίας) για γραφειοκρατικές δραστηριότητες που ανατίθενται στους ανωτέρους τους.

Τέλος, η νομοθετική διαφθορά σχετίζεται με τα ψηφίσματα των νομοθετών. Κατά πόσο δηλαδή οι νομοθέτες είναι διατεθειμένοι να χρηματιστούν, με σκοπό τη μεταβολή ψηφισμάτων, τα οποία θα διευκολύνουν οικονομικά τα άτομα που προσφέρουν στους νομοθέτες τη δωροδοκία.

Εξειδικεύοντας, οι περιπτώσεις όπου μπορεί εύκολα να ανιχνευθεί το φαινόμενο της διαφθοράς στην κοινωνία είναι πολλές. Η διαφθορά καλύπτει ένα μεγάλο αριθμό περιπτώσεων οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν με τους παρακάτω τρόπους:

1. Δωροδοκία - Χρηματισμός: θεωρείται ως η πιο γνωστή μορφή διαφθοράς και αναφέρεται σε διευκολύνσεις που πραγματοποιούν οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι σε ωφελούμενους. Για τις υπηρεσίες τους βέβαια αμείβονται αδρά, σε χρήμα ή και είδος.
2. Κατάχρηση - Υπεξαίρεση χρημάτων: κλοπή δημόσιων πόρων από άτομα που έχουν αναλάβει την διεκπεραίωση του δημόσιου έργου και έχουν άμεση πρόσβαση στους πόρους αυτούς.
3. Απάτη: θεωρείται ως η απόκρυψη πληροφοριών, η οποία πραγματοποιείται από τους κυβερνητικούς αξιωματούχους, είτε για ίδιον όφελος, είτε για την εξυπηρέτηση συμφερόντων ορισμένων ανθρώπων, οι οποίοι εμπλέκονται σε οικονομικά εγκλήματα.
4. Εκβιασμός: θεωρείται η εκβιαστική απόσπαση χρημάτων είτε από ιδιώτες, είτε από επιχειρήσεις. Στις περισσότερες (αν όχι σε όλες) τις περιπτώσεις οι διαδικασίες αυτές πραγματοποιούνται υπογείως, γνωστές και ως “κάτω από το τραπέζι”.
5. Ευνοιοκρατία - Νεποτισμός: η κατάχρηση της δημόσιας εξουσίας προς όφελος της οικογένειας φίλων ή ατόμων που κατέχουν δημόσια αξιώματα.

Παρατηρείται, εν ολίγοις, πως το φαινόμενο της διαφθοράς δεν πραγματοποιείται απαραίτητα από μόνο υπό τη μορφή δωροδοκίας-χρηματισμού, ούτε χρησιμοποιείται μόνο από κυβερνητικούς αξιωματούχους. Σε πολλές περιπτώσεις ωφελούμενοι θεωρούνται οι φίλοι, η οικογένεια, ακόμα και κάποιο πολιτικό κόμμα.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το φαινόμενο της διαφθοράς συναντάται, όχι μόνο στον δημόσιο, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Μια εξίσου διαδεδομένη μορφή της διαφθοράς που συναντάται στον ιδιωτικό τομέα είναι η εφαρμογή “κακών πρακτικών” μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων. Τέτοιες πρακτικές περιλαμβάνουν

απόκρυψη στοιχείων, δημοσίευση ψευδών λογιστικών στοιχείων, καθώς και η εξαπάτηση ορισμένων μικρομετόχων. Η συγκεκριμένη μορφή διαφθοράς είναι εξαιρετικά δύσκολη στο να ανιχνευθεί και να μετρηθεί, έστω και με υποκειμενικούς δείκτες αντίληψης.

2.1.1.2 Παράγοντες δημιουργίας της Διαφθοράς

Πολλοί ερευνητές έχουν αναπτύξει τη θεωρία τους ως προς τους παράγοντες που οδηγούν στην εμφάνιση της διαφθοράς. Ο Tanzi, στο άρθρο του το 1998, αναφέρει ότι δραστηριότητες όπως ο τραπεζικός δανεισμός, οι οικοδομικές άδειες, η έκδοση αδειών, καθώς και η διεκπεραίωση καθημερινών δραστηριοτήτων στις αναπτυσσόμενες κυρίως χώρες, συντελούν στην εμφάνιση της διαφθοράς, καθώς δίνουν στους κρατικούς μηχανισμούς μονοπωλιακή δύναμη, διότι ελέγχουν την εξέλιξη αυτών των δραστηριοτήτων. Όλα αυτά οδηγούν στη δημιουργία κινήτρων για δωροδοκία που πραγματοποιείται από τη μεριά των πολιτών προς τον κρατικό μηχανισμό. Οι πολίτες, εφόσον η διεκπεραίωση της δραστηριότητάς τους εξαρτάται αποκλειστικά από τους υπαλλήλους του κρατικού μηχανισμού, οδηγούνται αναγκαστικά στη λύση της δωροδοκίας, εφόσον επιθυμούν να τελεσιδικήσει η υπόθεσή τους άμεσα.

Οι δημόσιες δαπάνες, σύμφωνα με τον Tanzi (1998), αποτελούν σημαντικό κίνητρο για την αύξηση της διεφθαρμένης συμπεριφοράς των κρατικών λειτουργών, καθώς οι ίδιοι, προκειμένου να αποκτήσουν επιπρόσθετο εισόδημα, είναι διατεθειμένοι να παρεκκλίνουν από το αρχικό σχέδιο, αφού η έλλειψη διαφάνειας και ελέγχου τους το επιτρέπει.

Παραπάνω αναφέρθηκε ότι η έλλειψη διαφάνειας και ελέγχου συντελεί στη έξαρση του φαινομένου της διαφθοράς. Στη λίστα αυτή με τις αιτίες έρχονται να προστεθούν η έντονη γραφειοκρατία και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων, καθώς όσο αυξάνονται οι μισθοί τους, τόσο μειώνεται η διαφθορά. Στον αντίποδα, η έλλειψη προστατευτισμού και ευνοιοκρατίας, η έλλειψη πολιτικής σκοπιμότητας, καθώς και η ύπαρξη ευνόητων νόμων, είναι κάποιοι από τους παράγοντες που συντελούν στη

μείωση των επιπέδων της διαφθοράς. Σύμφωνα με τον Tanzi (1998), το αξιόπιστο σύστημα ποινικής δίωξης και η ύπαρξη αποτελεσματικών ελέγχων μέσα στους ίδιους τους κρατικούς μηχανισμούς έρχονται να προστεθούν στη λίστα των παραγόντων αντιμετώπισης της διαφθοράς.

Σύμφωνα με την Jain (2001), υπάρχουν αναφορικά τρεις παράγοντες που οδηγούν στην εμφάνιση της διαφθοράς: ο οικονομικός χρηματισμός (economic rent), η ευχέρεια και ελευθερία των κρατικών λειτουργών (discretionary power), και το νομοθετικό και δικαστικό σύστημα.

Ο οικονομικός χρηματισμός, σύμφωνα με τη συγγραφέα, είναι η οποιαδήποτε χρηματική καταβολή που πραγματοποιείται από τους πολίτες προς τους κρατικούς λειτουργούς με μορφή δωροδοκίας και έχει ως στόχο την απόκτηση οικονομικών πόρων και υπηρεσιών (Jain, 2001).

Ο δεύτερος παράγοντας είναι η ευχέρεια και η ελευθερία των κρατικών λειτουργών. Με την έλλειψη διαφάνειας και ελέγχου στον ίδιο τον κρατικό μηχανισμό δίνεται η δυνατότητα στους δημόσιους υπαλλήλους να ελίσσονται με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να εξυπηρετείται το προσωπικό όφελος.

Ο τρίτος παράγοντας σχετίζεται με το νομοθετικό και δικαστικό σύστημα. Με λίγα λόγια, για να προβεί ένας πολίτης σε μια πράξη δωροδοκίας, πρέπει να είναι εξασφαλισμένος ότι το επιπλέον εισόδημα που θα αποκτήσει από αυτή την διεφθαρμένη συμπεριφορά, θα είναι μεγαλύτερο από το κόστος μιας ενδεχόμενης ποινής. Έτσι, η συγγραφέας θεωρεί ως τρίτο παράγοντα την καθαρή χρησιμότητα της διαφθοράς, η οποία είναι ένα σύνολο που διέπεται από τις σχέσεις εισοδήματος που προκύπτει από τη διαφθορά, νόμιμου μισθού, δύναμης πολιτικών θεσμών, καθώς και ηθικών και πολιτικών αξιών.

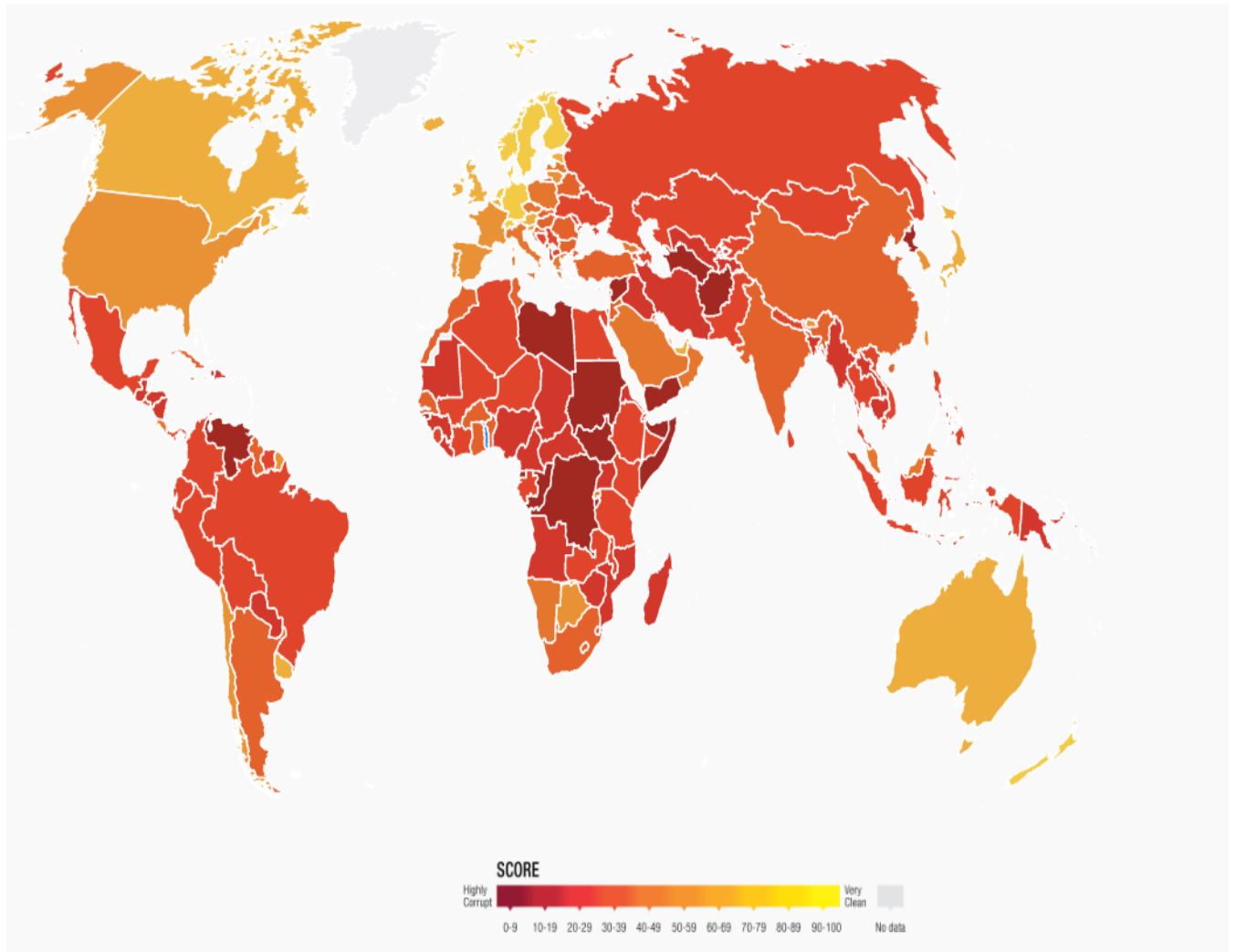
Ως τελευταίος, αλλά εξίσου σημαντικός παράγοντας, έρχεται να προστεθεί το φαινόμενο της παραοικονομίας σε μια χώρα. Η διαφθορά επηρεάζεται από τα ποσοστά παραοικονομίας σε μια χώρα, επηρεάζοντας με τη σειρά της την ακολουθούμενη οικονομική πολιτική. Οι παράνομες οικονομικές δραστηριότητες οδηγούν σε έντονα φαινόμενα διαφθοράς, τα οποία με τη σειρά τους οδηγούν τις επιχειρήσεις στην παραοικονομία και τα οποία θα αναλυθούν εν συνεχεία.

2.1.1.3 Δείκτες μέτρησης της Διαφθοράς

Η μέτρηση του φαινομένου της διαφθοράς είναι μία πολύπλοκη διαδικασία, λόγω της έντονης μυστικότητας που κυριαρχεί κατά τις συναλλαγές (Tanzi, 1998, Jain, 2000). Αρκετοί ερευνητές έχουν προσπαθήσει κατά καιρούς να μετρήσουν τη διαφθορά, με τη βοήθεια ορισμένων δεικτών, με σκοπό να την προσεγγίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο. Ένας ερευνητής θα πρέπει να εξετάσει πολλούς παράγοντες κατά τη μέτρηση της διαφθοράς, όπως είναι οι μεταβλητές που θα συμπεριληφθούν στον δείκτη και εν συνεχεία να καταγράψει τις διεφθαρμένες συναλλαγές.

Μέχρι το 1975 είχαν πραγματοποιηθεί ελάχιστες ενέργειες μέτρησης και καταπολέμησης του φαινομένου της διαφθοράς. Μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, καθώς και τη μετάβαση πολλών οικονομιών από τον σοσιαλισμό στον καπιταλισμό, η ανάγκη αλλαγής διακυβέρνησης ήταν μεγάλη. Τα φαινόμενα διαφθοράς μεταξύ πολιτών και κυβερνητικών παρατάξεων σε Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και Ισπανία ολοένα και αυξάνονταν. Η ανάγκη, λοιπόν, μέτρησης της διαφθοράς, ήταν μεγάλη.

Αρχικά, και πριν γίνει η ανάλυση των δεικτών μέτρησης της διαφθοράς, είναι απαραίτητο να τοποθετηθεί ένας παγκόσμιος χάρτης, προκειμένου να γίνει κατανοητό το μέγεθος της διαφθοράς που υφίσταται σε κάθε χώρα. Οι χώρες εμφανίζονται με διάφορους χρωματισμούς, όπου το πιο σκούρο χρώμα αναφέρεται στις υψηλά διεφθαρμένες χώρες, ενώ το πιο απαλό στις πιο καθαρές από διαφθορά χώρες. Σύμφωνα λοιπόν με τον παρακάτω πίνακα, για το έτος 2020, ως πιο καθαρή από περιστατικά διαφθοράς χώρα ορίζεται η Νέα Ζηλανδία, ενώ ως η πιο διεφθαρμένη χώρα παγκοσμίως, η Σομαλία.

Η ιδιωτική εταιρεία, η οποία ξεκίνησε να μετρά τα φαινόμενα διαφθοράς, ήταν η Business International Corporation (B.I.), όπου το 1984 δημοσίευσε το δείκτη BI. Στόχος του δείκτη BI είναι η μέτρηση του επιπέδου της διαφθοράς από περίπου 68 χώρες για την χρονική περίοδο 1980-1983. Ο συγκεκριμένος δείκτης έχει χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς από διάφορους ερευνητές όπως ο Mauro (1995), οι Ades και Di Tella (1999). Ο δείκτης BI υποδηλώνει τον βαθμό στον οποίο μία επιχειρηματική συναλλαγή περιέχει αμφισβητήσιμες πληρωμές και συνήθως λαμβάνει τιμές από 0-10, με το 10 να θεωρείται η μέγιστη διαφθορά (Mauro, 1998; Ades και Di Tella, 1999; Wei, 2000; Treisman, 2000; Kaufman και Wei, 2000; Gupta et al., 2002; Fisman και Gatti, 2002; Svensson, 2005; Larrain και Tavares, 2007;)

Ένας άλλος οργανισμός, ο οποίος έχει εμβαθύνει στην καταπολέμηση του φαινομένου της διαφθοράς, είναι ο οργανισμός Transparency International, με έδρα το Βερολίνο. Σκοπός του οργανισμού είναι να παρέχει αξιόπιστα και ποιοτικά εργαλεία, τα οποία συντελούν στη καταπολέμηση της διαφθοράς και της δωροδοκίας, τόσο σε εθνικό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Για το λόγο αυτό, έχει δημιουργήσει διάφορα αξιόπιστα εργαλεία, με το πιο γνωστό τον ετήσιο δείκτη διαφθοράς (corruption perception index) με χρονιά δημοσίευσης το 1995. Ο δείκτης αυτός περιλαμβάνει πάνω από 150 χώρες και κατατάσσει τις χώρες παγκοσμίως, ανάλογα με το βαθμό στον οποίο η ύπαρξη διαφθοράς και δωροδοκιών γίνεται αντιληπτή από τους πολίτες (transparency index, 2010). Η μέτρηση του δείκτη αυτού πραγματοποιείται από το 0-10, όπου το 10 αναφέρεται στη χώρα με μηδενική διαφθορά, ενώ από πολλούς ο δείκτης αυτός θεωρείται ο λόγος που η διαφθορά έχει ληφθεί τόσο σοβαρά υπόψη στις διεθνείς οικονομικές πολιτικές.

Την τελευταία δεκαετία (2010-2020) ο οργανισμός Transparency International έχει δημοσιεύσει αρκετά διαγράμματα που αφορούν το φαινόμενο της διαφθοράς και τις μεταβολές της και τα οποία παρατίθενται εν συνεχεία:

Corruption Perceptions Index 2020: Statistically significant changes (2012-2020)

Country	CPI 2020	CPI 2012	Score change	Country	CPI 2020	CPI 2013	Score change	Country	CPI 2020	CPI 2014	Score change	Country	CPI 2020	CPI 2015	Score change	Country	CPI 2020	
Afghanistan	19	8	▲ 11	Afghanistan	19	8	▲ 11	Afghanistan	19	12	▲ 7	Angola	27	15	▲ 12	Angola	27	
Armenia	49	34	▲ 15	Albania	36	31	▲ 5	Angola	27	19	▲ 8	Argentina	42	32	▲ 10	Armenia	49	
Australia	77	85	▼ -8	Argentina	42	34	▲ 8	Argentina	42	34	▲ 8	Armenia	49	35	▲ 14	Ecuador	39	
Austria	76	69	▲ 7	Armenia	49	36	▲ 13	Armenia	49	37	▲ 12	Belarus	47	32	▲ 15	Estonia	75	
Belarus	47	31	▲ 16	Austria	76	69	▲ 7	Belarus	47	31	▲ 16	Canada	77	83	▼ -6	Ethiopia	38	
Bosnia and Herzegovina	35	42	▼ -7	Belarus	47	29	▲ 18	Chile	67	73	▼ -6	Ecuador	39	32	▲ 7	Korea, South	61	
Canada	77	84	▼ -7	Bosnia and Herzegovina	35	42	▼ -7	China	42	36	▲ 6	Guyana	41	29	▲ 12	Liberia	28	
Congo	19	26	▼ -7	Cote d'Ivoire	36	27	▲ 9	Estonia	75	69	▲ 6	Italy	53	44	▲ 9	Poland	56	
Côte d'Ivoire	36	29	▲ 7	Estonia	75	68	▲ 7	Guatemala	25	32	▼ -7	Korea, South	61	54	▲ 7	Tanzania	38	
Ecuador	39	32	▲ 7	Greece	50	40	▲ 10	Guyana	41	30	▲ 11	Liberia	28	37	▼ -9			
Estonia	75	64	▲ 11	Guyana	41	27	▲ 14	Hungary	44	54	▼ -10	Malta	53	60	▼ -7			
Ethiopia	38	33	▲ 5	Hungary	44	54	▼ -10	Italy	53	43	▲ 10	Mongolia	35	39	▼ -4			
Greece	50	36	▲ 14	Italy	53	43	▲ 10	Korea, South	61	55	▲ 6	Nepal	33	27	▲ 6			
Guatemala	25	33	▼ -8	Kazakhstan	38	26	▲ 12	Liberia	28	37	▼ -9	Nicaragua	22	27	▼ -5			
Guyana	41	28	▲ 13	Korea, South	61	55	▲ 6	Nicaragua	22	28	▼ -6	Poland	56	63	▼ -7			
Hungary	44	55	▼ -11	Kyrgyzstan	31	24	▲ 7	Saint Lucia	56	71	▼ -15	Tanzania	38	30	▲ 8			
Italy	53	42	▲ 11	Liberia	28	38	▼ -10	Tanzania	38	31	▲ 7	Timor-Leste	40	28	▲ 12			
Kyrgyzstan	31	24	▲ 7	Malawi	30	37	▼ -7	Timor-Leste	40	28	▲ 12	Ukraine	33	27	▲ 6			
Lebanon	25	30	▼ -5	Nicaragua	22	28	▼ -6	Ukraine	33	26	▲ 7	Uzbekistan	26	19	▲ 7			
Liberia	28	41	▼ -13	Saint Lucia	56	71	▼ -15	Uzbekistan	26	18	▲ 8							
Madagascar	25	32	▼ -7	Timor-Leste	40	30	▲ 10	Venezuela	15	19	▼ -4							
Malawi	30	37	▼ -7	Turkey	40	50	▼ -10	Zambia	33	38	▼ -5							
Mozambique	25	31	▼ -6	Ukraine	33	25	▲ 8											
Myanmar	28	15	▲ 13	Uzbekistan	26	17	▲ 9											
Nepal	33	27	▲ 6	Venezuela	15	20	▼ -5											
Nicaragua	22	29	▼ -7	Zambia	33	38	▼ -5											
Saint Lucia	56	71	▼ -15															
Senegal	45	36	▲ 9															
Syria	14	26	▼ -12															
Turkey	40	49	▼ -9															
Ukraine	33	26	▲ 7															
Uzbekistan	26	17	▲ 9															
Yemen	15	23	▼ -8															

Ο παραπάνω πίνακας αποτυπώνει τις στατιστικά σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα 2012-2020, όπως αποτυπώθηκαν από τον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς TI. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι μεταβολές και οι αλλαγές στη βαθμολογία που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των χωρών όσον αφορά την κατάταξή τους στο φαινόμενο της διαφθοράς. Όπως παρατηρείται, υπάρχουν σημαντικές αλλαγές και υψηλή κινητικότητα στην κατάταξη αυτή.

Corruption Perceptions Index 2020: Score and rank changes 2019-2020

Country	ISO3	Region	CPI 2020	CPI 2019	Change in scores 2019-2020		CPI rank 2020	CPI rank 2019	Change in rank 2019-2020		Standard error 2020	Standard error 2019
Maldives	MDV	AP	43	29	↑	14	75	130	↑	-55	7,69	2,57
Armenia	ARM	ECA	49	42	↑	7	60	77	↑	-17	3,50	4,31
Kazakhstan	KAZ	ECA	38	34	↑	4	94	113	↑	-19	3,12	4,18
Afghanistan	AFG	AP	19	16	↑	3	165	173	↑	-8	2,44	2,55
Ukraine	UKR	ECA	33	30	↑	3	117	126	↑	-9	1,31	2,38
Kenya	KEN	SSA	31	28	↑	3	124	137	↑	-13	1,49	2,17
Somalia	SOM	SSA	12	9	↑	3	179	180	↑	-1	2,29	1,74
Brazil	BRA	AME	38	35	↑	3	94	106	↑	-12	2,50	4,06
Belarus	BLR	ECA	47	45	↑	2	63	66	↑	-3	2,68	3,64
Greece	GRC	WE/EU	50	48	↑	2	59	60	↑	-1	1,81	2,57
Timor-Leste	TLS	AP	40	38	↑	2	86	93	↑	-7	2,71	4,50
Oman	OMN	MENA	54	52	↑	2	49	56	↑	-7	7,47	9,78
Korea, South	KOR	AP	61	59	↑	2	33	39	↑	-6	1,11	2,44
Moldova	MDA	ECA	34	32	↑	2	115	120	↑	-5	1,24	2,40
Barbados	BRB	AME	64	62	↑	2	29	30	↑	-1	5,47	6,06
Kuwait	KWT	MENA	42	40	↑	2	78	85	↑	-7	1,88	1,88
Ghana	GHA	SSA	43	41	↑	2	75	80	↑	-5	1,52	2,76
Mexico	MEX	AME	31	29	↑	2	124	130	↑	-6	1,38	1,73
El Salvador	SLV	AME	36	34	↑	2	104	113	↑	-9	1,38	2,56
Colombia	COL	AME	39	37	↑	2	92	96	↑	-4	1,59	2,49
Peru	PER	AME	38	36	↑	2	94	101	↑	-7	1,98	3,07
Russia	RUS	ECA	30	28	↑	2	129	137	↑	-8	1,33	2,48
Guyana	GUY	AME	41	40	↑	1	83	85	↑	-2	3,54	3,34
Angola	AGO	SSA	27	26	↑	1	142	146	↑	-4	2,01	1,82
Estonia	EST	WE/EU	75	74	↑	1	17	18	↑	-1	0,87	1,21
Korea, North	PRK	AP	18	17	↑	1	170	172	↑	-2	3,46	3,16
Uzbekistan	UZB	ECA	26	25	↑	1	146	153	↑	-7	1,52	2,01
Cote d'Ivoire	CIV	SSA	36	35	↑	1	104	106	↑	-2	1,46	2,49
Latvia	LVA	WE/EU	57	56	↑	1	42	44	↑	-2	1,92	3,53
Ecuador	ECU	AME	39	38	↑	1	92	93	↑	-1	1,73	2,19
Tanzania	TZA	SSA	38	37	↑	1	94	96	↑	-2	0,80	1,92
Kyrgyzstan	KGZ	ECA	31	30	↑	1	124	126	↑	-2	1,28	2,54
China	CHN	AP	42	41	↑	1	78	80	↑	-2	1,63	2,10
Tunisia	TUN	MENA	44	43	↑	1	69	74	↑	-5	2,83	3,94
Jamaica	JAM	AME	44	43	↑	1	69	74	↑	-5	3,34	3,58
Central African Rep	CAF	SSA	26	25	↑	1	146	153	↑	-7	0,93	1,43
Albania	ALB	ECA	36	35	↑	1	104	106	↑	-2	0,92	2,51
Rwanda	RWA	SSA	54	53	↑	1	49	51	↑	-2	3,39	4,75
Ethiopia	ETH	SSA	38	37	↑	1	94	96	↑	-2	1,00	1,52
Iraq	IRQ	MENA	21	20	↑	1	160	162	↑	-2	2,52	2,98
Sao Tome and Prir	STP	SSA	47	46	↑	1	63	64	↑	-1	5,06	5,36
Jordan	JOR	MENA	49	48	↑	1	60	60	→	0	2,20	3,29
Costa Rica	CRI	AME	57	56	↑	1	42	44	↑	-2	2,58	3,97
Guinea Bissau	GNB	SSA	19	18	↑	1	165	168	↑	-3	2,71	2,91
Mauritius	MUS	SSA	53	52	↑	1	52	56	↑	-4	1,54	3,12
Bulgaria	BGR	WE/EU	44	43	↑	1	69	74	↑	-5	1,29	2,77
Hong Kong	HKG	AP	77	76	↑	1	11	16	↑	-5	1,79	3,15
Algeria	DZA	MENA	36	35	↑	1	104	106	↑	-2	1,48	2,59
Qatar	QAT	MENA	63	62	↑	1	30	30	→	0	5,35	8,00
Lesotho	LSO	SSA	41	40	↑	1	83	85	↑	-2	3,24	3,95
Mali	MLI	SSA	30	29	↑	1	129	130	↑	-1	1,50	2,62
Mauritania	MRT	SSA	29	28	↑	1	134	137	↑	-3	1,60	2,73

Japan	JPN	AP	74	73	↑	1	19	20	↑	-1	2,02	3,51
Chad	TCD	SSA	21	20	↑	1	160	162	↑	-2	1,71	2,45
Saint Lucia	LCA	AME	56	55	↑	1	45	48	↑	-3	4,17	4,15
Syria	SYR	MENA	14	13	↑	1	178	178	⇒	0	1,58	1,92
Turkey	TUR	ECA	40	39	↑	1	86	91	↑	-5	2,06	3,34
Madagascar	MDG	SSA	25	24	↑	1	149	158	↑	-9	1,51	2,48
Denmark	DNK	WE/EU	88	87	↑	1	1	1	⇒	0	1,78	2,54
New Zealand	NZL	AP	88	87	↑	1	1	1	⇒	0	1,48	2,29
Belgium	BEL	WE/EU	76	75	↑	1	15	17	↑	-2	1,05	1,09
Cambodia	KHM	AP	21	20	↑	1	160	162	↑	-2	2,32	3,41
Seychelles	SYC	SSA	66	66	⇒	0	27	27	⇒	0	2,97	3,40
Italy	ITA	WE/EU	53	53	⇒	0	52	51	↓	1	2,11	3,22
Gambia	GMB	SSA	37	37	⇒	0	102	96	↓	6	3,19	5,98
Saudi Arabia	SAU	MENA	53	53	⇒	0	52	51	↓	1	5,36	7,56
Senegal	SEN	SSA	45	45	⇒	0	67	66	↓	1	1,33	2,06
Laos	LAO	AP	29	29	⇒	0	134	130	↓	4	3,95	5,00
Georgia	GEO	ECA	56	56	⇒	0	45	44	↓	1	3,15	3,84
Bahrain	BHR	MENA	42	42	⇒	0	78	77	↓	1	5,91	7,65
Lithuania	LTU	WE/EU	60	60	⇒	0	35	35	⇒	0	1,34	2,32
Spain	ESP	WE/EU	62	62	⇒	0	32	30	↓	2	2,01	3,17
Brunei Darussalan	BRN	AP	60	60	⇒	0	35	35	⇒	0	5,59	6,12
Azerbaijan	AZE	ECA	30	30	⇒	0	129	126	↓	3	5,00	7,16
Trinidad and Tobago	TTO	AME	40	40	⇒	0	86	85	↓	1	3,73	5,38
United Arab Emirates	ARE	MENA	71	71	⇒	0	21	21	⇒	0	3,23	5,13
Benin	BEN	SSA	41	41	⇒	0	83	80	↓	3	1,80	2,64
Bhutan	BTN	AP	68	68	⇒	0	24	25	↑	-1	2,39	2,76
Sudan	SDN	SSA	16	16	⇒	0	174	173	↓	1	2,14	2,74
Paraguay	PRY	AME	28	28	⇒	0	137	137	⇒	0	2,19	2,84
Montenegro	MNE	ECA	45	45	⇒	0	67	66	↓	1	3,25	4,84
Tajikistan	TJK	ECA	25	25	⇒	0	149	153	↑	-4	5,09	6,66
Sierra Leone	SLE	SSA	33	33	⇒	0	117	119	↑	-2	2,42	3,47
Taiwan	TWN	AP	65	65	⇒	0	28	28	⇒	0	2,06	3,03
Zimbabwe	ZWE	SSA	24	24	⇒	0	157	158	↑	-1	1,35	2,31
United Kingdom	GBR	WE/EU	77	77	⇒	0	11	12	↑	-1	2,20	3,34
Kosovo	KSV	ECA	36	36	⇒	0	104	101	↓	3	0,68	0,81
Cabo Verde	CPV	SSA	58	58	⇒	0	41	41	⇒	0	3,72	4,30
Solomon Islands	SLB	AP	42	42	⇒	0	78	77	↓	1	7,80	8,69
Slovenia	SVN	WE/EU	60	60	⇒	0	35	35	⇒	0	1,13	2,28
Bolivia	BOL	AME	31	31	⇒	0	124	123	↓	1	2,05	3,00
Burundi	BDI	SSA	19	19	⇒	0	165	165	⇒	0	3,74	4,89
Turkmenistan	TKM	ECA	19	19	⇒	0	165	165	⇒	0	0,91	1,42
Sri Lanka	LKA	AP	38	38	⇒	0	94	93	↓	1	1,17	2,11
Burkina Faso	BFA	SSA	40	40	⇒	0	86	85	↓	1	1,62	2,54
South Africa	ZAF	SSA	44	44	⇒	0	69	70	↑	-1	2,17	3,44
Germany	DEU	WE/EU	80	80	⇒	0	9	9	⇒	0	2,00	3,31
Yemen	YEM	MENA	15	15	⇒	0	176	177	↑	-1	1,33	1,89
Chile	CHL	AME	67	67	⇒	0	25	26	↑	-1	1,23	2,55
Sweden	SWE	WE/EU	85	85	⇒	0	3	4	↑	-1	1,30	1,98
Croatia	HRV	WE/EU	47	47	⇒	0	63	63	⇒	0	1,48	2,42
Haiti	HTI	AME	18	18	⇒	0	170	168	↓	2	2,47	3,23
Romania	ROU	WE/EU	44	44	⇒	0	69	70	↑	-1	0,89	2,76
Uruguay	URY	AME	71	71	⇒	0	21	21	⇒	0	1,72	2,47
Saint Vincent and the Grenadines	VCT	AME	59	59	⇒	0	40	39	↓	1	4,02	4,14
Grenada	GRD	AME	53	53	⇒	0	52	51	↓	1	3,48	4,37
South Sudan	SSD	SSA	12	12	⇒	0	179	179	⇒	0	1,11	1,26
Singapore	SGP	AP	85	85	⇒	0	3	4	↑	-1	1,20	2,05
Thailand	THA	AP	36	36	⇒	0	104	101	↓	3	1,31	2,45
Bangladesh	BGD	AP	26	26	⇒	0	146	146	⇒	0	1,72	2,62
Liberia	LBR	SSA	28	28	⇒	0	137	137	⇒	0	2,01	2,67
Hungary	HUN	WE/EU	44	44	⇒	0	69	70	↑	-1	1,27	2,58
North Macedonia	MKD	ECA	35	35	⇒	0	111	106	↓	5	2,44	3,56
Australia	AUS	AP	77	77	⇒	0	11	12	↑	-1	1,05	1,32
Congo	COG	SSA	19	19	⇒	0	165	165	⇒	0	0,80	1,03
Nicaragua	NIC	AME	22	22	⇒	0	159	161	↑	-2	0,90	1,16
Canada	CAN	AME	77	77	⇒	0	11	12	↑	-1	1,77	2,80
Luxembourg	LUX	WE/EU	80	80	⇒	0	9	9	⇒	0	1,50	1,95
Dominican Republic	DOM	AME	28	28	⇒	0	137	137	⇒	0	1,91	2,70

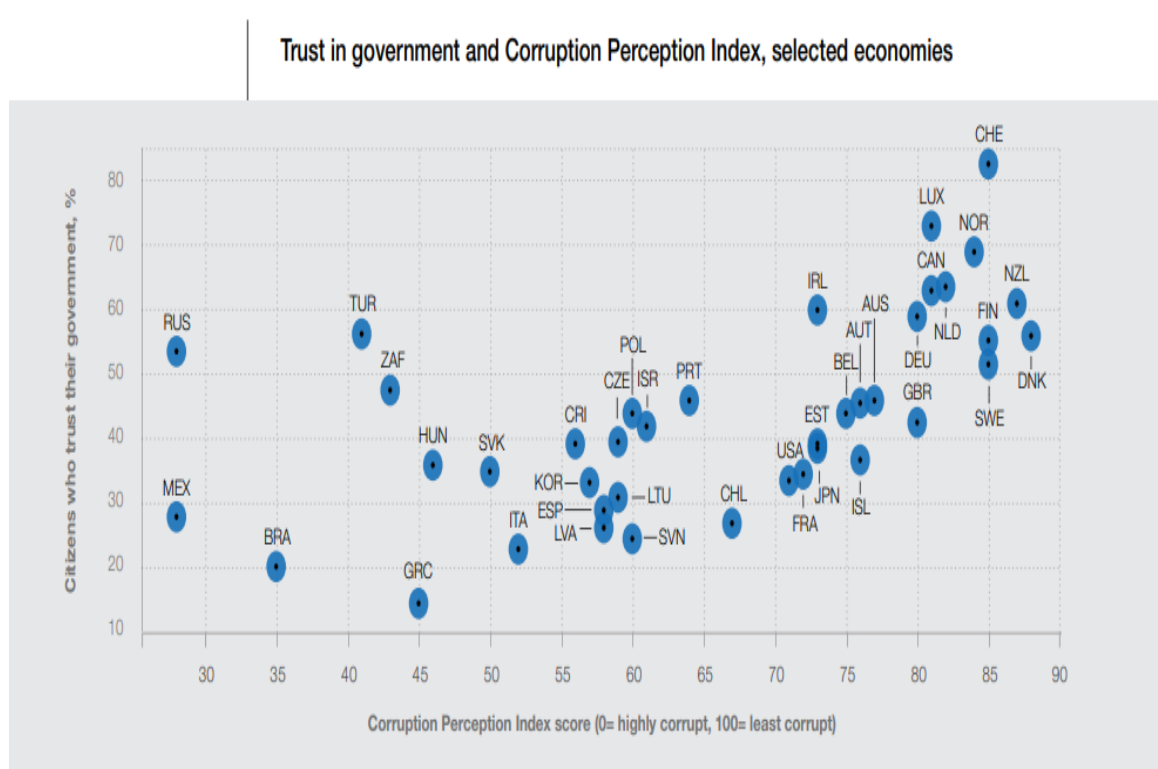
Norway	NOR	WE/EU	84	84	⇒	0	7	7	⇒	0	1,26	1,65
Equatorial Guinea	GNQ	SSA	16	16	⇒	0	174	173	↓	1	2,60	3,00
Israel	ISR	MENA	60	60	⇒	0	35	35	⇒	0	1,34	1,99
Dominica	DMA	AME	55	55	⇒	0	48	48	⇒	0	1,98	2,16
Mongolia	MNG	AP	35	35	⇒	0	111	106	↓	5	0,71	1,89
Philippines	PHL	AP	34	34	⇒	0	115	113	↓	2	0,92	1,59
Democratic Repub	COD	SSA	18	18	⇒	0	170	168	↓	2	0,75	1,43
Togo	TGO	SSA	29	29	⇒	0	134	130	↓	4	1,75	2,40
Niger	NER	SSA	32	32	⇒	0	123	120	↓	3	1,20	1,72
France	FRA	WE/EU	69	69	⇒	0	23	23	⇒	0	1,40	2,28
Netherlands	NLD	WE/EU	82	82	⇒	0	8	8	⇒	0	1,44	2,25
Cameroon	CMR	SSA	25	25	⇒	0	149	153	↑	-4	1,36	2,42
Switzerland	CHE	WE/EU	85	85	⇒	0	3	4	↑	-1	1,10	1,58
Myanmar	MMR	AP	28	29	↓	-1	137	130	↓	7	2,65	4,21
Austria	AUT	WE/EU	76	77	↓	-1	15	12	↓	3	0,67	1,57
Nepal	NPL	AP	33	34	↓	-1	117	113	↓	4	1,35	1,76
Vietnam	VNM	AP	36	37	↓	-1	104	96	↓	8	1,81	2,84
Morocco	MAR	MENA	40	41	↓	-1	86	80	↓	6	2,22	3,15
Pakistan	PAK	AP	31	32	↓	-1	124	120	↓	4	1,80	2,46
Guinea	GIN	SSA	28	29	↓	-1	137	130	↓	7	1,88	2,50
India	IND	AP	40	41	↓	-1	86	80	↓	6	1,14	1,60
Libya	LBY	MENA	17	18	↓	-1	173	168	↓	5	1,72	2,24
Slovakia	SVK	WE/EU	49	50	↓	-1	60	59	↓	1	2,69	4,57
Namibia	NAM	SSA	51	52	↓	-1	57	56	↓	1	1,88	3,13
Cyprus	CYP	WE/EU	57	58	↓	-1	42	41	↓	1	3,19	3,41
Mozambique	MOZ	SSA	25	26	↓	-1	149	146	↓	3	1,60	2,98
Uganda	UGA	SSA	27	28	↓	-1	142	137	↓	5	1,15	2,04
Papua New Guinea	PNG	AP	27	28	↓	-1	142	137	↓	5	1,62	2,38
Cuba	CUB	AME	47	48	↓	-1	63	60	↓	3	2,81	1,87
Eswatini	SWZ	SSA	33	34	↓	-1	117	113	↓	4	4,93	6,08
Bahamas	BHS	AME	63	64	↓	-1	30	29	↓	1	5,80	5,83
Guatemala	GTM	AME	25	26	↓	-1	149	146	↓	3	1,38	2,23
Malta	MLT	WE/EU	53	54	↓	-1	52	50	↓	2	1,42	1,55
Gabon	GAB	SSA	30	31	↓	-1	129	123	↓	6	2,35	2,41
Malawi	MWI	SSA	30	31	↓	-1	129	123	↓	6	1,16	1,78
Bosnia and Herzeg	BIH	ECA	35	36	↓	-1	111	101	↓	10	1,87	1,95
Finland	FIN	WE/EU	85	86	↓	-1	3	3	⇒	0	1,75	2,92
Botswana	BWA	SSA	60	61	↓	-1	35	34	↓	1	2,88	3,73
Zambia	ZMB	SSA	33	34	↓	-1	117	113	↓	4	0,96	1,97
Iran	IRN	MENA	25	26	↓	-1	149	146	↓	3	2,56	3,63
Venezuela	VEN	AME	15	16	↓	-1	176	173	↓	3	0,91	2,05
Serbia	SRB	ECA	38	39	↓	-1	94	91	↓	3	1,66	2,48
Panama	PAN	AME	35	36	↓	-1	111	101	↓	10	0,77	1,37
Nigeria	NGA	SSA	25	26	↓	-1	149	146	↓	3	1,45	1,87
Portugal	PRT	WE/EU	61	62	↓	-1	33	30	↓	3	1,73	2,82
Czechia	CZE	WE/EU	54	56	↓	-2	49	44	↓	5	1,10	1,87
Malaysia	MYS	AP	51	53	↓	-2	57	51	↓	6	1,62	2,29
Eritrea	ERI	SSA	21	23	↓	-2	160	160	⇒	0	4,58	6,66
Ireland	IRL	WE/EU	72	74	↓	-2	20	18	↓	2	2,15	3,61
Egypt	EGY	MENA	33	35	↓	-2	117	106	↓	11	3,68	4,86
United States of Ar	USA	AME	67	69	↓	-2	25	23	↓	2	2,49	4,12
Poland	POL	WE/EU	56	58	↓	-2	45	41	↓	4	1,39	1,85
Honduras	HND	AME	24	26	↓	-2	157	146	↓	11	1,52	3,25
Argentina	ARG	AME	42	45	↓	-3	78	66	↓	12	2,32	3,29
Indonesia	IDN	AP	37	40	↓	-3	102	85	↓	17	1,71	3,76
Djibouti	DJI	SSA	27	30	↓	-3	142	126	↓	16	1,53	4,28
Iceland	ISL	WE/EU	75	78	↓	-3	17	11	↓	6	3,86	4,63
Lebanon	LBN	MENA	25	28	↓	-3	149	137	↓	12	1,15	2,27
Vanuatu	VUT	AP	43	46	↓	-3	75	64	↓	11	3,59	6,38
Comoros	COM	SSA	21	25	↓	-4	160	153	↓	7	5,75	8,90
Suriname	SUR	AME	38	44	↓	-6	94	70	↓	24	1,69	4,76

Τέλος, ο οργανισμός TI έχει προχωρήσει στην κατασκευή πολλών εργαλείων μέτρησης της διαφθοράς, με κυριότερο τον δείκτη δωροδοκίας (bribe payers' index), ο οποίος εκτιμά την προσφορά της διαφθοράς και την κατατάσσει ανάλογα με τις πηγές της χώρα και τον βιομηχανικό τομέα. Άλλος ένας δείκτης είναι το βαρόμετρο της παγκόσμιας διαφθοράς (global corruption barometer), ο οποίος δημιουργείται μέσω μιας δημοσκόπησης της γενικής αντίληψης των πολιτών για το επίπεδο διαφθοράς της χώρα διεξαγωγής της μέτρησης, ενώ ο δείκτης αυτός περιλαμβάνει περισσότερες από 60 χώρες παγκοσμίως (transparency index, 2010).

Ένας άλλος δείκτης, ο οποίος έχει χρησιμοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό από πολλούς ερευνητές (Knack και Keefer, 1995; Tanzi, 1997; Mauro, 2000) δίνεται από τον οίκο αξιολόγησης Political Risk Services Inc., ο οποίος δημοσιεύει σε ετήσια βάση την μελέτη "International Country Risk Guide" (ICRG). Ο δείκτης αυτός λαμβάνει τιμές από 0-6, με το 0 να θεωρείται ως υψηλή τιμή διαφθοράς. Με την υψηλή διαφθορά υποδηλώνεται το γεγονός ότι οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι τείνουν να ζητούν παράνομες πληρωμές, οι οποίες έχουν τη μορφή δωροδοκιών. Το γεγονός ότι βρίσκονται σε θέση ισχύος τους επιτρέπει διαπραγματεύονται την εξαγωγή αδειών, τον έλεγχο των ανταλλαγών, καθώς και πληθώρα συναλλαγών. Ο δείκτης ICGR διαφέρει από τον δείκτη BI καθώς είναι ετήσιος, καλύπτει το χρονικό διάστημα 1982-1995 και ανάλογα με τον χρόνο εξέτασης περιλαμβάνει από 42 έως 95 χώρες (Tanzi και Davoodi, 1997).

Εν συνεχεία, ένας άλλος οργανισμός, το World Economic Forum με έδρα την Ελβετία, έχει συνεισφέρει στη μέτρηση της διαφθοράς, με τον δείκτη Word Competitiveness Report. Στην ουσία το WCR είναι μία μελέτη, που εμπεριέχει τον δείκτη μέτρησης της δωροδοκίας από το 1989, ο οποίος δείχνει την έκταση που μπορεί να πάρουν διάφορες παράνομες συναλλαγές, όπως είναι η διαφθορά και η δωροδοκία, στην κοινωνία. Ο δείκτης αυτός μετριέται από το 0-10, με το 10 να υποδηλώνει το μέγιστο επίπεδο της διαφθοράς. Ο συγκεκριμένος δείκτης, σύμφωνα με τον ερευνητή T.R Jain (Jain, 2000), αποτελεί ένα μικρό μέρος της μελέτης WCR και είναι αμφιλεγόμενος ο εμπειριστωμένος υπολογισμός της διαφθοράς. Εντούτοις, έχει χρησιμοποιηθεί από πολλούς ερευνητές (Fishman και Gatti, 2002; Brunetti και Weder, 2003).

Από τον παραπάνω οργανισμό αντλήθηκε το παρακάτω διάγραμμα, όπου αναφέρεται στην εμπιστοσύνη του κοινού στην κυβέρνηση παράλληλα με τα ποσοστά διαφθοράς, σε επιλεγμένες χώρες για το έτος 2019. Το σύνολο δεδομένων περιλαμβάνει τις ακόλουθες οικονομίες: Ελλάδα, Χιλή, Ισπανία, Βραζιλία, Φινλανδία, Σλοβενία, Μεξικό, Ηνωμένες Πολιτείες, Αυστραλία, Βέλγιο, Ιταλία, Νότια Αφρική, Δανία, Γαλλία, Κόστα Ρίκα, Λουξεμβούργο, Τουρκία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Εσθονία, Αυστρία, Λετονία, Νέα Ζηλανδία, Καναδάς, Ολλανδία, Ρωσία, Δημοκρατία της Κορέας, Ουγγαρία, Τσεχία, Πορτογαλία, Ισραήλ, Λιθουανία, Ιαπωνία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Γερμανία, Σλοβακία, Ελβετία και Πολωνία.

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα αυτό, η εμπιστοσύνη του κοινού στην κυβέρνηση και η διαφάνεια συμβαδίζουν στην πλειονότητα των χωρών του ΟΟΣΑ. Η κρίση του COVID-19 συνέβη σε μια στιγμή που, σε αρκετές οικονομίες, η εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία των πολιτικών ηγετών ήταν ήδη χαμηλή. Ωστόσο, η πανδημία προσέφερε επίσης μια ευκαιρία στις κυβερνήσεις να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη εφαρμόζοντας έκτακτα μέτρα με γρήγορους και διαφανείς τρόπους και δημόσιες πολιτικές που θέτουν τις χώρες σε μια νέα τροχιά κοινής ευημερίας.

Παρόλα αυτά, αξίζει να αναφερθεί ότι όλοι οι προαναφερθέντες δείκτες μέτρησης της διαφθοράς δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική μέτρηση και τα πραγματικά ποσοστά της διαφθοράς παγκοσμίως, αλλά μία αντίληψη του φαινομένου αυτού. Αυτό το συμπέρασμα αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι δείκτες αυτοί έχουν υψηλή συσχέτιση μεταξύ τους (Tanzi, 1998).

Η περίπτωση της ΕΕ

Μία από τις περιπτώσεις που έχει απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό, όσον αφορά το φαινόμενο της διαφθοράς, είναι η περίπτωση της ΕΕ. Παρατηρήθηκε ότι τα ποσοστά διαφθοράς, καθώς και η διακύμανση του φαινομένου αυτού σε κάθε χώρα ξεχωριστά, αποτελεί σημαντικό θέμα προς συζήτηση.

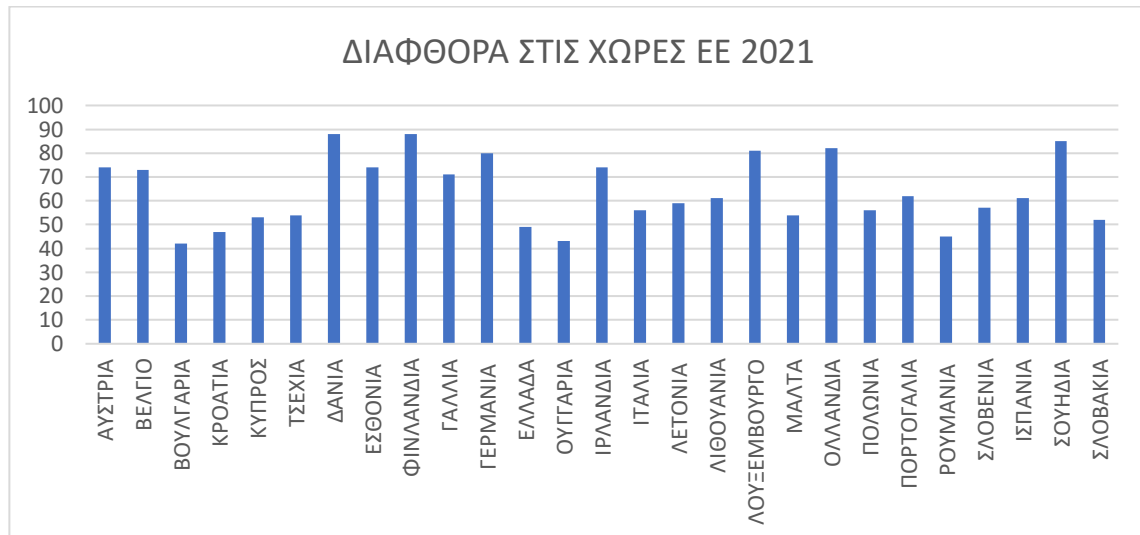
Αρχικά, παρατίθενται δύο διαγράμματα που αποτυπώνουν τα ποσοστά διαφθοράς για τα έτη 2020 και 2021. Τα δεδομένα αντλήθηκαν με βάση τις μετρήσεις που έγιναν από τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς. Ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς, που χρησιμοποιείται στα διαγράμματα αυτά, κατατάσσει τις χώρες και τις περιοχές με βάση το πόσο διεφθαρμένος θεωρείται ο δημόσιος τομέας τους. Η βαθμολογία μιας χώρας ή επικράτειας υποδεικνύει το αντιληπτό επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε μια κλίμακα από 0 (πολύ διεφθαρμένη) έως 100 (πολύ καθαρή).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΝΤΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020> ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΝΤΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ <https://www.transparency.org/en/cpi/2021> ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Παρατηρείται ότι ακόμα και σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα (1 έτος) υπάρχουν αυξομειώσεις όσον αφορά τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς. Ας κατηγοριοποιήσουμε, ωστόσο, τις χώρες με βάση την αύξηση και τη μείωση του Δείκτη:

ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΑΥΞΗΣΑΝ Η ΔΙΑΤΗΡΗΣΑΝ ΤΟΝ ΔΕΙΚΤΗ: Κροατία, Τσεχία, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία, Σλοβακία.

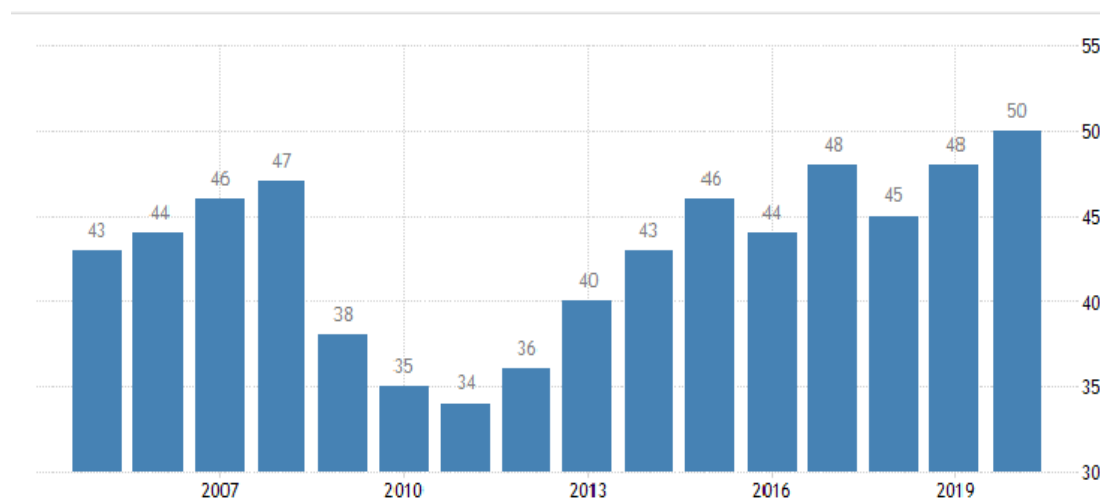
ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΜΕΙΩΣΑΝ ΤΟΝ ΔΕΙΚΤΗ: Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Σλοβενία, Ισπανία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω διαγράμματα, διαπιστώθηκε ότι ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς αυξήθηκε στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, πράγμα που σημαίνει ότι τα μέτρα αντιμετώπισης και καταπολέμησης της διαφθοράς φαίνεται να αποδίδουν αποτελέσματα. Ωστόσο, ακόμα και οι χώρες, στις οποίες ο Δείκτης μειώθηκε, η μείωση αυτή ήταν εξαιρετικά μικρή (1-2 μονάδες).

Η περίπτωση της Ελλάδας

Στο συγκεκριμένο σημείο γίνεται αναφορά στο φαινόμενο της διαφθοράς και στην επίδρασή της στη χώρα μας. Παρατίθενται ορισμένα διαγράμματα, τα οποία αποδεικνύουν την υψηλή διακύμανση της διαφθοράς στην Ελλάδα. Τα παρακάτω δεδομένα συλλέχθηκαν και επεξεργάστηκαν από την Διεθνή Διαφάνεια (Transparency International).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς, που χρησιμοποιείται στο Διάγραμμα 3, κατατάσσει τις χώρες και τις περιοχές με βάση το πόσο διεφθαρμένος θεωρείται ο δημόσιος τομέας τους. Η βαθμολογία μιας χώρας ή επικράτειας υποδεικνύει το αντιληπτό επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε μια κλίμακα από 0 (πολύ διεφθαρμένη) έως 100 (πολύ καθαρή).

Σχετικά με την περίπτωση της Ελλάδας, η έξαρση της οικονομικής κρίσης του 2008 έθεσε νέα δεδομένα για το ελληνικό κράτος, επηρεάζοντάς το σε όλους τους τομείς, όπως στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό τομέα. Η πολιτική αστάθεια και η

ρευστή οικονομική κατάσταση φάνταζε δυσοίωνη και ταλαιπώρησε την ελληνική κοινωνία για τα επόμενα χρόνια.

Όπως είναι κοινά αποδεκτό, αλλά και όπως ορθά αποδεικνύεται και από το Διάγραμμα 1, η πολιτική αστάθεια και η κακή οικονομική κατάσταση θεωρούνται ότι επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την εμφάνιση και ανάπτυξη διεφθαρμένων διαδικασιών. Πράγματι, η περίοδος από το 2008 έως το 2015 θεωρείται ως μια περίοδος έντονης πολιτικής αστάθειας και οικονομικής δυσμένειας. Η ανεργία και ο πληθωρισμός εκτινάχθηκαν, ενώ οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έβλεπαν τον τζίρο τους να μειώνεται σταδιακά, κάτι που οδήγησε στο κλείσιμό τους.

Μέσα σε όλο αυτό το πολιτικό, οικονομικό, αλλά και κοινωνικό χάος, η διαφθορά δεν άργησε να αναπτυχθεί. Σύμφωνα με την έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Αξιολόγησης Ακεραιότητας του 2012 της Transparency International-Greece, το πρόβλημα της διαφθοράς στην Ελλάδα είναι η συρροή πολλών παραγόντων, όπως η αδύναμη επιβολή του νόμου, η έλλειψη ελέγχων, η απουσία κωδίκων δεοντολογίας, η αδιαφάνεια των κυβερνητικών δραστηριοτήτων, η αναποτελεσματική γραφειοκρατία, η ατιμωρησία της κυβέρνησης, οι ευρείες διακριτικές εξουσίες, καθώς και η έλλειψη ευαισθητοποίησης του κοινού.

Το διάστημα 2015-2019 θεωρείται κι αυτό ως ένα σχετικά δύσκολο διάστημα για την ελληνική κοινωνία. Το δημοψήφισμα του 2015 και τα capital controls που ακολούθησαν οδήγησαν σε μια πολιτική αστάθεια, ενώ η οικονομική κατάσταση εξακολουθούσε να θεωρείται κακή. Μέχρι και το 2018, σύμφωνα με το Δείκτη Διαφθοράς, τα ποσοστά διεφθαρμένων κινήσεων θεωρούνταν σχετικά υψηλά.

Όλα αυτά άλλαξαν από το 2019 κι έπειτα. Η οικονομική κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται σημαντικά, ενώ υπήρχε πολιτική σταθερότητα στη χώρα. Από το Διάγραμμα 1 παρατηρείται αυξητική πορεία του Δείκτη Διαφθοράς, πράγμα που σημαίνει ότι περιστατικά διεφθαρμένης συμπεριφοράς άρχισαν σταδιακά να μειώνεται. Μεγάλο ρόλο όμως και στην αισθητή μείωση της διαφθοράς παίζει και η ψηφιακή διακυβέρνηση. Με τις περισσότερες συναλλαγές να πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά και χωρίς να είναι στην αποκλειστική ευχέρεια του κυβερνητικού αξιωματούχου, μειώθηκαν αισθητά περιστατικά διεφθαρμένης συμπεριφοράς.

Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν ότι, όσον αφορά την περίπτωση της Ελλάδας, τα ποσοστά διαφθοράς έχουν μειωθεί σε μεγάλο βαθμό, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει

ότι το πρόβλημα της διαφθοράς έχει πάψει να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς της Transparency International, το 2013 το 90% των νοικοκυριών που ερωτήθηκαν θεωρούν ότι τα πολιτικά κόμματα είναι διεφθαρμένα ή εξαιρετικά διεφθαρμένα. Επιπλέον, το 39% των ερωτηθέντων νοικοκυριών πιστεύει ότι το επίπεδο της διαφθοράς έχει αυξηθεί πολύ και το 46% των νοικοκυριών που ερευνήθηκαν θεωρούν ότι οι κυβερνητικές προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι πολύ αναποτελεσματικές.

Εν συνεχεία, παρατίθεται η διακύμανση του φαινομένου της διαφθοράς την τελευταία 15ετία:

Εν ολίγοις, το διάστημα 2008 – 2014 θεωρείται το διάστημα με τα περισσότερα ποσοστά διαφθοράς, κάτι που συνέβαλε σημαντικά στην αποδυνάμωση και εξασθένηση του κρατικού μηχανισμού, με συνέπειες που είναι εμφανείς ακόμα και σήμερα.

Όσον αφορά την τωρινή κατάσταση της χώρας ως προς τη διαφθορά, βελτίωση παρουσιάζει η θέση της Ελλάδας στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς (CPI) για το έτος 2021, που δημοσιεύτηκε από τη Διεθνή Διαφάνεια. Η χώρα, επιδεικνύοντας ιδιαίτερη αντοχή στις προκλήσεις της πανδημίας, κατέλαβε την καλύτερη θέση των τελευταίων δέκα ετών, αφού κατατάσσεται στην 58η θέση ανάμεσα σε 180 χώρες. Η Ελλάδα σημείωσε δε με 49 βαθμούς την 2η καλύτερη επίδοση, για την περίοδο 2012-2021, μετά από την περσινή επίδοση των 50 βαθμών. Οι δύο τελευταίες χρονιές είναι δηλαδή οι καλύτερες από το 2012 μέχρι σήμερα.

2.1.1.4 Συνέπειες της Διαφθοράς

Σύμφωνα με συμπεράσματα που έχουν εξαγάγει διάφοροι ερευνητές κατά διαστήματα, είναι κοινά αποδεκτό ότι η διαφθορά είναι ένα φαινόμενο που εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Παρόλα αυτά, κάποιοι ερευνητές υποστηρίζουν το ακριβώς αντίθετο. Σύμφωνα με τον Jain (2001), υφίσταται ένα φαινόμενο ανάδρασης μεταξύ μακροοικονομικών μεταβλητών και διαφθοράς. Συνεχίζει υποστηρίζοντας ότι η διαφθορά, σε μεγάλο βαθμό, επιδρά στη διαδικασία διανομής εισοδήματος και πόρων σε μια κοινωνία, καθώς και στην αναδιανομή του πλούτου.

Στη συνέχεια, ο Mauro, ασχολήθηκε με τις συνέπειες της διαφθοράς στον τομέα των επενδύσεων (Mauro, 1995). Ο Mauro βασίστηκε σε μία συνάρτηση, σύμφωνα με την οποία η ανάπτυξη εξαρτάται άμεσα από την επένδυση. Με δεδομένο ότι οι διεφθαρμένες συναλλαγές σε μία κοινωνία μειώνουν την οικονομική ανάπτυξη, αυτό έχει μια αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση με τις επενδύσεις, καθώς η αβεβαιότητα που προκαλεί η διαφθορά, οδηγεί σε μείωση των επενδύσεων.

Με την αλληλεπίδραση διαφθοράς και επενδύσεων ασχολήθηκε και ο Wei, ο οποίος υποστήριξε, μέσω οικονομετρικών εργαλείων, την βαρύνουσα αρνητική επίδραση της διαφθοράς απέναντι στις ΑΞΕ (Wei, 2000). Για να καταλήξει σε ένα αξιόπιστο συμπέρασμα, εξετάστηκαν 14 χώρες-εξαγωγείς και 45 χώρες-εισαγωγείς, και αποδείχθηκε ότι μία αύξηση του ποσοστού της διαφθοράς έχει την ίδια επίδραση με μία αύξηση του φόρου σε μία πολυεθνική εταιρεία. Οδηγεί δηλαδή σε μείωση των εισαγωγών της.

Μία άλλη ενδιαφέρουσα θεωρία, την οποία ανέπτυξε ο Lui (1985), είναι ότι το φαινόμενο της δωροδοκίας έχει μία ξεχωριστή χρησιμότητα, καθώς οδηγεί στην εξάλειψη της έντονης γραφειοκρατίας. Οι επιχειρήσεις, οι οποίες επιθυμούν με κάθε μέσο να παρακάμψουν τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και να εξοικονομήσουν χρόνο, καταφεύγουν στη δωροδοκία για να πετύχουν το σκοπό τους. Η διαφθορά στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί σε αύξηση της αποδοτικότητας, επισημαίνοντας ότι το κέρδος από τη εξοικονόμηση χρόνου έχει διαφορετική σημασία για κάθε ιδιώτη. Οι επιχειρηματίες, προκειμένου να πετύχουν άμεσα τον στόχο τους, είναι διατεθειμένοι να δωροδοκήσουν τους δημόσιους λειτουργούς (Lui, 1985).

Στην παραπάνω θεωρία βασίστηκαν οι Beck και Maher (1986), οι οποίοι, μέσω ενός υποδείγματος δωροδοκίας (bribery model), απέδειξαν ότι υπάρχει ένα σημείο

ισορροπίας μεταξύ ανταγωνιστικής δωροδοκίας και ανταγωνιστικής πλειοδοσίας. Εν ολίγοις, υποστήριξαν ότι οι επιχειρήσεις με μεγαλύτερη αποδοτικότητα τείνουν να καταφεύγουν ευκολότερα σε δωροδοκίες, με σκοπό την επίτευξη των συμφερόντων τους. Επομένως, και στη συγκεκριμένη θεωρία υποστηρίζεται το γεγονός ότι η διαφθορά μπορεί να μην έχει ως αποτέλεσμα μόνο την μείωση της αποδοτικότητας.

Μία αύξηση της αποδοτικότητας της διαφθοράς υποστήριξαν και οι Shleifer και Vishny (1994), οι οποίοι έδειξαν ότι η δωροδοκία είναι ένας τρόπος για να κατανέμεται ο πλούτος από πολιτικούς και δημόσιους λειτουργούς στον ιδιωτικό τομέα. Δημιουργούνται δηλαδή κίνητρα οι επιχειρήσεις να καταφεύγουν σε μια διεφθαρμένη συναλλαγή απέναντι σε κρατικούς λειτουργούς, προκειμένου να μεγιστοποιήσουν το κέρδος τους. Αν και η διαφθορά μπορεί να συμβάλλει στη αύξηση της αποδοτικής διανομής των πόρων, εντούτοις μπορεί να οδηγήσει και σε μείωση της ανάπτυξης Σύμφωνα με τον Lui (1996) αυτό δίνονται κίνητρα σε επιχειρήσεις και ιδιώτες να προχωρήσουν σε δωροδοκία κρατικών αξιωματούχων, με σκοπό την επίτευξη του στόχου (Lui, 1996).

Η πλειονότητα των ερευνητών βέβαια, υποστηρίζει την αρνητική επίδραση της διαφθοράς στην οικονομική αποδοτικότητα και την ανάπτυξη μιας χώρας. Σύμφωνα με τον Tanzi (1998) υπάρχουν οι εξής αρνητικές συνέπειες της διαφθοράς στην κοινωνία: η μείωση ισχύος της κυβέρνησης όσον αφορά τη θέσπιση νομοθεσιών για την διόρθωση αποτυχιών της αγοράς, καθώς και η δημιουργία λανθασμένων κινήτρων προς τους ιδιώτες είναι δύο από τις συνέπειες της διαφθοράς. Με τη μη θέσπιση ισχυρών νομοθετικών μέτρων και με την ισχυροποίηση της γραφειοκρατίας οι ιδιώτες, προκειμένου να πετύχουν το στόχο τους, καταφεύγουν σε έντονα φαινόμενα δωροδοκίας προς τους κρατικούς αξιωματούχους. Ταυτόχρονα, με τη έντονη δραστηριότητα διεφθαρμένων συμπεριφορών, μειώνεται ο πρωταρχικός ρόλος και της κυβέρνησης, μη μπορώντας η ίδια να τηρήσει την απαιτούμενη αξιοκρατία και να προστατεύσει τους πολίτες της. Επιπλέον, υπονομεύεται η νομιμότητα της αγοράς και της δημοκρατίας, με αποτέλεσμα την πιθανότητα αύξησης της φτώχειας και της μείωσης του εισοδήματος των κατώτερων τάξεων (Tanzi, 1998).

Επιπλέον, η διαφθορά μπορεί να θεωρηθεί αιτία, αλλά και συνέπεια της φτώχειας. Το φαινόμενο της διαφθοράς παρατηρείται σε έκταση στις χαμηλού εισοδήματος χώρες, όχι γιατί οι κάτοικοι έχουν μια φυσική τάση προς τις διεφθαρμένες διαδικασίες, αλλά

γιατί η κατάσταση στην οποία έχουν επέλθει τους αναγκάζει να είναι επιρρεπείς προς το φαινόμενο αυτό. Είναι μία “ασθένεια” της φτώχειας, όπως την χαρακτηρίζει ο Βαβούρας (Οικονομική Πολιτική, Ιωάννης Βαβούρας, 2019), η οποία περιορίζεται καθώς οι οικονομίες αναπτύσσονται.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να σημειωθεί το γεγονός πως το φαινόμενο της διαφθοράς έχει και ορισμένες θετικές επιδράσεις στην κοινωνία. Δεν πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι το φαινόμενο της διαφθοράς μπορεί κάλλιστα να επιταχύνει σημαντικά ορισμένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, ενισχύοντας τον ανταγωνισμό ατόμων και επιχειρήσεων με σκοπό την απόκτηση κρατικών πόρων. Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί πως χαμηλά επίπεδα διαφθοράς σε μια κοινωνία συμβάλλουν στην χαλάρωση ακαμψιών που θέτουν οι κυβερνήσεις, κατανέμει επενδύσεις και χρόνο στους πιο αποδοτικούς χρήστες, ενισχύεται το εμπόριο, ενώ διατηρεί και τους μισθούς χαμηλούς, επομένως το κράτος δεν ζημιώνεται με έξοδα και οι πολίτες βρίσκουν εισόδημα με άλλους τρόπους. Εν ολίγοις, σύμφωνα με τον Βαβούρα (Οικονομική πολιτική, Βαβούρας, 2019), “η διαφθορά γενικά δεν θεωρείται πλέον το “γράσο” που περιορίζει τις ακαμψίες ή αναποτελεσματικότητες του οικονομικού μηχανισμού, αλλά η “σκουρια” που τις αυξάνει”. Βέβαια όλα τα παραπάνω λαμβάνουν χώρα όταν το φαινόμενο της διαφθοράς απαντάται σε πολύ χαμηλά επίπεδα σε μια κοινωνία. Φυσικά και δεν αναιρούνται οι αρνητικές συνέπειες που έχουν οι διεφθαρμένες διαδικασίες στην οικονομική πολιτική.

2.1.1.5 Τρόποι αντιμετώπισης της διαφθοράς

Από τα μέχρι στιγμής προαναφερθέντα στοιχεία, όπως και η διαδικασία μέτρησης της διαφθοράς είναι μία πολύπλοκη διαδικασία, έτσι και οι τρόποι επίλυσης του φαινομένου αυτού αποτελούν μία πολύπλοκη διαδικασία. Αυτό οφείλεται εν μέρει και στη μυστικότητα του φαινομένου αυτού, καθώς το μεγαλύτερο (αν όχι όλο) το ποσοστό των διεφθαρμένων συναλλαγών γίνεται υπό άκρα μυστικότητα. Εντούτοις,

οι τρόποι επίλυσης διαφθοράς αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι μιας αξιοκρατικής κοινωνίας.

Πρώτα απ' όλα ο ανταγωνισμός θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους τρόπους επίλυσης διεφθαρμένων συμπεριφορών σε μια κοινωνία (Shleifer και Vishny, 1993). Ο οικονομικός και πολιτικός ανταγωνισμός μπορούν να μειώσουν σημαντικά τα ποσοστά δωροδοκίας σε μια χώρα, καθώς η ύπαρξη πολλών αντιπροσώπων οι οποίοι παρέχουν τις ίδιες υπηρεσίες οδηγεί σε μείωση της δωροδοκίας, δεδομένου ότι οι υπάλληλοι δυσκολεύονται να προβούν σε μια παράνομη πράξη (κλοπή). Το ίδιο ισχύει και με τον πολιτικό ανταγωνισμό, καθώς η ύπαρξη πολλών κυβερνητικών αξιωματούχων δίνει περισσότερες ευκαιρίες στους ιδιώτες και περισσότερες επιλογές υπαλλήλων, προκειμένου να τελεσιδικήσει η υπόθεσή τους. Κατακρεουργείται έτσι το φαινόμενο της φεουδαρχίας και της αναρχίας και στον πολιτικό, αλλά και στον ιδιωτικό χώρο.

Οι Chand και Moene το 1999 τοποθετήθηκαν όσον αφορά τον τρόπο επίλυσης της διαφθοράς, υποστηρίζοντας την αναγκαιότητα ελέγχου του φαινομένου της διαφθοράς στα ανώτερα κυβερνητικά αξιώματα. Υποστηρίζουν ότι, εάν η διαφθορά παραμείνει στα ανώτερα κλιμάκια της διοίκησης, τότε τα επιδόματα μισθών είναι πιο αποτελεσματικά.

Οι Fisman και Gatti (2002) υποστήριξαν ως τρόπο αντιμετώπισης διεφθαρμένων συμπεριφορών το φαινόμενο της οικονομικής αποκέντρωσης. Αποκέντρωση θεωρείται η μεταφορά εξουσιών, πόρων και αρμοδιοτήτων από την κεντρική κυβέρνηση, σε πολιτικούς φορείς, αποδεικνύοντας έτσι ότι η οικονομική αποκέντρωση αναφορικά με τις δημόσιες δαπάνες έχουν να κάνουν με μειωμένες μετρήσεις διαφθοράς σε ένα δείγμα χωρών. Το νομικό σύστημα που επικρατεί παίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομικής αποκέντρωσης.

Εν κατακλείδι, είναι ευρέως γνωστό και έχει υποστηριχθεί από την πλειονότητα των ερευνητών, ότι η διαφθορά είναι ένα φαινόμενο, το οποίο οδηγεί στη μείωση της οικονομικής ανάπτυξης και αποδοτικότητας. Εντούτοις, κάποιες χώρες δεν προσπαθούν να μεταβάλουν θεσμούς, έτσι ώστε να μειώσουν τα ποσοστά διαφθοράς. Σύμφωνα με τον Mauro, ο οποίος το 2004 ότι κάποιες χώρες δεν προσπαθούν να επιλύσουν το φαινόμενο αυτό, καθώς έχει εμβαθύνει τόσο πολύ στην οικονομία, που οι ιδιώτες δεν έχουν αρκετά κίνητρα να το αντιμετωπίσουν, ακόμη κι αν αυτό τους

οδηγούσε στην οικονομική ευημερία. Ο Mauro, τέλος, υποστηρίζει ότι οι πολιτικές επίλυσης της διαφθοράς και βελτίωσης της διαφάνειας μπορεί τελικά να οδηγήσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα, στην εξιχνίαση δηλαδή των διεφθαρμένων ατόμων σε μια κοινωνία, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη και αποδοτικότητα.

2.2 Παραοικονομία και Διαφθορά

Δύο εξαιρετικά διαδεδομένα φαινόμενα τα οποία έχουν αφήσει ανεξίτηλο το στίγμα τους στην κοινωνία όσον αφορά τις αρνητικές τους συνέπειες είναι αυτά της διαφθοράς και της παραοικονομίας, δύο όρων που συχνά συγχέονται. Ωστόσο η διαφορά τους βασίζεται σε μικρές λεπτομέρειες που θα ήταν συνετό να αναφερθούν.

Για το φαινόμενο της διαφθοράς έγινε ήδη λόγος, αλλά και θα αναλυθεί περισσότερο στη συνέχεια. Όσον αφορά την παραοικονομία, ή αλλιώς την “σκιάδη οικονομία”, αυτή είναι η οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσω της οποίας επιχειρήσεις και ιδιώτες δεσμεύονται σε ανήθικες και ανάρμοστες τακτικές, με σκοπό τη μη συμμόρφωσή τους σε νόμιμες υποχρεώσεις, όπως είναι οι δασμοί, οι φόροι και οι συμβάσεις απασχόλησης (Aradarenko, 2015).

Ορισμένες δραστηριότητες που χρησιμοποιούν ιδιώτες και επιχειρήσεις, προκειμένου να αποφύγουν την φορολόγηση και άλλες νόμιμες επιβαρύνσεις, είναι η μη δήλωση ή η απόκρυψη εσόδων. Με αυτό τον τρόπο φοροαπαλλάσσονται, καθώς δεν υπάρχουν δηλωμένα έσοδα προς φορολόγηση. Ακόμη, η πληρωμή των υπαλλήλων πραγματοποιείται κι αυτή με τη μορφή μετρητών, προκειμένου να μην υπάρχει και εκεί η νόμιμη φορολόγηση. Καθώς ένα μεγάλο ποσοστό δραστηριοτήτων πραγματοποιείται μέσω συναλλαγών με μετρητά, ορισμένες δραστηριότητες αναφέρονται ως οικονομία της μετρητοίς (Choi and Thum, 2005).

Όσον αφορά εν τέλει την σχέση μεταξύ διαφθοράς και παραοικονομίας, αυτή είναι μία σχέση αλληλεπίδρασης. Εξαιτίας του φαινομένου της παραοικονομίας, η διαφθορά έχει αρνητικές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Και από την άλλη, τα φαινόμενα παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων συνεπάγεται τη διαφθορά, η οποία οδηγεί με τη σειρά της τις επιχειρήσεις στην παραοικονομία. Είναι, λοιπόν ένας φαύλος κύκλος, μια αρνητική σχέση αλληλεπίδρασης, που οδηγεί ιδιώτες

και επιχειρήσεις να λειτουργούν παράνομα και ανήθικα, με σκοπό το προσωπικό τους όφελος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση οικονομολόγων

Όπως προαναφέρθηκε, διάφοροι ερευνητές κατά καιρούς έχουν εκφράσει διάφορες απόψεις για το φαινόμενο της διαφθοράς και τις συνέπειές της, καταλήγοντας σε διαφορετικά και πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Η πλειονότητα των ερευνητών έχει υποστηρίξει ότι η διεφθαρμένη συμπεριφορά σε μια κοινωνία μειώνει την οικονομική αποδοτικότητα και αποδυναμώνει την οικονομική, την πολιτική, αλλά και την κοινωνική ανάπτυξη. Υπάρχουν όμως και ορισμένοι ερευνητές, οι οποίοι υποστήριξαν ότι ένα μικρο ποσοστό διαφθοράς μπορεί να φανεί χρήσιμο για την εξάλειψη επίσημων διαδικασιών, όπως επί παραδείγματι η έντονη γραφειοκρατία.

Εν συνεχεία, παρατίθενται απόψεις ορισμένων ερευνητών που τοποθετήθηκαν πάνω στο φαινόμενο της διαφθοράς και στις συνέπειες που αυτή έχει στην κοινωνία.

3.2 Πίνακας ερευνών

- 1) Cheryl W. Gray και Mr Daniel Kaufmann, “Corruption and Development”, 1998.

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία που χρησιμοποίησαν οι ερευνητές για να καταλήξουν στα ακόλουθα συμπεράσματα, περιλαμβάνει μία θεωρητική και εμπειρική έρευνα, το

σώμα της οποίας αντιμετωπίζει αντικειμενικά τον οικονομικό αντίκτυπο της διαφθοράς και το οποίο έχει αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια.

Συμπέρασμα: Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν οι δύο αυτοί ερευνητές βασίζονται στις συνέπειες της διαφθοράς στην κοινωνία. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα αυτά, η δωροδοκία μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαδικασία, η οποία είναι ευρέως διαδεδομένη και αυξάνει το κόστος των συναλλαγών και την αβεβαιότητα. Είναι μία άδικη διαδικασία που επιβάλλει έναν οπισθοδρομικό φόρο-επιβάρυνση στο εμπόριο και τις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών των μικρών επιχειρήσεων, υπονομεύοντας έτσι τη νομιμότητα του κράτους.

Η διαφθορά συνήθως οδηγεί σε ανίκανα οικονομικά αποτελέσματα. Όσον αφορά τις ξένες και εγχώριες επενδύσεις, εμποδίζει την μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους και συμβάλλει στην αποδυνάμωσή τους. Επιπλέον, ωθεί τις επιχειρήσεις στην παρανομία, οι οποίες με σκοπό την αύξηση των εσόδων τους και την επιτάχυνση των διαδικασιών, καταφεύγουν στην δωροδοκία. Ακόμη, η υπονόμηση της ικανότητας του κράτους να αυξήσει τα έσοδα οδηγεί σε ολοένα και υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές που επιβάλλονται σε ολοένα και λιγότερους φορολογούμενους. Αυτό βέβαια, συμβάλλει στην αποδυνάμωση του κράτους να παρέχει βασικά δημόσια αγαθά, συμπεριλαμβανομένου του κράτους δικαίου. Όλα αυτά, σύμφωνα με τη βασική άποψη των ερευνητών, οδηγούν σε έναν φαύλο κύκλο αυξανόμενης διαφθοράς και παράνομης οικονομικής δραστηριότητας.

- 2) *Susan Rose Ackerman, "Corruption and Development", Annual Bank Conference and Development Economics, 1997.*

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία που χρησιμοποιεί η ερευνήτρια στο συγκεκριμένο άρθρο είναι εμπειρικά στοιχεία, καθώς και θεωρητική βιβλιογραφία, μέσα από τα οποία αντικατοπτρίζονται τα αίτια της διαφθοράς και το οικονομικό κόστος.

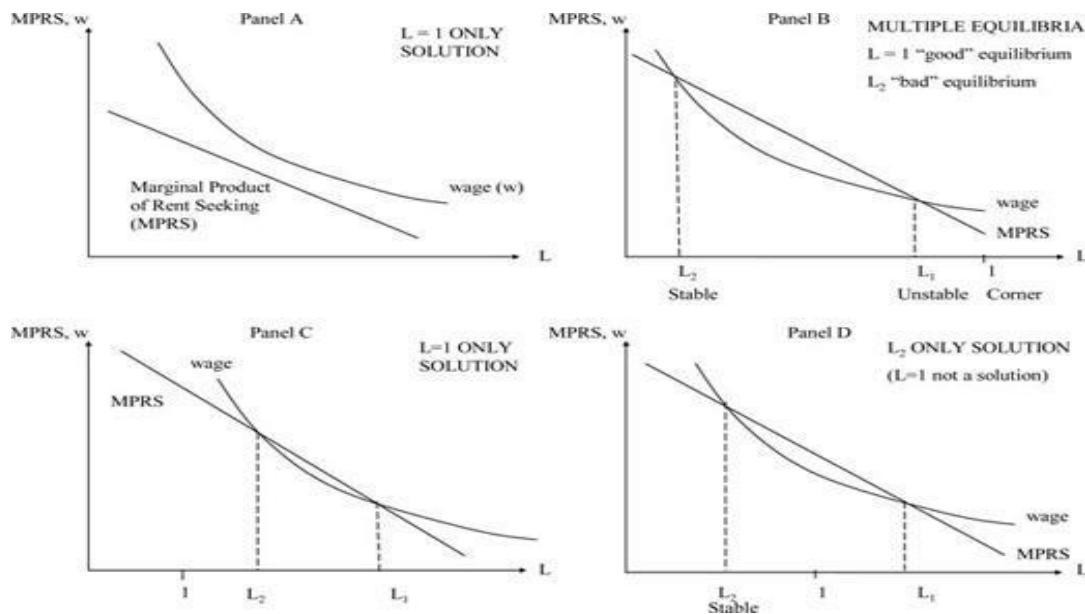
Συμπέρασμα: Σύμφωνα λοιπόν με την ερευνήτρια, η διαφθορά εμφανίζεται σε σχεδόν όλες τις χώρες παγκοσμίως, προκαλώντας όμως μεγαλύτερη ανησυχία στις φτωχές χώρες. Επίσης κι εδώ υποστηρίζεται έντονα η θεωρία πως το φαινόμενο της διαφθοράς μειώνει και καθυστερεί την οικονομική ανάπτυξη, ενώ προτείνει ως βασικό τρόπο αντιμετώπισης της διαφθοράς τις βασικές μεταρρυθμίσεις σε διάφορους τομείς της κοινωνίας.

Η διαρθρωτική μεταρρύθμιση, επί παραδείγματι, είναι πολλές φορές απαραίτητη σε τομείς όπως είναι τα τελωνεία, καθώς και οι οργανισμοί ρύθμισης ιδιωτικών επιχειρήσεων και ανάπτυξης έργων υποδομής, τα οποία χρηματοδοτούνται από το κράτος.

Στο δημόσιο τομέα, με σκοπό τη διαφάνεια και την λογοδοσία, απαιτούνται βασικές κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις, με σκοπό τη διευκόλυνση της απρόσκοπτης εποπτείας.

- 3) *The persistence of corruption and slow economic growth, Mr Paolo Mauro, 01/11/2002*

Μεθοδολογία: η έρευνα του Mauro βασίζεται σε δύο μοντέλα που έχουν να κάνουν με στρατηγικές συμπληρωματικότητες (strategic complementarities), προκειμένου να αποδειχθεί και επίσημα ότι ορισμένες χώρες έχουν δημιουργήσει έναν φαύλο κύκλο που αποτελείται από εκτεταμένη διαφθορά και αργή οικονομική ανάπτυξη. Το πρώτο μοντέλο εμφανίζει πολλαπλές ισορροπίες (multiple equilibria) στη διαφθορά και την ανάπτυξη, ενώ το δεύτερο μοντέλο εμφανίζει πολλαπλές ισορροπίες (multiple equilibria) στη διαφθορά, την πολιτική σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Στην επόμενη εικόνα, παρατηρούμε τα συμπεράσματα που διεξήγαγε ο ερευνητής από τις πολλαπλές ισορροπίες (multiple equilibria).

Συμπέρασμα: σύμφωνα με την έρευνα που διεξήγαγε ο Mauro, η διαφθορά έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη. Το κόστος βέβαια της διαφθοράς είναι τόσο υψηλό διότι πολλές χώρες, λόγω του φαύλου κύκλου που δημιουργεί το φαινόμενο της διαφθοράς, καθώς και της αδυναμίας αντιμετώπισής της, οι άνθρωποι δεν έχουν κίνητρα να την καταπολεμήσουν, ακόμη κι αν όλοι είναι καλύτερα χωρίς αυτήν.

- 4) *The Effects of Corruption on FDI Inflows, Ali Al-Sadig, 2009*

Μεθοδολογία: κύριος στόχος του ερευνητή αυτού του άρθρου είναι να επανεξετάσει εμπειρικά τις επιπτώσεις της διαφθοράς στις εισροές ΑΞΕ. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιεί μια οικονομετρική μέθοδο που βασίζεται σε έναν πίνακα δεδομένων από 117 χώρες υποδοχής. κατά την περίοδο 1984-2004. Το κύριο ερώτημα που επιχειρεί να απαντήσει ο ερευνητής είναι το εξής: μία διεφθαρμένη χώρα υποδοχής λαμβάνει λιγότερες ή περισσότερες εισροές ΑΞΕ μετά τον έλεγχο για άλλους καθοριστικούς παράγοντες ΑΞΕ?

Επιπλέον, προκειμένου να διαχωρίσει εμπειρικά το ρόλο του επιπέδου της διαφθοράς στη χώρα υποδοχής των εισροών ΑΞΕ, ο ερευνητής χρησιμοποιεί συγχρονική ανάλυση ως αρχικό βήμα. Στη συνέχεια κάνει χρήση της ανάλυσης πάνελ (panel analysis), καθώς με την πάνελ ανάλυση το μέγεθος του δείγματος είναι πολύ μεγαλύτερο από το να χρησιμοποιούνταν χρονοσειρές. Έτσι δημιουργείται και η βασική εξίσωση αναφοράς ΑΞΕ με την παρακάτω γραμμική μορφή:

$$\begin{aligned} \log(\text{FDI} / \text{POP})_{i,t} = & \beta_0 + \beta_1 \text{ICRGI}_{i,t-1} + \beta_2 \text{RISK}_{i,t-1} + \beta_3 \log(\text{GDPPC})_{i,t-1} + \beta_4 \\ & \text{GDPGI}_{i,t-1} + \beta_5 \text{OPEN}_{i,t-1} + \beta_6 \text{INF}_{i,t-1} + \beta_7 \text{SCHI}_{i,t-1} \\ & + \beta_8 \text{POPG}_{i,t-1} + \beta_9 \text{UPOPG}_{i,t-1} + \beta_{10} \text{AGGLO}_{i,t-1} + \beta_{11} \text{LAW}_{i,t-1} + \beta_{12} \\ & \text{DEMOC}_{i,t-1} + \eta_i + \varepsilon_{i,t}. \end{aligned}$$

Συμπέρασμα: το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο ερευνητής δεν θεωρείται διόλου κοινότυπο. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν το γεγονός ότι τα ποσοστά διαφθοράς στη χώρα υποδοχής ΑΞΕ έχουν δυσμενή επίδραση στις εισροές ΑΞΕ, καθώς μία αύξηση κατά μία μονάδα στο επίπεδο διαφθοράς οδηγεί σε μείωση των κατά κεφαλήν εισροών ΑΞΕ κατά περίπου 11%. Παρόλα αυτά, μετά τον έλεγχο άλλων χαρακτηριστικών της χώρας υποδοχής, όπως επί παραδείγματι η ποιότητα ορισμένων ιδρυμάτων, οι αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς εξαφανίζονται και μερικές φορές γίνονται θετικές ή στατιστικά ασήμαντες. Υποστηρίζεται, εν ολίγοις, το γεγονός ότι η ποιότητα των ιδρυμάτων της χώρας υποδοχής είναι πιο σημαντική από το επίπεδο διαφθοράς της χώρας, όσον αφορά την ενθάρρυνση εισροών ΑΞΕ στη χώρα. Για παράδειγμα, *ceteris paribus*, μια χώρα με υγιείς θεσμούς είναι σε θέση να προσελκύσει έως και 29% περισσότερες κατά κεφαλήν εισροές ΑΞΕ από μία χώρα με φτωχούς θεσμούς.

- 5) *The Effects of Corruption on Satisfaction with Local and National Governments. Does Corruption “Grease the Wheels”?*, Nazim Habibov, Lida Fan & Alena Auchynnikava, 2019.

Μεθοδολογία: ο ερευνητής έκανε χρήση κλασικού μοντέλου παλινδρόμησης (Wooldridge 2010). Δεδομένου ότι υπάρχουν δύο μεταβλητές αποτελέσματος, η ικανοποίηση από την τοπική και την εθνική κυβέρνηση, υπολογίστηκαν δύο μοντέλα

παλινδρόμησης. Όλες οι εκτιμήσεις περιλαμβάνουν ομοιώματα χώρας και κοινότητας. Το βασικό μοντέλο παλινδρόμησης IV περιγράφεται ως:

Main stage:

$$\text{Satisfaction with government}_i = \text{constant} + b1\text{corruption}_i + b2\text{covariates}_i + b3\text{country fixed effects}_i + b4\text{community fixed effects}_i + \text{error}_i$$

First stage:

$$\text{Corruption}_i = \text{constant} + u1\text{instrument}_i + u2\text{covariates}_i + u3\text{country fixed effects}_i + u4\text{community fixed effects}_i + \text{error}_i$$

Συμπέρασμα: σύμφωνα με το άρθρο, παρατηρήθηκε μια αλληλοσυσχέτιση μεταξύ υψηλότερων επιπέδων διαφθοράς και χαμηλότερων επιπέδων ικανοποίησης από τις τοπικές και εθνικές κυβερνήσεις. Η ανάλυση της συσχέτισης αυτής έδωσε τα εξής συμπεράσματα:

1. καθώς αυξάνεται η ικανοποίηση από τις δημόσιες υπηρεσίες, οι επιπτώσεις της διαφθοράς αλλάζουν από αρνητικές σε θετικές τόσο για τις τοπικές όσο και τις εθνικές κυβερνήσεις.
2. καθώς βελτιώνονται οι πολιτικές καταστάσεις, οι αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς μειώνονται τόσο για τις τοπικές, όσο και για τις εθνικές κυβερνήσεις.
3. καθώς βελτιώνεται η οικονομική κατάσταση, οι αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς μειώνονται για τις τοπικές, αλλά όχι και για τις τοπικές κυβερνήσεις.

Μία άλλη άποψη που υποστηρίζει ο ερευνητής είναι πως η διαφθορά θεωρείται ως ένας από τους παράγοντες που μπορούν να κρίνουν αξιόπιστα τις εδραιωμένες ή μη δημοκρατίες. Σύμφωνα με τον Holmes (2006) περιστατικά διαφθοράς οδήγησαν σε κατάρρευση κυβερνήσεων σε ορισμένες εδραιωμένες δημοκρατίες.

- 6) *Southern Africa Labour and Development Research Unit: Government Spending, Corruption and Economic Growth*, G d' Agostino, G. P. Dunne & L. Pieroni, 2012

Μεθοδολογία: οι ερευνητές εδώ στρέφουν την προσοχή τους στην αλληλεπίδραση της διαφθοράς με την κατανομή κεφαλαίων στις διάφορες συνιστώσες των κρατικών δαπανών. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται όροι αλληλεπίδρασης για την αντιμετώπιση των έμμεσων επιπτώσεων της διαφθοράς στην ανάπτυξη, ενώ υιοθετείται ένα γενικότερο πλαίσιο που υπολογίζει βοηθητικές παλινδρομήσεις (milit, invit, consit, corrit). Αυτό βέβαια επιτρέπει την ύπαρξη πολλαπλών αιτιών και επομένως ξεφεύγει από την υπόθεση της “συμμετρικής αιτιότητας” που υπονοείται στην εκτίμηση των όρων αλληλεπίδρασης.

Συμπέρασμα: το έγγραφο αυτό εξετάζει τις επιπτώσεις της διαφθοράς και των κρατικών δαπανών στην οικονομική ανάπτυξη. Ξεκινά από ένα μοντέλο ενδογενούς ανάπτυξης και το επεκτείνει για να ληφθούν υπόψη οι επιζήμιες επιπτώσεις της διαφθοράς στις δυνητικά παραγωγικές συνιστώσες των κρατικών δαπανών (στρατιωτικές και επενδυτικές δαπάνες). Από το μοντέλο αυτό προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

1. ο ρυθμός ανάπτυξης επηρεάζεται έντονα από την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφθοράς και στρατιωτικού φόρτου, με την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφθοράς και των κρατικών επενδυτικών δαπανών με ασθενέστερη επίδραση.
2. αν ληφθούν υπόψη οι κυκλικές οικονομικές διακυμάνσεις σε συγκεκριμένες χώρες, οι εκτιμώμενες ελαστικότητες είναι κοντά σε αυτές του πλήρους δείγματος.
3. υπάρχουν 3 σημαντικές μεταβλητές που πρέπει να ληφθούν υπόψη, καθώς απεικονίζουν την ετερογένεια μεταξύ των άλλων χωρών. Αυτές οι μεταβλητές είναι η μορφή διακυβέρνησης, η πολιτική αστάθεια, καθώς και η προικοδότηση φυσικών πόρων.

- 7) *Short-run and Long-run Effects of Corruption on Economic Growth: Evidence from State-Level CrossSection Data for the United States*, Nobuo Akai, Yusaku Horiuchi & Masayo Sakata, 2005

Μεθοδολογία: στο παραπάνω άρθρο εξετάζονται θεωρητικές επιπτώσεις και μεθοδολογικά προβλήματα. Χρησιμοποιούνται δεδομένα διατομής σε επίπεδο κράτους όσον αφορά τις Η.Π.Α, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των μη παρατηρήσιμων αλλά μη στοχαστικών διαφορών σε όλες τις παρατηρήσεις. Δεύτερον, καταμετράται η οικονομική ανάπτυξη με τη χρήση τριών διαφορετικών χρονικών διαστημάτων και συγκρίνονται τα αποτελέσματα. Τέλος, δεν χρησιμοποιείται η μέθοδος προβληματικής αποσύνθεσης, ενώ εξαιρούνται οι μεταβλητές που θεωρούνται συνέπειες της διαφθοράς και μετρούν τη “συνολική” επίδραση της διαφθοράς στην ανάπτυξη.

Συμπέρασμα: εδώ αναλύονται οι οικονομικές επιπτώσεις της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη για διάφορα χρονικά διαστήματα - σύντομα (1998-2000), μεσαία (1995-2000), αλλά και μακροχρόνια (1999-2000)- χρησιμοποιώντας δεδομένα διατομής σε κρατικό επίπεδο που δεν είχαν διερευνηθεί προηγουμένως για τις Η.Π.Α. Οι εκτιμήσεις των ερευνητών, εν τέλει, δείχνουν ότι η επίδραση της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη είναι:

1. αρνητική και στατιστικά σημαντική στη μέση και μεγάλη περίοδο
2. ασήμαντη στη σύντομη περίοδο

- 8) *Corruption and Economic Growth, Pak Hung Mo, 1999.*

Μεθοδολογία: Εκτός από τον δείκτη διαφθοράς, όλα τα δεδομένα λαμβάνονται από το σύνολο δεδομένων πίνακα που συγκεντρώθηκε από τους Robert Barro και Jong-Wha Lee. Τα δεδομένα ξεκινούν το 1960, περνούν από το 1985 και χωρίζονται σε πέντε υποπεριόδους 5 ετών. Στις περιόδους πριν από το 1970, ορισμένες βασικές μεταβλητές έχουν μεγάλο αριθμό παρατηρήσεων που λείπουν. Ως εκ τούτου, ουσιαστικές εκτιμήσεις μπορούν να ξεκινήσουν μόνο από το 1970. Πρόσφατες χρηματοοικονομικές κρίσεις στον κόσμο αποκαλύπτουν ότι ο βραχυπρόθεσμος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ μιας χώρας μπορεί να κυμαίνεται ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες της χώρας. Για να μελετήσει ο ερευνητής τους καθοριστικούς παράγοντες των ρυθμών αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής

και του αποθέματος κεφαλαίου, χρειάστηκε μια σχετικά μεγάλη περίοδο παρατήρησης. Ως εκ τούτου, η περίοδος από το 1970 έως το 1985 επιλέγεται για τη μελέτη αυτή. Καθώς παρόμοια σύνολα δεδομένων έχουν χρησιμοποιηθεί για εμπειρικές μελέτες, τα αποτελέσματά μας μπορούν εύκολα να αναπαραχθούν και να συγκριθούν με άλλες μελέτες που χρησιμοποιούν παρόμοια δομή.

Συμπέρασμα: στη μελέτη αυτή ο ερευνητής καταλήγει στο συμπέρασμα πως μια αύξηση του δείκτη της διαφθοράς κατά μία μονάδα μειώνει τον ρυθμό ανάπτυξης κατά 0,545 ποσοστιαίες μονάδες. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι ο πιο σημαντικός παράγοντας μέσω του οποίου η διαφθορά επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη είναι η πολιτική αστάθεια, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το 53% του συνολικού αποτελέσματος. Διαπιστώνεται, εν τέλει, ότι η διαφθορά συμβάλλει στη μείωση του επιπέδου ανθρώπινου κεφαλαίου και του μεριδίου των ιδιωτικών επενδύσεων.

- 9) *Corruption and Economic Growth: The transmission Channels, Dridi, Mohamed, 2013*

Μεθοδολογία: εμπειρική μεθοδολογία, προδιαγραφές μοντέλου και ορισμένα δεδομένα είναι τα εργαλεία που χρησιμοποιεί ο ερευνητής στη μεθοδολογία του για να εξάγει τα συμπεράσματά του. Η οικονομετρική προδιαγραφή που υιοθετεί ο ερευνητής βασίζεται σε ένα σύνολο επτά εξισώσεων που καθορίζουν την οικονομική ανάπτυξη, τη διαφθορά, καθώς και τις μεταβλητές των καναλιών. Όσον αφορά το μοντέλο, αυτό αποτελείται από ενδογενείς και εξωγενείς μεταβλητές, οι οποίες παρατίθενται αυτούσιες στον παρακάτω πίνακα:

Dependent Variables	GR	CRP	HC	INV	GOV	INFL	PI
Equation n°	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]
Endogenous Variables							
Corruption (CRP)			*	*	*	*	*
Human Capital (HC)	*			*			
Investment (INV)	*						

Government Expenditure (GOV)	*			*		*	*
Inflation (INFL)	*						
Political Instability (PI)	*	*					
Exogenous Variables							
Initial per capita income (IGDP)	*			*	*		*
Per capita income (GDP)		*	*			*	
Public spending on education (PSE)			*				
Urbanization rate (URBAN)			*		*		
Ethnolinguistic fractionalization (ELF)			*	*	*	*	*
Country population (POP)					*		*
Share of population under 15 (POP15)				*	*		
Share of population over 65 (POP65)				*	*		
Trade openness (OPEN)				*		*	
Landlocked dummy (LANDLOCK)							*
Share of Protestants in the population (PROT)		*					
Uninterrupted democracy dummy (DLP)		*					
Former British colony dummy (COLUK)		*					

Συμπέρασμα: Ως πρώτο αποτέλεσμα θεωρείται ότι οι συντελεστές που σχετίζονται με τα πέντε κανάλια μετάδοσης που περιλαμβάνονται στην παλινδρόμηση ανάπτυξης είναι όλοι στατιστικά σημαντικοί στα συμβατικά επίπεδα και εισέρχονται με τα αναμενόμενα επίπεδα. Αυτό το εύρημα είναι σύμφωνο με την προηγούμενη εμπειρική βιβλιογραφία σχετικά με τους καθοριστικούς παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης που έχουν υποστηρίξει τη θετική επίδραση των επενδύσεων και του ανθρώπινου κεφαλαίου στην ανάπτυξη και, από την άλλη πλευρά, την αρνητική επίδραση του πληθωρισμού, των κρατικών δαπανών και της πολιτικής αστάθειας. Επιπλέον, τα αποτελέσματά αποκαλύπτουν ότι η διαφθορά συνδέεται αρνητικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο, τις επενδύσεις και τις κρατικές δαπάνες και σχετίζονται θετικά

με τον πληθωρισμό και την πολιτική αστάθεια. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι ο συντελεστής διαφθοράς είναι στατιστικά σημαντικός στο επίπεδο του 1% σε εξισώσεις ανθρώπινου κεφαλαίου, κρατικών δαπανών και πολιτικής αστάθειας. Αυτά τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν αυτά που προέκυψαν από διάφορες εμπειρικές μελέτες που ασχολούνται με τις συνέπειες της διαφθοράς. Ωστόσο, ο συντελεστής διαφθοράς σε εξισώσεις επενδύσεων και πληθωρισμού είναι στατιστικά ασήμαντος, αν και έχει το αναμενόμενο πρόσημο. Αυτό το εύρημα έρχεται σε αντίθεση με προηγούμενα εμπειρικά αποτελέσματα που έδειξαν μια σαφή αρνητική επίδραση της διαφθοράς στις επενδύσεις και μια θετική επίδραση της διαφθοράς στον πληθωρισμό.

- *10) A Comparative Study of Inequality and Corruption, Jong-Soung You and Sanjeev Khagram, 2004*

Μεθοδολογία: Τα δεδομένα και η μεθοδολογία που χρησιμοποίησαν οι ερευνητές για να εξάγουν τα συμπεράσματά τους είναι τα εξής:

1. Μέτρα εισοδηματικής ανισότητας: Χρησιμοποιούνται συντελεστές τζίνι (gini coefficients) με βάση τα δεδομένα διανομής εισοδήματος υψηλής ποιότητας που συγκεντρώθηκαν από τους Dollar και Kraay (2002). Συγκέντρωσαν δεδομένα από τέσσερις πηγές, συμπεριλαμβανομένων των Deininger και Squire (1996) και της Βάσης Δεδομένων Ανισότητας Εισοδήματος UN-WIDER.
2. Μέτρα Διαφθοράς: εδώ οι ερευνητές κάνουν χρήση ορισμένων δεικτών διαφθοράς, όπως ο Δείκτης Ελέγχου της Διαφθοράς (CCI), και ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς (CPI) της Διεθνούς Διαφάνειας (TI).
3. Αντιλήψεις και Κανόνες: Ως μέτρο των αντιλήψεων και των κανόνων για τη διαφθορά, οι ερευνητές έκαναν χρήση της Έρευνας Παγκόσμιων Αξιών, που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 1995-97 σε 50 χώρες.
4. Μεταβλητές Ελέγχου: Περιλαμβάνονται διάφορες οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές μεταβλητές που προσδιορίστηκαν ως σημαντικές από προηγούμενες μελέτες
5. Ενόργανες μεταβλητές: Για να αντιμετωπιστεί το πιθανό ζήτημα της ταυτόχρονης αιτιότητας καθώς και το πρόβλημα του σφάλματος μέτρησης, χρησιμοποιήθηκαν μεταβλητές οργάνων. Από τη μία πλευρά, δεδομένου ότι η

διαφθορά είναι επίσης πιθανό να αυξήσει την ανισότητα, η OLS μπορεί να υπερεκτιμήσει τον συντελεστή για την ανισότητα. Από την άλλη πλευρά, το σφάλμα μέτρησης στην ανισότητα μπορεί να προκαλέσει μεροληψία εξασθένησης. Η μεροληψία των παραλειπόμενων μεταβλητών μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική.

Συμπέρασμα: Οι ερευνητές καταλήγουν σε ορισμένα μεμονωμένα συμπεράσματα, τα οποία αξίζει να αναφερθούν:

1. με βάση απόψεις ορισμένων ερευνητών, οι χώρες με σοσιαλιστικό καθεστώς έχουν σημαντικά πιο ίση κατανομή εισοδήματος από άλλες, αλλά έχουν και σημαντικά μεγαλύτερα ποσοστά διαφθοράς κατά μέσο όρο. Με βάση όμως τα στοιχεία της παλινδρόμησης, αυτό δεν ισχύει, καθώς τα αποτελέσματα της εφαρμογής της ίδιας παλινδρόμησης ξεχωριστά για χώρες με σοσιαλιστικό καθεστώς έναντι μη χώρες με μη σοσιαλιστικό καθεστώς καταδεικνύουν ότι η μεγαλύτερη ανισότητα σχετίζεται σημαντικά με υψηλότερη διαφθορά και στις δύο ομάδες χωρών.
2. Η δυσμενής επίδραση της ανισότητας στη διαφθορά είναι υψηλότερη σε δημοκρατικές χώρες ακόμη και λαμβάνοντας υπόψη τη μη γραμμική επίδραση της δημοκρατία.
3. Είναι ενδιαφέρον ότι τα άτομα σε χώρες με υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα είναι πιο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία και την εξαπάτηση των φόρων, αλλά η αντιληπτή έκταση διαφθοράς τους είναι χαμηλότερη κατά μέσο όρο. Το ατομικό εισόδημα δεν έχει καμία επίδραση στους κανόνες. Τα άτομα σε πιο δημοκρατικές χώρες είναι λιγότερο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία, ενώ τα άτομα σε χώρες με σοσιαλιστική καταγωγή είναι πιο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία και τείνουν να αντιλαμβάνονται ότι περισσότεροι δημόσιοι υπάλληλοι είναι διεφθαρμένοι. Ωστόσο, η θρησκεία είχε μικρή επίδραση στους κανόνες και τις αντιλήψεις για τη διαφθορά.

4. Αν και οι γυναίκες είναι ελαφρώς λιγότερο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία και την εξαπάτηση των φόρων από τους άνδρες, σύμφωνα με το εύρημα των Swamy et al. (1999), η διαφορά φύλου ήταν αμελητέα μικρή. Τα άτομα ηλικίας μεταξύ 40 και 59 ετών ήταν ελαφρώς (σχεδόν αμελητέα) λιγότερο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία ή την εξαπάτηση των φόρων και δεν έδειξαν διαφορά με άλλα άτομα ως προς την αντιληπτή έκταση της διαφθοράς.

- *11) Institutions and the Relation between Corruption and Economic Growth, Wouter Ebben and Albert de Vaal, 2009*

Μεθοδολογία: στο άρθρο αυτό οι ερευνητές κάνουν χρήση ενός μοντέλου, το οποίο αναγνωρίζει τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που έχει η διαφθορά στην ανάπτυξη. Αναπτύσσεται ένα μοντέλο δύο επιπέδων όπου το πρώτο επίπεδο μοντελοποιεί το άμεσο αποτέλεσμα κλοπής της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη και το δεύτερο επίπεδο το έμμεσο θεσμικό αποτέλεσμα της διαφθοράς μέσω της αλληλεπίδρασης της με άλλους θεσμούς. Το πρώτο επίπεδο μπορεί να θεωρηθεί ως η συμβατική αντιμετώπιση της διαφθοράς ως στρέβλωση, ενώ το δεύτερο επίπεδο αναγνωρίζει ότι η διαφθορά επηρεάζει επίσης την οικονομική ανάπτυξη μέσω των επιπτώσεών της στη λειτουργία του θεσμικού συστήματος.

Συμπέρασμα: τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο ερευνητής είναι τα εξής:

1. Η διαφθορά μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη όταν η έμμεση επίδρασή της μέσω της λειτουργίας του θεσμικού συστήματος είναι θετική και υπεραρκετή για να αντισταθμίσει την άμεση αρνητική επίδραση που προκύπτει από το πρώτο επίπεδο.
2. Στις δημοκρατικές κοινωνίες το μέγεθος της διαφθοράς θα είναι υψηλότερο από ό,τι στα αυταρχικά συστήματα. Το εάν αυτό προωθεί ξανά την οικονομική ανάπτυξη ή όχι εξαρτάται από τις αρχικές κοινωνικές, θεσμικές συνθήκες.
3. *Ceteris paribus*, μια ορθολογική δημοκρατική κυβέρνηση που ενεργεί ως κοινωνικός σχεδιαστής παράγει υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από τον ολοκληρωτικό αυταρχικό. Αυτά τα ευρήματα υπογραμμίζουν την αμοιβαία εξάρτηση διαφορετικών θεσμών για την παραγωγή αποτελεσμάτων και αποδεικνύουν την παραδοχή μας ότι

η διαφθορά, ως θεσμικός παράγοντας, πρέπει να μελετάται σε στενή αλληλεπίδραση με άλλες πτυχές του θεσμικού περιβάλλοντος.

4. Όταν η διαφθορά έχει ορισμένες πολύτιμες επιπτώσεις στη λειτουργία των θεσμών, η διατήρηση της καταπολέμησης της διαφθοράς τείνει να είναι αντιπαραγωγική σε αυτές τις κοινωνίες. Τελικά, η επένδυση στη θεσμική ποιότητα είναι ο σωστός δρόμος προς την ανάπτυξη.

- *12) Governance, Corruption and Economic Growth: A Panel Data Analysis of Selected SAARC Countries, Rehmat Ullan Awan, Tahseen Akhtar, Shazia Rahim, Falak Sher and Ahmed Raza Cheema, 2018*

Μεθοδολογία: Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη συσχέτιση μεταξύ διακυβέρνησης, διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης σε πέντε επιλεγμένες χώρες SAARC συμπεριλαμβανομένου του Μπαγκλαντές, της Ινδίας, του Νεπάλ, του Πακιστάν και της Σρι-Λάνκα, χρησιμοποιώντας δεδομένα πίνακα για την περίοδο 1996-2014. Η παλινδρόμηση του πίνακα εκτελέστηκε χρησιμοποιώντας τη μέθοδο σταθερών αποτελεσμάτων εκτίμησης με βάση τις προδιαγραφές των αποτελεσμάτων των δοκιμών Hausman. Μοντέλο Σταθερών Εφέ με συγκεκριμένη διατομή χρησιμοποιήθηκε επίσης ως συντελεστής.

Συμπέρασμα: Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι δύο θεσμικοί δείκτες διακυβέρνησης, δηλαδή η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και η πολιτική σταθερότητα έχει θετική και σημαντική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη σε επιλεγμένες χώρες SAARC. Η διαφθορά έχει αρνητικές επιπτώσεις για την οικονομική ανάπτυξη που είναι σύμφωνα με τη θεωρία. Επιπλέον, αποτελέσματα δείχνουν ότι μεταξύ των δεικτών διακυβέρνησης, η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης έχει μεγαλύτερη επιρροή στην αύξηση του ΑΕΠ σε επιλεγμένες χώρες SAARC. Τα αποτελέσματα του δείκτη εκπαίδευσης φαίνεται να είναι σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες της ανάπτυξης επιλεγμένων χωρών SAARC στη δεδομένη χρονική περίοδο.

- 13) *Corruption and Economic Growth: New Empirical Evidence*, Klaus Gründler, Niklas Potrafke, 2019

Μεθοδολογία: για να καταγραφούν τα ποσοστά της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, ο ερευνητής έκανε χρήση του αντίστροφου δείκτη αντίληψης της διαφθοράς της διεθνούς διαφάνειας (Transparency International Perception of Corruption Index CPI) κατά την περίοδο 2012-2018 για 175 χώρες, με τον δείκτη να λαμβάνει τιμές μεταξύ 0 και 100, με το 100 να θεωρείται ως η ακραία διαφθορά. Συγκεντρώθηκαν δεδομένα από διάφορες πηγές, όπως επιχειρηματίες, ειδικοί των χωρών σχετικά με το επίπεδο διαφθοράς στον δημόσιο τομέα κ.α.

Συμπέρασμα: Οι θεωρητικές προβλέψεις σχετικά με το πώς η διαφθορά επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη είναι διφορούμενες. Η υπόθεση «γρασάρετε τους τροχούς» προβλέπει ότι η διαφθορά αυξάνεται και η υπόθεση «άμμος στους τροχούς» προβλέπει ότι η διαφθορά μειώνει την οικονομική ανάπτυξη. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζονται νέα εμπειρικά στοιχεία που βασίζονται σε δεδομένα για 175 κατά την περίοδο 2012-2018 – μια περίοδο για την οποία ο ΔTK είναι συγκρίσιμος μεταξύ των χωρών και διαχρονικά. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η διαφθορά συνδέεται αρνητικά με την οικονομική ανάπτυξη. Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ μειώθηκε κατά περίπου 17% μακροπρόθεσμα όταν ο αντίστροφος ΔTK αυξήθηκε κατά μία τυπική απόκλιση. Το αποτέλεσμα είναι ιδιαίτερα έντονο σε απολυταρχίες και χώρες με χαμηλή κυβερνητική αποτελεσματικότητα και κράτος δικαίου, υποστηρίζοντας την «αδύναμη μορφή» της υπόθεσης «γρασάρετε τους τροχούς». Τα κανάλια μετάδοσης μέσω των οποίων η απουσία διαφθοράς προωθεί την οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να εμποδίζουν τις ΑΞΕ και να αυξάνουν την αστάθεια. Σχετικές μελέτες των Becker et al. (2009), Faber and Gerritse (2012), Jetter and Parmeter (2018) και Borsky and Kalkschmied (2019) έχουν δείξει ότι η διαφθορά σε μια μεμονωμένη χώρα ή περιοχή συσχετίζεται θετικά με τη διαφθορά σε γειτονικές χώρες ή περιοχές. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούνται περιφερειακοί μέσοι όροι της διαφθοράς που έχουν υπολογιστεί για κάθε παρατήρηση ανά χώρα-έτος ως βασικές μεταβλητές για τον εθνικό βαθμό διαφθοράς. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν την αρνητική συσχέτιση μεταξύ της διαφθοράς και της οικονομικής ανάπτυξης. Όταν η χαμηλή διαφθορά προωθεί την οικονομική ανάπτυξη – επιταχυνόμενη από τη χρηστή

διακυβέρνηση και μεταδίδεται από κανάλια όπως οι ΑΞΕ – οι πολίτες και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν στη διάθεσή τους εργαλεία για να επηρεάσουν την οικονομική ανάπτυξη: καταπολέμηση της διαφθοράς, βελτίωση της διακυβέρνησης και προάσπιση της δημοκρατίας και προσέλκυση ξένων επενδυτών.

- *14) The Effects of Corruption on Capital Structure: When Does It Matter?, Mufaddal Baxamusa and Abu Jalal, 2014*

Μεθοδολογία: προκειμένου να εξάγουν τα συμπεράσματά του, οι ερευνητές κάνουν χρήση του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς. Ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς (CPI) καταρτίζεται από τη Διεθνή Διαφάνεια (TI). Αυτές οι ετήσιες έρευνες καταγράφουν την κατάχρηση της εμπιστευμένης εξουσίας για ιδιωτικό κέρδος τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα σε κλίμακα από 0 έως 10 με χαμηλότερες τιμές να υποδηλώνουν μεγαλύτερα ποσοστά διαφθοράς. Επιπλέον γίνεται χρήση και των εξής εργαλείων:

1. Λογιστικά Δεδομένα
2. Κόστος χρέους και ιδίων κεφαλαίων
3. Μεταβλητές Δομής Κεφαλαίου
4. Μεταβλητές Ελέγχου
5. Εμπειρικό Μοντέλο

Συμπέρασμα: Σε αυτό το άρθρο, διερευνούμε πώς η διαφθορά επηρεάζει τις αποφάσεις της κεφαλαιακής διάρθρωσης των επιχειρήσεων και παρέχουμε στοιχεία για μια μη γραμμική σχέση. Υποθέτουμε ότι το κόστος κεφαλαίου των διεφθαρμένων χωρών θα είναι υψηλότερο. Τα αποτελέσματά μας δείχνουν ότι:

1. καθώς η διαφθορά μειώνεται, το κόστος του κεφαλαίου μειώνεται
2. οι υπό όρους ελαστικότητες του κόστους του χρέους και του κόστους των ιδίων κεφαλαίων προς τη διαφθορά αυξάνεται με αυξανόμενο ρυθμό, καθώς μειώνεται το επίπεδο της διαφθοράς.
3. τόσο το κόστος του χρέους όσο και το κόστος της χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια μειώνονται καθώς μειώνεται το επίπεδο της διαφθοράς

4. για τις πιο διεφθαρμένες χώρες, το κόστος του κεφαλαίου μειώνεται καθώς μειώνεται η διαφθορά, αλλά με πολύ αργό ρυθμό

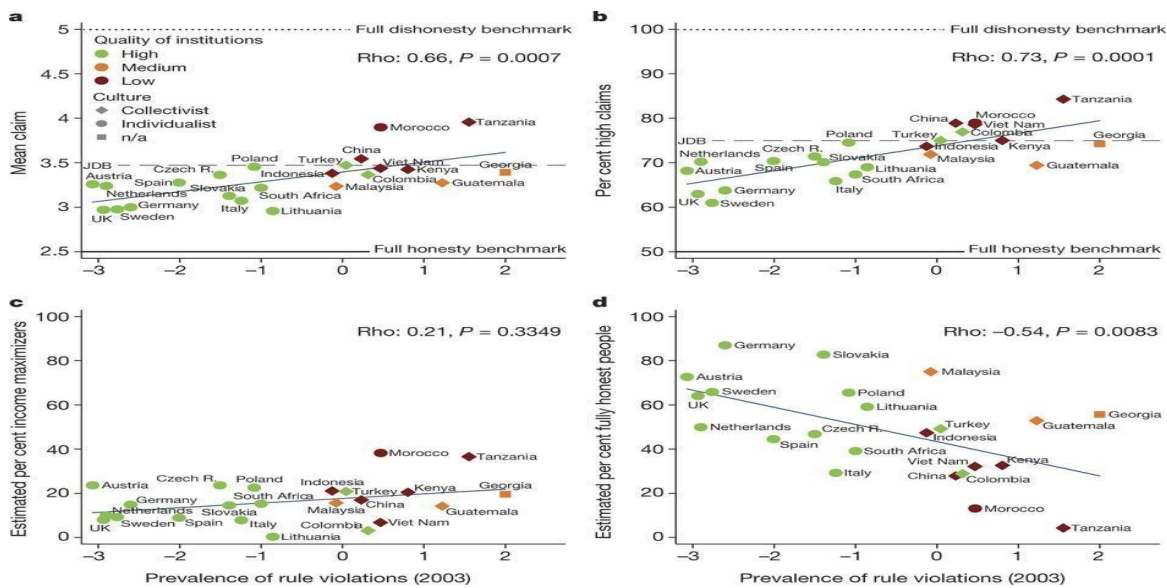
- *15) Causes and Consequences of Corruption – An Overview of Empirical Results, Dr. Dominik H. Enste and Christina Heldman, 2017*

Μεθοδολογία: το συγκεκριμένο άρθρο αποτελεί μία εμπειρική ανάλυση των επιπτώσεων της διαφθοράς. Οι ερευνητές εδώ χρησιμοποιούν ως μέθοδο για να εξάγουν τα συμπεράσματά τους διάφορες συσχετίσεις (κορελόγραμμα). Μερικά από αυτά είναι:

1. Correlation between Democracy and Corruption
2. Correlation between Market Regulation and Corruption
3. Correlation between Economic Freedom and Corruption
4. Correlation between Honesty and Prevalence of Rule Violations
5. Correlation between Corruption and GDP
6. Correlation between Corruption and the Gini Coefficient
7. Correlation between Corruption and the Shadow Economy

Παρατίθεται ενδεικτικά ένα από τα κορελογράμματα:

● **Correlation between Honesty and Prevalence of Rule Violations**

Source: Gächter/ Schulz, 2016, 498 – further explanations of data can be

downloaded:

http://www.nature.com/nature/journal/v531/n7595/fig_tab/nature17160_ft.html

Συμπέρασμα: τα συμπεράσματα των ερευνητών που προκύπτουν από τις παραπάνω συσχετίσεις είναι τα εξής:

1. Όσο περισσότερος ανταγωνισμός υπάρχει, τόσο πιο δύσκολο είναι να κρύψεις τις διεφθαρμένες πληρωμές, επειδή οι ανταγωνιστές μπορεί να αποκαλύψουν τις διεφθαρμένες δραστηριότητες και επομένως ο κίνδυνος εντοπισμού είναι υψηλότερος από ό,τι σε μια μονοπωλιακή αγορά.
2. Η μεγαλύτερη συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο ασκεί μεγαλύτερη πίεση στην κυβέρνηση μιας χώρας να παρέχει καλούς όρους σε ξένες εταιρείες και να καταπολεμήσει τη διαφθορά.
3. ένας μεγαλύτερος αριθμός διαφορετικών κανονισμών και νόμων δίνει στους υπαλλήλους τη διακριτική ευχέρεια που χρειάζονται για την απόσπαση δωροδοκιών και ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό τομέα να τις πληρώσει για να διευκολύνει τις επιχειρήσεις.

4. οι μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στην αύξηση του αριθμού των γυναικών στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα δεν επαρκούν για την καταπολέμηση της διαφθοράς, διότι οι κοινωνικοί θεσμοί είναι αυτοί που στερούν τη συμμετοχή των γυναικών που επηρεάζουν τη λειτουργία μιας κοινωνίας και με τη σειρά τους επηρεάζουν το επίπεδο της διαφθοράς.

● *16) Globalization, (fighting) corruption and development: how are these phenomena linearly and nonlinearly related in wealth effects?, Simplice A. Asongu, 2012*

Μεθοδολογία: η μεθοδολογία που χρησιμοποιεί ο ερευνητής για να καταλήξει στα συμπεράσματα είναι τα εξής:

1. Ενδογενείς μεταβλητές - 'corruption-control' indicator και Corruption Perception Index (CPI)
2. Εξωγενείς μεταβλητές - inequality adjusted Human Development Index (HDI)
3. Μεταβλητές οργάνων - δείκτες εμπορικών και χρηματοοικονομικών απελευθερώσεων
4. Μεταβλητές ελέγχου - ελέγχεται η ορθή διακυβέρνηση όσον αφορά τους δημοκρατικούς θεσμούς. Συνεπώς, αναμένεται ότι αυτοί οι δείκτες θα αυξήσουν τον ΔΤΚ καθώς και τον έλεγχο της διαφθοράς.
5. Ενδογένεια
6. Τεχνική εκτίμησης
7. Έλεγχοι ευρωστίας

Συμπέρασμα: με τη χρήση ορισμένων υποθέσεων, αλλά και της προαναφερθείσας μεθοδολογίας, ο ερευνητής καταλήγει στα εξής συμπεράσματα:

1. η παγκοσμιοποίηση είναι καθοριστική για την καταπολέμηση της διαφθοράς μέσω της ανθρώπινης ανάπτυξης (οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις) και της ποιότητας της κυβέρνησης (πολιτική διάσταση).

2. Για χώρες χαμηλού εισοδήματος, η παγκοσμιοποίηση δεν έχει σημαντικό αντίκτυπο στη διαφθορά
3. σε χώρες με υψηλά επίπεδα κατά κεφαλήν, δίνεται έμφαση στις πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης και ως εκ τούτου η επίδραση αυτού του φαινομένου στον έλεγχο της διαφθοράς είναι σημαντική.
4. σε έθνη με χαμηλά επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος, δίνεται έμφαση στην οικονομική διάσταση της διεθνούς ολοκλήρωσης και ως εκ τούτου η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στη διαφθορά είναι περιορισμένη.
5. η επίμονη παγκοσμιοποίηση ως αποτελεσματικό μέσο για τη μείωση της διαφθοράς στις αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί να οδηγήσει σε ακατάλληλες πολιτικές για χώρες χαμηλού εισοδήματος.

● *17) Are Corruption and Taxation Really to Growth?, The World Bank Development Research Group Macroeconomics and Growth, Raymond Fisman and Jakob Svensson, 2000.*

Μεθοδολογία: Όλα τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων προέρχονται από την Έρευνα Βιομηχανικών Επιχειρήσεων της Ουγκάντα. Αυτή η έρευνα ξεκίνησε από την Παγκόσμια Τράπεζα κυρίως για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις στην Ουγκάντα και εφαρμόστηκε κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 1998. Συνολικά ερωτήθηκαν 243 εταιρείες σε 5 τοποθεσίες, σε 14 διαφορετικές βιομηχανίες.

Συμπέρασμα: Υπάρχει μια ισχυρή και αρνητική σχέση μεταξύ των ποσοστών δωροδοκίας και των βραχυπρόθεσμων ρυθμών ανάπτυξης των εταιρειών της Ουγκάντα και το αποτέλεσμα είναι πολύ μεγαλύτερο από το επιβραδυντικό αποτέλεσμα της φορολογίας. Αυτό παρέχει την πρώτη υποστήριξη μικροεπίπεδου για θεωρίες που βασίζονται σε εταιρείες σχετικά με τις επιπτώσεις της διαφθοράς που έχουν προκαλέσει μεγάλη προσοχή τα τελευταία χρόνια. Απαιτείται ακόμη πολύ

περισσότερη δουλειά σε αυτόν τον τομέα: ιδανικά, τα δεδομένα θα κάλυπταν πολύ μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα και θα επέτρεπαν μια πιο λεπτή διαφοροποίηση μεταξύ των θεωριών της διαφθοράς. Επί του παρόντος, γίνονται προσπάθειες για τη συγκέντρωση αυτών των δεδομένων.

Τα αποτελέσματα αυτής της εργασίας έχουν επίσης σημαντικές επιπτώσεις στην πολιτική. Η κοινότητα των χορηγών και άλλοι οργανισμοί έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους στην αναζήτηση τρόπων για την καταπολέμηση της διαφθοράς στις αναπτυσσόμενες χώρες και τις χώρες σε μετάβαση. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι μια τέτοια προσοχή δικαιολογείται από τα δεδομένα. Η διαφθορά μειώνει σημαντικά την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

- *18) Corruption and culture: An Experimental Analysis, Abigail Barr and Danila Serra, 2008.*

Μεθοδολογία: το 2005, διεξήχθη ένα πείραμα δωροδοκίας και διαπιστώθηκε ότι, μεταξύ των προπτυχιακών σπουδών, έγινε εφικτή η πρόβλεψη για το ποιος θα πραγματοποιούσε μια διεφθαρμένη πράξη σε σχέση με το επίπεδο διαφθοράς στη χώρα καταγωγής τους. Μεταξύ των αποφοίτων δεν ήταν εφικτή. Το 2007, οι ερευνητές επανέλαβαν το πείραμα, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η τάση των ατόμων να ενεργούν με διαφθορά μπορεί να αντικατοπτρίζουν τους πολιτισμούς στους οποίους μεγάλωσαν. Ωστόσο, ορισμένοι τύποι ατόμων μπορεί να μην συμμορφώνονται με την κουλτούρα τους και, ως εκ τούτου, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως παράγοντες αλλαγής.

Συμπέρασμα: Στο πείραμα του 2005, από τους 65 μαθητές που ανέλαβαν τον ρόλο του «ιδιωτικού πολίτη», οι 17 (26%) επέλεξαν να μην προσφέρουν δωροδοκία, ενώ οι υπόλοιποι 48 πρόσφεραν κάποιο θετικό ποσό. Και από τους 65 μαθητές που ανέλαβαν το ρόλο του «δημόσιου υπαλλήλου», 12 (15,46%) επέλεξαν στρατηγικές που έδειχναν ότι δεν θα δέχονταν δωροδοκία οποιουδήποτε ποσού, ενώ οι υπόλοιποι 53 θα δέχονταν δωροδοκίες πάνω από κάποιο όριο.

Το τελευταίο τρίμηνο του 2007 σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα άλλο πείραμα δωροδοκίας. Αυτό το πείραμα επικεντρώθηκε σε ένα παιχνίδι στο οποίο ο «δημόσιος υπάλληλος» ζητούσε δωροδοκία σε αντάλλαγμα για μια διεφθαρμένη υπηρεσία και ο «ιδιώτης» έπρεπε να υποδείξει ποια, εάν υπήρχαν, ποσά δωροδοκίας θα ήταν διατεθειμένος να πληρώσει. Άρα, σε αυτή την περίπτωση, η απόφαση του «δημόσιου υπαλλήλου» εκμαιεύτηκε άμεσα, καθώς και η απόφαση του «ιδιώτη πολίτη» με τη μέθοδο της στρατηγικής. Όλες οι άλλες παράμετροι του παιχνιδιού έμειναν αμετάβλητες

- 19) *Natural Resources, Democracy and Corruption, Sambit Bhattacharyya and Roland Hodler, 2009.*

Μεθοδολογία: η μεθοδολογία που χρησιμοποίησαν οι ερευνητές, προκειμένου να εξάγουν τα συμπεράσματά τους, αποτελείται από τα ακόλουθα:

1. θεωρητικό μοντέλο
2. εξαγωγή της ισορροπίας (equilibrium) και ορισμένων συγκριτικών στατικών αποτελεσμάτων
3. εμπειρική στρατηγική και δεδομένα πίνακα που καλύπτουν 124 χώρες κατά την περίοδο 1980 έως 2004. Η βασική προδιαγραφή χρησιμοποιεί πενταετείς μέσους όρους των μετρήσεων της διαφθοράς, των φυσικών πόρων, της δημοκρατίας και του εισοδήματος
4. εμπειρικά στοιχεία και διάφορες δοκιμές ευρωστίας.

Συμπέρασμα: Τα κύρια αποτελέσματα έχουν ισχύ όταν υπάρχει επαρκής έλεγχος των επιδράσεων του εισοδήματος, των χρονικών μεταβολών, των περιφερειακών σταθερών αποτελεσμάτων, της νομικής προέλευσης, καθώς και διαφόρων πρόσθετων συμμεταβλητών. Είναι επίσης ανθεκτικό σε διάφορα εναλλακτικά μέτρα φυσικών πόρων, διαφθοράς και ποιότητας των δημοκρατικών θεσμών. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι πλούσιες σε πόρους χώρες έχουν την τάση να είναι διεφθαρμένες επειδή τα απροσδόκητα υψηλά κέρδη ενθαρρύνουν τις κυβερνήσεις τους να εμπλακούν σε αναζήτηση επιπρόσθετων κερδών. Αλλά αυτή η τάση μπορεί να ελεγχθεί εάν οι κυβερνήσεις είναι υπόλογες στους πολίτες. Η πολιτική λογοδοσία

είναι αναμφίβολα υψηλότερη σε χώρες με ισχυρούς δημοκρατικούς θεσμούς. για παράδειγμα, στις πλούσιες σε πόρους δημοκρατίες της Αυστραλίας και της Νορβηγίας. Ο εκδημοκρατισμός μπορεί να θεωρηθεί επομένως ένα ισχυρό εργαλείο για τη μείωση της διαφθοράς σε χώρες πλούσιες σε πόρους.

- 20) *Corruption and Economic Growth in Some Selected Transitional Economies*, Hakeem Ishola Mobolaji and Kamil Omoteso, 2009

Μεθοδολογία: Ο γενικός στόχος της εργασίας είναι να διερευνήσει τον αντίκτυπο της διαφθοράς και άλλων θεσμικών παραγόντων στην οικονομική ανάπτυξη σε ορισμένες επιλεγμένες μεταβατικές οικονομίες για την περίοδο 1990-2004 και να κάνει προτάσεις πολιτικής για την καταπολέμησή της. Συγκεκριμένα, η μελέτη επιχειρεί: να αξιολογήσει εάν η διαφθορά έχει κάποια επίπτωση στην ανάπτυξη των χωρών του δείγματος, να εξετάσει εάν η ταυτόχρονη μεταρρύθμιση της πολιτικής με επίκεντρο τη λογοδοσία και το κράτος δικαίου επηρεάζει θετικά την ανάπτυξη αυτών των οικονομιών, καθώς και να διερευνήσει εάν η διαφθορά σε αυτές τις χώρες εμφανίζει το σύνδρομο αποτελεσματικού γράσου.

Οι δείκτες για τη διαφθορά και άλλες θεσμικές μεταβλητές αντλήθηκαν από τον International Country Risk Guide (ICRG - PRS) για την περίοδο 1990-2004, τα στοιχεία για την πολιτική προέρχονται από το Polity IV, ενώ η πραγματική κατά κεφαλήν αύξηση του ΑΕΠ λήφθηκε από το Penn World 6.2. Η μελέτη κάλυψε την περίοδο μεταξύ 1990 και 2004, η οποία συμπίπτει με την πραγματική μετάβαση αυτών των οικονομιών από κεντρικά σχεδιασμένες σε οικονομίες αγοράς. Υιοθετεί το πλαίσιο δεδομένων πίνακα, το σταθερό αποτέλεσμα, το τυχαίο αποτέλεσμα και τις τεχνικές εκτίμησης μέγιστης πιθανότητας για την ανάλυση.

Συμπέρασμα: Τα ευρήματα της μελέτης υποστηρίζουν την υπόθεση του Mauro (1995) ότι η διαφθορά έχει αρνητικό αντίκτυπο στις οικονομίες. Ωστόσο, η μελέτη δεν μπορεί να βρει μια ισχυρή στατιστική απόδειξη για να υποστηρίξει την υπόθεση αποτελεσματικού γράσου των Leff (1964) και Huntington (1968).

Επίσης, οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο συνδυασμός του κράτους δικαίου και της δημοκρατικής λογοδοσίας θα ενίσχυε περαιτέρω τις αναπτυξιακές δυνατότητες σε αυτές τις οικονομίες και θα περιόριζε τις αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς

Εν κατακλείδι, ως πρόταση αντιμετώπισης του φαινομένου της διαφθοράς είναι περισσότερες προσπάθειες πολιτικής για την ενίσχυση του κράτους δικαίου και της λογοδοσίας με ταυτόχρονη μείωση της διαφθοράς και εθνοτική κλασματοποίηση μέσω δικαστικών μεταρρυθμίσεων, μεταρρύθμισης των δημοσίων υπηρεσιών, πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων.

- *21) Corruption, Democracy, and Economic Growth, A. Cooper Drury, Jonathan Kriekhaus and Michael Lusztig, 2006*

Μεθοδολογία: Τα δεδομένα που χρησιμοποίησαν οι ερευνητές για να ελέγξουν το επιχείρημά τους ταξινομούνται ως διατομή χρονοσειρών περισσότερων από 100 χωρών για 16 χρόνια (1982-97). Η εξαρτημένη μεταβλητή, η αύξηση του ΑΕΠ, μετράται από τους Δείκτες Παγκόσμιας Ανάπτυξης της Παγκόσμιας Τράπεζας (2003).

Για την πρώτη ανεξάρτητη μεταβλητή, τη διαφθορά, βασίστηκαν στην αξιολόγηση της διαφθοράς από τον Διεθνή Οδηγό Κινδύνων Χωρών (ICRG) σε ένα ευρύ φάσμα χωρών μεταξύ 1982 και 1997.

Η δεύτερη ανεξάρτητη μεταβλητή, η δημοκρατία, αποτυπώνεται από τους πιο συνηθισμένους δείκτες που χρησιμοποιούνται στη βιβλιογραφία.

1. πρώτον, έγινε χρήση δεδομένων Polity IV (Marshall and Jaggers, 2000), που μετρά το επίπεδο δημοκρατίας και απολυταρχίας μιας χώρας και δημιουργεί ένα συνολικό μέτρο αφαιρώντας το δεύτερο από το πρώτο.
2. Δεύτερον, χρησιμοποιήθηκε το εξίσου σημαντικό μέτρο δημοκρατίας του Freedom House, το οποίο αποτελείται από μια συνδυασμένη βαθμολογία των πολιτικών δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών μιας χώρας, με αποτέλεσμα

έναν δείκτη που κυμαίνεται από 2 έως 14, με χαμηλότερες βαθμολογίες που υποδηλώνουν περισσότερη δημοκρατία.

3. Τέλος, ως πρόσθετος έλεγχος για την ευρωστία των αποτελεσμάτων, έγινε χρήση ενός δείκτη δημοκρατίας που δημιουργήθηκε από τους Alvarez, Cheibub, Limongi και Przeworski (ACLP). Οι Alvarez et al. (1996) υποστηρίζουν ότι η δημοκρατία δεν πρέπει να βαθμολογηθεί σε μια κλίμακα, όπως κάνουν οι Polity και Freedom House, αλλά μάλλον να μετρηθεί ως διχοτομική μεταβλητή στην οποία οι χώρες είτε είναι ή δεν είναι δημοκρατικές.

Συμπέρασμα: Οι περισσότερες μελέτες υποστηρίζουν πως η διαφθορά δοκιμάζει τον συνολικό αντίκτυπό της στην ανάπτυξη και βρίσκει αρνητικό αποτέλεσμα. Στο δοθέν άρθρο, υποστηρίζεται ότι η αιτιώδης σχέση μεταξύ αυτών των μεταβλητών είναι πιο περίπλοκη. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι η αρνητική επίδραση της διαφθοράς διαμεσολαβείται από την πολιτική διαδικασία στην οποία εμφανίζεται η διαφθορά και ότι η δημοκρατία θα μετριάσει ή θα μειώσει αυτήν την αρνητική επίδραση. Για να γίνουν κατανοητές οι πολιτικές επιπτώσεις της διαφθοράς, εν ολίγοις, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη το πολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου εμφανίζεται η διαφθορά.

Συγκεκριμένα, η ικανότητα σε μια δημοκρατία του εκλογικού σώματος να απομακρύνει τους ηγέτες του από τα αξιώματα φαίνεται να μετριάσει την ανασταλτική επίδραση της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη. Πολλές δημοκρατίες εμφανίζουν σημαντικά επίπεδα διαφθοράς, αλλά οι ηγέτες τους πρέπει να απέχουν από τη διαφθορά που μειώνει την ανάπτυξη για να μην τιμωρηθούν στις επόμενες εκλογές. Τα εμπειρικά μας αποτελέσματα υποδηλώνουν την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ δημοκρατίας, διαφθοράς και ανάπτυξης. Υποστηρίζεται ότι ο εκλογικός μηχανισμός μιας δημοκρατίας κάνει τη διαφθορά να μην έχει καμία επίδραση στην οικονομία της.

Τέλος, τα αποτελέσματα παρέχουν νέα εικόνα για τη σχέση μεταξύ πολιτικής και οικονομικής ανάπτυξης. Εκτός από το να γίνει κατανοητό γενικά ότι οι πολιτικοί παράγοντες διαδραματίζουν μεγάλο ρόλο στον καθορισμό της οικονομικής ανάπτυξης, τα ευρήματά μας υποδηλώνουν ότι η δημοκρατία έχει ένα ακόμη πλεονέκτημα για να το προτείνει - μετριασμό της υπάρχουσας κακής οικονομικής

διαφθοράς. Δεδομένου ότι ορισμένα έθνη είναι γεμάτα διαφθορά, η προώθηση της δημοκρατίας στο εσωτερικό τους μπορεί να ενισχύσει όχι μόνο τα γενικά ανθρώπινα δικαιώματά τους, αλλά και την ευκαιρία τους για ευημερία.

- 22) *How Corruption Hits People When They Are Down*, Jennifer Hunt, 2006

Μεθοδολογία: προκειμένου να εξάγει τα συμπεράσματά της, η ερευνήτρια χρησιμοποίησε δεδομένα από δύο πηγές: τη Διεθνή Έρευνα Θυμάτων Εγκλήματος (ICVS) και την Περουβιανή έρευνα για τα νοικοκυριά (ENAHO). Σε χώρες χαμηλής διαφθοράς, το στίγμα μπορεί να εμποδίσει τους ερωτηθέντες να απαντήσουν με ειλικρίνεια σχετικά με τη δωροδοκία, επομένως απορρίπτονται οι χώρες υψηλού εισοδήματος που συμμετείχαν στην έρευνα στο ICVS (δείτε το Παράρτημα Δεδομένων για περαιτέρω συζήτηση). Σε πιο διεφθαρμένες χώρες, ωστόσο, η δωροδοκία θεωρείται αναπόφευκτη και το σφάλμα του συστήματος, επομένως το στίγμα είναι χαμηλό. Ο φόβος της δίωξης (τουλάχιστον για μικρές δωροδοκίες, που είναι η πλειοψηφία των δωροδοκιών) θα πρέπει επίσης να είναι χαμηλός, καθώς οι περισσότερες εκστρατείες κατά της διαφθοράς στοχεύουν αξιωματούχους.

Επιπλέον, για την διεξαγωγή των αποτελεσμάτων, έγινε η χρήση των εξής εργαλείων:

1. Διεθνείς Έρευνες Θυμάτων Εγκλήματος
2. Περιγραφικά στατιστικά (Descriptive Statistics)
3. Εμπειρική Μεθοδολογία, όπου αποτελείται από τη βασική παλινδρόμηση για το ICVS, μια προτροπή δηλαδή για την πιθανότητα ενός ατόμου i στη χώρα c να πληρώσει δωροδοκία το έτος t και ορίζεται από τον τύπο:

$$P(\text{bribe}_{ict}) = C_{ict}\beta_1 + X_{ict}\beta_2 + \delta t + \gamma c + \text{ict}.$$

Συμπέρασμα: Σε αυτό το άρθρο, η ερευνήτρια προσπαθεί να αποδείξει ότι τα θύματα της ατυχίας και των δυσμενών συμβάντων, ιδιαίτερα τα θύματα εγκλημάτων, είναι πολύ πιο πιθανό να δωροδοκήσουν από τα μη θύματα. Αυτό ισχύει ακόμη και μετά την προετοιμασία σε μια ποικιλία ατομικών και οικιακών χαρακτηριστικών, καθώς και σταθερών επιπτώσεων για το νοικοκυριό. Τα αποτελέσματα ισχύουν τόσο για τα

μικροδεδομένα μεταξύ χωρών όσο και για τα περουβιανά μικροδεδομένα. Τα θύματα της ατυχίας είναι πιο πιθανό από τα μη θύματα να χρησιμοποιήσουν δημόσιους λειτουργούς, ιδιαίτερα την αστυνομία, η οποία έμμεσα οδηγεί σε περισσότερη δωροδοκία. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα δωροδοκούν επίσης περισσότερο από άλλους χρήστες που δεν είναι θύματα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα θύματα μπορεί να είναι περισσότερο ευάλωτοι ή πιο απελπισμένοι για υπηρεσίες από άλλους χρήστες, ή μπορεί να χρειάζονται μια πιο διεφθαρμένη υπηρεσία (για παράδειγμα, επιβεβαίωση καταλληλότητας για παροχές) από τα μη θύματα που χρησιμοποιούν το ίδιο ίδρυμα. Όποια διαδρομή και αν οδηγεί το θύμα στη διεφθαρμένη αλληλεπίδραση με τον κυβερνητικό αξιωματούχο, η δαπάνη ή η δυσλειτουργία που σχετίζεται με την αλληλεπίδραση συνθέτει την αρχική ατυχία. Οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τη διαφθορά στις πιο δύσκολες στιγμές της ζωής τους, η οποία είναι μια μορφή ανισότητας.

- 23) *Corruption and Age, Benno Torgler and Neven T. Valev, 2004*

Μεθοδολογία: Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στην παρούσα μελέτη προέρχονται από την Έρευνα Παγκόσμιων Αξιών, η οποία είναι μια παγκόσμια έρευνα για τις κοινωνικο-πολιτιστικές και πολιτικές αλλαγές. Η έρευνα αξιολογεί τις βασικές αξίες και τις πεποιθήσεις των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο και έχει πραγματοποιηθεί σε 50 χώρες που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 70 τοις εκατό του παγκόσμιου πληθυσμού. Οι ερευνητές που διεξάγουν και διαχειρίζονται την Έρευνα Παγκόσμιων Αξιών (WVS) στις αντίστοιχες χώρες τους απαιτείται να ακολουθούν τις μεθοδολογικές απαιτήσεις της Ένωσης Παγκόσμιων Αξιών. Οι έρευνες βασίζονται γενικά σε εθνικά αντιπροσωπευτικά δείγματα τουλάχιστον 1000 ατόμων, ηλικίας 18 ετών και άνω (αν και μερικές φορές συμμετέχουν άτομα κάτω των 18 ετών). Τα δείγματα επιλέχθηκαν χρησιμοποιώντας τυχαίες μεθόδους πιθανοτήτων και οι ερωτήσεις που περιέχονται στις έρευνες γενικά δεν αποκλίνουν πολύ από το αρχικό επίσημο ερωτηματολόγιο. Το WVS ρωτά για την αποδοχή διαφόρων ανέντιμων ή παράνομων δραστηριοτήτων. Το ερώτημα σχετικά με τη δικαιολογία της διαφθοράς που έχει πρωταρχικό ενδιαφέρον σε αυτό το έγγραφο τίθεται ως εξής:

Πείτε μου για καθεμία από τις ακόλουθες δηλώσεις εάν πιστεύετε ότι μπορεί πάντα να δικαιολογηθεί, τότε να μην δικαιολογηθεί ή κάτι ενδιάμεσο: (...) κάποιος που δέχεται δωροδοκία κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Επιπλέον, για την διεξαγωγή ορθών συμπερασμάτων, οι ερευνητές κάνουν χρήση των εξής εργαλείων:

1. Ανεξάρτητες μεταβλητές (Education, Upper Class, Female)
2. Ψευδομεταβλητές (Ηλικία, Χώρα προέλευσης)
3. Εμπειρικά αποτελέσματα

Συμπέρασμα: Ο κύριος στόχος της εργασίας είναι να διερευνήσει εάν παρατηρούνται διαφορές μεταξύ ηλικιακών ομάδων. Παρά το αυξανόμενο ενδιαφέρον των οικονομολόγων για τους καθοριστικούς παράγοντες της διαφθοράς και σε αντίθεση με την εγκληματολογική βιβλιογραφία, αυτός ο παράγοντας έχει παραμεληθεί ευρέως στην οικονομική βιβλιογραφία. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η μεταβλητή ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ είναι σημαντικά χαμηλότερη για τις ηλικιακές ομάδες από 30 έως 65+ από ό,τι για την ομάδα αναφοράς κάτω των 30 ετών. Η επίδραση της ηλικίας γίνεται ισχυρότερη για κάθε υψηλότερη ηλικιακή ομάδα και είναι σημαντική σε μέγεθος. Γενικά, τα αποτελέσματα αποδεικνύουν το γεγονός ότι είναι σημαντικό να τοποθετούνται περισσότεροι ηλικιωμένοι σε εκείνες τις θέσεις πολιτικής και δημόσιας διοίκησης, οι οποίες είναι παραδοσιακά πιο ευάλωτες στη διαφθορά. Ωστόσο, οι επιπτώσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή, καθώς απαιτούνται περισσότερα εμπειρικά στοιχεία για να ληφθεί μια ευρύτερη εικόνα των πιθανών διαφορών ηλικίας. Οι οικονομετρικές εκτιμήσεις υποδηλώνουν επίσης ότι τα κοινωνικά πρότυπα σχετικά με τη δωροδοκία είναι υψηλότερα στην ομάδα αναφοράς (περιοχή Δυτικής Ευρώπης, ΗΠΑ και Αυστραλία). σε σύγκριση με την ΚΑΕ και χώρες FSU, Λατινική Αμερική, Ασία και Αφρική. Είναι ενδιαφέρον επίσης ότι οι γυναίκες έχουν υψηλότερο κοινωνικό κανόνα όσον αφορά τη διαφθορά από τους άνδρες και ότι οι αυτοαπασχολούμενοι και οι άνεργοι έχουν χαμηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με άλλες θέσεις εργασίας. Συνολικά, το έγγραφο δείχνει ότι οι κοινωνικοδημογραφικές μεταβλητές βοηθούν στην κατανόηση του τι διαμορφώνει τον κοινωνικό κανόνα της δωροδοκίας. Η πολυπαραγοντική ανάλυση βοήθησε να απομονωθεί ο αντίκτυπος της ηλικίας από άλλες ερμηνείες «ζωής», όπως

ο γάμος, η απασχόληση, η εκπαίδευση ή η οικονομική κατάσταση. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η επίδραση της ηλικίας είναι ισχυρή σε διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες.

- 24) *Public Expenditure, Corruption, and Economic Growth: The case of Italy*, Alfredo Del Monte and Erasmo Papagni, 1997

Μεθοδολογία: Σε αυτό το άρθρο πραγματοποιήθηκε μια οικονομετρική ανάλυση της οικονομικής ανάπτυξης στην Ιταλία που υπογραμμίζει τις αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς. Η θεωρία που χρησιμοποίησαν οι ερευνητές διατηρεί σημαντικό ρόλο της διαφθοράς στη διαχείριση των δημοσίων πόρων στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της μειωμένης αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών. Η περίπτωση της Ιταλίας παρέχει μια σημαντική ευκαιρία για μια εμπειρική δοκιμή αυτής της πρότασης.

Οι πρώτες προσεγγίσεις στην οικονομετρική εκτίμηση οδήγησαν στην επιλογή μιας μέγιστης καθυστέρησης ενός έτους και στην υιοθέτηση των συνηθισμένων ελαχίστων τετραγώνων με εικονικές μεταβλητές (LSDV). Η βασική εξίσωση είναι:

$$Dy_{jt} = b_0 + b_1 Dy_{jt-1} + b_{II} I_{jt-1} + b_{GG} G_{jt-1} + b_{GC} GC_{jt-1} + b_{Cc} DCc_{jt} + b_{Cc1} DCc_{jt-1} + b_{HC} DHC_{jt-1} + f_j + u_{jt}$$

Συμπέρασμα: Το παρόν άρθρο ασχολήθηκε με το φαινόμενο της διαφθοράς που προκύπτει από αγορές που πραγματοποιούν κρατικοί υπάλληλοι. Υποστηρίζεται ότι αυτού του είδους η διαφθορά έχει άμεση αρνητική επίδραση στις μακροπρόθεσμες ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης, επειδή οι κυβερνήσεις μπορούν να προσφέρουν λιγότερες εισροές σε ιδιωτικές οικονομικές δραστηριότητες. Έχει δημιουργηθεί ένα απλό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που επιτρέπει τη διαφθορά ως οικονομική δραστηριότητα που τα άτομα μπορούν να επιλέξουν υπό αβεβαιότητα. Το κράτος επινοεί τον έλεγχο των συναλλαγών που αφορούν τους αξιωματούχους του και τιμωρεί τους ένοχους με χρηματική ποινή. Με ένα θετικό ποσό διεφθαρμένων συναλλαγών, ορισμένοι οικονομικοί πόροι σπαταλούνται και λιγότερες υποδομές ή δημόσιες υπηρεσίες διατίθενται για ιδιωτική παραγωγή. Μια πληρέστερη περιγραφή της οργάνωσης του κράτους και της επιρροής του στην οικονομική ανάπτυξη θα

πρέπει να επιδιωχθεί με την ενσωμάτωση στα αναπτυξιακά μοντέλα της προσέγγισης του κύριου-πράκτορα στην προσπάθεια και τη διαφθορά των γραφειοκρατών.

Τα οικονομετρικά αποτελέσματα δείχνουν δύο διακριτές αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη. Μια επίδραση φαίνεται να είναι αυτή στις ιδιωτικές επενδύσεις. Το άλλο αφορά την αποτελεσματικότητα των δαπανών για τις δημόσιες επενδύσεις

- 25) *How Bureaucracy and Corruption affect economic growth and convergence in the European Union? The case of Greece, Panagiota Papaconstantinou, Athanasios G. Tsagkanos, Costas Siriopoulos, 2013.*

Μεθοδολογία: Δύο κύριες προσεγγίσεις χρησιμοποιούνται για να προσδιοριστεί εάν η διαδικασία ανάπτυξης οδηγεί σε σύγκλιση ή απόκλιση για χώρες ή περιοχές με την πάροδο του χρόνου. Η πρώτη είναι η παραδοσιακή προσέγγιση γνωστή ως σύγκλιση «σίγμα» και η δεύτερη είναι η νεοκλασική προσέγγιση που αναφέρεται ως «βήτα» σύγκλιση.

Εκτός από τους δείκτες διαφθοράς και γραφειοκρατίας, όλα τα δεδομένα για την εμπειρική ανάλυση προέρχονται από το σύνολο δεδομένων των δεικτών Παγκόσμιας Ανάπτυξης της Παγκόσμιας Τράπεζας (2005) και την επετηρίδα 2007 της Eurostat. Όσον αφορά τα στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, αυτά λαμβάνονται σε δύο διακριτά έτη (1996 και 2006). Πρώτον, τρία από τα δεκαπέντε χώρες που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 1992, επομένως χρειάστηκε ένας ελάχιστος χρόνος τριών ετών για την προσαρμογή στις νέες συνθήκες της ΕΕ. Επιπλέον, ένα ποσό 10 – 11 ετών φαίνεται λογικό για τη μελέτη των μακροπρόθεσμων χαρακτηριστικών ανάπτυξης, καθώς εξαλείφονται οι διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου. Προφανώς, τα δεδομένα για τις διαρθρωτικές μεταβλητές (που αναλύονται παρακάτω) λαμβάνονται για το έτος 1996. Ένας άλλος λόγος επιλογής για τη μελέτη των επιπτώσεων της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας στην ΕΕ-15 και όχι στην ΕΕ-25 είναι ότι ενισχύεται η επεξηγηματική ισχύς, επειδή οι τοποθεσίες μέσα σε μια ομάδα χωρών που συμμετέχουν σε αυτήν την ένωση διαφέρουν περισσότερο χρόνο μεταξύ τους σε πολύ λιγότερες διαστάσεις από ό,τι μια ομάδα χωρών που συμμετέχουν σε αυτήν την ένωση μόνο λίγα χρόνια (Glaeser et al., 1992)

Συμπέρασμα: Σε αυτή την εργασία οι ερευνητές έστρεψαν την προσοχή τους στον αντίκτυπο της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας στον ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και στον εντοπισμό του ακριβούς χρόνου σύγκλισης (στο σημερινό μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ) για την Ελλάδα με βάση ένα μοντέλο που δοκιμάζει την «βήτα» «σύγκλιση (‘beta’ convergence). Επιπλέον, η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων βελτιώνεται εκτενώς με την υιοθέτηση μιας νέας οικονομετρικής διαδικασίας (της MCB) για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά τα στατιστικά.

Επίσης, ανιχνεύτηκε θετική (και αιτιολογική) επίδραση τόσο του ΔΤΚ όσο και του Bur στην αύξηση του ΑΕΠ, ενώ οι άλλες διαρθρωτικές μεταβλητές διατηρούν τα αναμενόμενα σημάδια. Ο χρόνος σύγκλισης στο μέσο μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ για την Ελλάδα υπολογίζεται σε 37 έτη, αλλά μπορεί να μειωθεί σημαντικά κατά μία μονάδα βελτίωσης των μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν στο μοντέλο.

- (26) *Religiosity, Corruption, and Economic Growth, Gregory Chase, West Liberty University, 2013*

Μεθοδολογία: Το βασικό μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε ως σημείο εκκίνησης ήταν από τους Alon και Chase (2005). Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν, μέσω του μοντέλου, τον μέσο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης σε ένα έθνος για δέκα χρόνια ως εξαρτημένη μεταβλητή. Επιλέχθηκε ο μέσος όρος δέκα ετών, καθώς αφαιρείται η μεταβλητότητα που θα μπορούσε να υπάρχει με τη χρήση μόνο ενός έτους. Ο μέσος όρος δεκαετίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν από το 2003-2012.

Οι ερευνητές, προκειμένου να εξάγουν τα συμπεράσματά τους, έκαναν χρήση τεσσάρων ανεξάρτητων μεταβλητών:

1. *Πολιτική σταθερότητα:* Η πολιτική σταθερότητα προστίθεται ως μεταβλητή ελέγχου, καθώς η σχέση μεταξύ της θρησκείας και των χαμηλότερων επιπέδων διαφθοράς εξαρτώνται από τους πολιτικούς θεσμούς (Sommer, et al., 2013).
2. *Δίκαιο:* Περιλαμβάνεται η μεταβλητή του κράτους δικαίου, καθώς το κράτος δικαίου και το επίπεδο διαφθοράς σε ένα έθνος μπορούν και τα δύο να επηρεαστούν από το θρησκευτικό παρελθόν μιας χώρας (North, et al., 2013).

3. *Οικονομική ελευθερία*: «Η οικονομική ελευθερία είναι το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου να ελέγχει τη δική του εργασία και περιουσία. Σε μια οικονομικά ελεύθερη κοινωνία, τα άτομα είναι ελεύθερα να εργάζονται, να παράγουν, να καταναλώνουν και να επενδύουν με όποιον τρόπο θέλουν. Σε οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες, οι κυβερνήσεις επιτρέπουν στην εργασία, το κεφάλαιο και τα αγαθά να κυκλοφορούν ελεύθερα και να απέχουν από τον εξαναγκασμό ή τον περιορισμό της ελευθερίας πέρα από το βαθμό που απαιτείται για την προστασία και τη διατήρηση της ίδιας της ελευθερίας». (Heritage Foundation, 2014, σελ. 1).

4. *Θρησκευτική ελευθερία*: θρησκευτική ελευθερία είναι το δικαίωμα των ατόμων να ασκούν τη θρησκεία τους χωρίς φόβο δίωξης από την κυβέρνηση ή άλλους (World Values Survey, 2013).

Εκτός από τις τέσσερις αυτές ανεξάρτητες μεταβλητές, οι ερευνητές πρόσθεσαν τέσσερις επιπλέον μεταβλητές: *Θρησκοληψία*, *Διαφθορά*, *Τετράγωνο διαφθοράς* (*Corruption Squared*), καθώς και ο *Όρος αλληλεπίδρασης*.

Από τα διαφορετικά σύνολα δεδομένων, 53 χώρες είχαν δεδομένα για όλες τις πτυχές που εξετάστηκαν. Η εξαρτημένη μεταβλητή, δηλ ο δεκαετής μέσος όρος ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, προήλθε από την World DataBank. Η πολιτική σταθερότητα, το κράτος δικαίου και η διαφθορά ήταν σε κλίμακα από -2,5 έως 2,5 και λήφθηκαν επίσης από την World DataBank.

Συμπέρασμα: Η θρησκευτικότητα φαινόταν να είναι ένας καλός προγνωστικός παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης σε ένα έθνος, με αυτό το αποτέλεσμα να είναι αρνητικό. Ωστόσο, η θρησκευτικότητα δεν φάνηκε να επηρεάζει τη διαφθορά σε ένα επίπεδο που να είχε θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη που αντιστάθμιζε την αρνητική επίδραση που είχε η θρησκευτικότητα στην οικονομική ανάπτυξη. Αρκετές από τις μεταβλητές στις παλινδρομήσεις είχαν αρνητικούς συντελεστές, οι οποίοι φαινόταν να έρχονται σε αντίθεση με τη γενική πεποίθηση ότι θα έπρεπε να έχουν θετική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, η χρονική περίοδος της μελέτης θα μπορούσε να είναι η αιτία αυτού του αποτελέσματος. Η χρήση αυτού του μοντέλου για διαφορετική χρονική περίοδο θα μπορούσε να παράγει αποτελέσματα που συνάδουν περισσότερο με αυτές τις γενικά διαδεδομένες πεποιθήσεις και μπορεί να αλλάξουν τα συνολικά ευρήματα του μοντέλου.

- (27) *Effects of Public Sector Wages on Corruption, Wage Inequality Matters*, Asli Demirgüç-Kunt, Michael Lokshin, and Vladimir Kolchin, 2021

Μεθοδολογία: Οι ερευνητές στο δοθέν άρθρο, προκειμένου να εξάγουν ασφαλή συμπεράσματα, χρησιμοποίησαν τους εξής δείκτες:

1. World Economic Forum (WEF)
2. Worldwide Governance Indicators (WGI)
3. Corruption Perception Index (CPI)

Οι περισσότερες μεταβλητές ελέγχου προέρχονται από το σύνολο δεδομένων Worldwide Bureaucracy Indicators (WWBI) (World Bank 2020b). Το κύριο χαρακτηριστικό αυτού του συνόλου δεδομένων είναι ότι αντλεί δείκτες σε επίπεδο χώρας από έρευνες εργατικού δυναμικού σε μικροεπίπεδο. Οι διαφορές στους μισθούς μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα που προέρχονται από μακροοικονομικά δεδομένα είναι επίμονα μεροληπτικές σε σύγκριση με τις διαφορές που προέκυψαν από έρευνες μικροεπιπέδου (Le et al. 2018). Οποιαδήποτε στατιστικά στοιχεία διανομής, όπως οι δείκτες συμπίεσης μισθών, δεν μπορούν να προκύψουν καθόλου από δεδομένα μακροεπίπεδου.

Συμπέρασμα: Τα αποτελέσματά δείχνουν ότι η μισθολογική ανισότητα στον δημόσιο τομέα είναι ένας σημαντικός καθοριστικός παράγοντας για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών κατά της διαφθοράς. Η αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων θα μπορούσε να μειώσει τη διαφθορά σε περιβάλλον με χαμηλή μισθολογική ανισότητα στον δημόσιο τομέα. Μεγαλώνοντας οι μισθοί των κυβερνητικών αξιωματούχων, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερη συχνότητα διαφθοράς όταν οι μισθοί του δημόσιου τομέα είναι εξαιρετικά άνισοι. Αυτά τα αποτελέσματα είναι ανθεκτικά σε ένα ευρύ φάσμα προδιαγραφών εμπειρικών μοντέλων, μεθόδων εκτίμησης και παραδοχών διανομής. Η σχέση παραμένει κατά τον έλεγχο για λανθάνουσες παραληφθείσες μεταβλητές, χρησιμοποιώντας το μερίδιο των συμβάσεων στον ιδιωτικό τομέα ως μέσο για τη διαφορά μισθών δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Ο συνδυασμός των αυξήσεων στους μισθούς του δημόσιου τομέα με την αποσυμπίεση των μισθών του δημόσιου τομέα μπορεί να

επιτρέψει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να σχεδιάσουν οικονομικά αποδοτικά προγράμματα για τη μείωση της διαφθοράς στις χώρες τους.

- (28) *Ownership, Competition, and Corruption: Bribe Takers versus Bribe Payers*, George R G. Clarke and Lixin Colin Xu, 2002

Μεθοδολογία: Το δοθέν άρθρο, πέρα των εργαλείων που χρησιμοποιούνται από τους ερευνητές, βασίζεται και στις επτά εξής υποθέσεις:

1. *Υπόθεση 1:* Οι δωροδοκίες που καταβάλλονται σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας θα είναι χαμηλότερες σε χώρες όπου η δυναμικότητα της εταιρείας κοινής ωφέλειας είναι μεγαλύτερη.
2. *Υπόθεση 2:* Οι δωροδοκίες θα είναι χαμηλότερες όταν η εταιρεία κοινής ωφέλειας είναι ιδιωτική.
3. *Υπόθεση 3:* Οι δωροδοκίες σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας θα είναι χαμηλότερες σε χώρες με μεγαλύτερο ανταγωνισμό στις υποδομές.
4. *Υπόθεση 4:* Οι επιχειρήσεις που είναι πιο κερδοφόρες θα πληρώσουν υψηλότερες δωροδοκίες από τις λιγότερο κερδοφόρες επιχειρήσεις.
5. *Υπόθεση 5:* Οι επιχειρήσεις με υψηλότερες ληξιπρόθεσμες πληρωμές στην εταιρεία κοινής ωφέλειας θα πληρώσουν υψηλότερες δωροδοκίες από άλλες επιχειρήσεις. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις με καθυστερημένες πληρωμές σε εργαζόμενους και προμηθευτές θα πληρώσουν παρόμοιες ή χαμηλότερες δωροδοκίες σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας.
6. *Υπόθεση 6:* Οι *de novo* ιδιωτικές εταιρείες πληρώνουν υψηλότερες δωροδοκίες από τις καθιερωμένες επιχειρήσεις.
7. *Υπόθεση 7:* Δεδομένης της συμπληρωματικότητας της διαφθοράς στην κοινωνία με τη διαφθορά στον κλάδο κοινής ωφέλειας, αναμένουμε ότι οι δωροδοκίες των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας θα είναι χαμηλότερες σε χώρες με χαμηλότερο επίπεδο ενοικίων (όπως μετράται από υψηλότερο επίπεδο εισαγωγών και χαμηλότερα μερίδια εξαγωγών καυσίμων, ορυκτών και εξαγωγές μετάλλων), σε χώρες που είναι πιο δημοκρατικές ή έχουν μεγαλύτερη έκθεση στη δημοκρατία, καθώς και σε χώρες που αναπτύσσονται ταχύτερα.

Επιπροσθέτως, η κύρια πηγή δεδομένων που χρησιμοποιούνται σε αυτό το έγγραφο είναι η Παγκόσμια Έρευνα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος (WBES), μια συγχρονική έρευνα βιομηχανικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών που διεξήχθη στα μέσα του 1999 από την Παγκόσμια Τράπεζα και αρκετούς άλλους φορείς.

Συμπέρασμα: αυτό το έγγραφο εστιάζει κυρίως στο πώς τα χαρακτηριστικά της πληρωμής και της λήψης δωροδοκιών των επιχειρήσεων επηρεάζουν το επίπεδο ισορροπίας των δωροδοκιών στον τομέα κοινής ωφέλειας. Το εννοιολογικό πλαίσιο προτείνει ότι τα χαρακτηριστικά των διεφθαρμένων, καθώς και των δωροδόχων θα πρέπει να είναι και τα δύο σημαντικά. Επιπλέον, η φύση πολλαπλών ισορροπιών της διαφθοράς σημαίνει ότι οι πληρωμές δωροδοκίας στον τομέα κοινής ωφέλειας θα πρέπει να είναι υψηλότερες σε χώρες όπου το συνολικό επίπεδο διαφθοράς είναι υψηλότερο.

Παρατίθενται ισχυρές ενδείξεις ότι οι δωροδοκίες που καταβάλλονται σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας είναι χαμηλότερες σε χώρες με μεγαλύτερη ικανότητα και ανταγωνισμό στον τομέα κοινής ωφέλειας και όπου η επιχείρηση κοινής ωφέλειας έχει ιδιωτικοποιηθεί.

Εν κατακλείδι, τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης υποδηλώνουν ότι οι χώρες μπορούν να μειώσουν τη διαφθορά στον τομέα κοινής ωφέλειας μέσω της ιδιωτικοποίησης των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας και του αυξημένου ανταγωνισμού στον τομέα κοινής ωφέλειας. Εκτός από τη μείωση της διαφθοράς με τη χαλάρωση των περιορισμών της παραγωγικής ικανότητας, η ιδιωτικοποίηση μπορεί να βελτιώσει τα εσωτερικά κίνητρα για τη μείωση της διαφθοράς, ενώ ο ανταγωνισμός μπορεί να μειώσει την ικανότητα των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας να απαιτούν δωροδοκίες από επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες τους. Τα βήματα για τη μείωση της διαφθοράς στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας μπορεί επίσης να έχουν ευεργετικές παρενέργειες στο συνολικό επίπεδο της διαφθοράς, λόγω της φύσης πολλαπλών ισορροπιών της διαφθοράς.

- (29) *Does Corruption Increase or Decrease Employment in Firms?* Arlette Beltran, 1993

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία στο δοθέν άρθρο υπόκειται σε ένα θεωρητικό υπόβαθρο. Χρησιμοποιούνται έρευνες σε επίπεδο εταιρείας αντιπροσωπευτικών δειγμάτων του ιδιωτικού τομέα. Οι έρευνες απαντώνται από ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και κορυφαία στελέχη και περιλαμβάνουν εταιρικά χαρακτηριστικά όπως συμμετοχή φύλου, πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ετήσιες πωλήσεις, κόστος εισροών, δωροδοκία σύνθεσης εργατικού δυναμικού, ανταγωνισμό ανεπίσημου χαρακτήρα, μέτρα απόδοσης και πολλά άλλα. Το δείγμα περιλαμβάνει 14.200 εταιρείες από 28 χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής.

Εφαρμόζονται συνηθισμένα ελάχιστα τετράγωνα στα συγκεντρωτικά δεδομένα σε επίπεδο επιχείρησης, καθώς και μια βασική προδιαγραφή σημείου αναφοράς όπου η εξαρτημένη μεταβλητή είναι ο αριθμός των μόνιμων εργαζομένων πλήρους απασχόλησης που απασχολούνται από μια επιχείρηση και οι έλεγχοι περιλαμβάνουν:

1. ποσοστό ξένης ιδιοκτησίας
2. χρόνια εμπειρίας του κορυφαίου μάνατζερ
3. ηλικία της επιχείρησης
4. χρόνια λειτουργίας της εταιρείας χωρίς επίσημη εγγραφή

Η βασική μεταβλητή ενδιαφέροντος είναι το ποσοστό των συνολικών ετήσιων πωλήσεων που πληρώνονται σε δωροδοκίες.

Συμπέρασμα: τα βασικά συμπεράσματα στα οποία κατέληξε ερευνητής με βάση τα δεδομένα τα οποία συνέλεξε είναι τα εξής:

1. η διαφθορά συμβάλλει στη μείωση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις θεωρίες που δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις δεν έχουν κίνητρο να επιδιώξουν πρόσθετες επίσημες προσλήψεις όταν χρειάζεται, αλλά θα επιδιώξουν να αντικαταστήσουν την εργασία με κεφάλαιο.
2. οι επιχειρήσεις παραμένουν μικρές και απέχουν από την απασχόληση εργαζομένων και για να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους, με σκοπό την μείωση της έκθεσής τους στο αίτημα δωροδοκίας από δημόσιους υπαλλήλους.

3. μια αύξηση κατά μία ποσοστιαία μονάδα στο ποσοστό των συνολικών ετήσιων πωλήσεων που καταβάλλονται σε πληρωμές που σχετίζονται με τη διαφθορά θα μειώσει τον αριθμό των μόνιμων εργαζομένων πλήρους απασχόλησης κατά περίπου 4,71 μονάδες.

- (30) *Corruption in the Times of Pandemia*, Jorge Gallego, Mounu Prem and Juan F. Vargas, 2020.

Μεθοδολογία: η μεθοδολογία που χρησιμοποίησαν οι ερευνητές βασίστηκε σε δεδομένα και τη στρατηγική αναγνώρισης, υπογραμμίζοντας τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάστηκε ο δείκτης διαφθοράς σε επίπεδο δήμου, πληροφορίες σε επίπεδο σύμβασης που συλλέγονται από την πλατφόρμα ηλεκτρονικών προμηθειών της Κολομβίας, καθώς και στην προσέγγιση διαφορών που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων.

Επί γραμματικά, οι ερευνητές βασίστηκαν στα εξής εργαλεία:

1. Δημόσιες συμβάσεις: Τα δεδομένα δημοσίων συμβάσεων που χρησιμοποιούνται για αυτό το έγγραφο προέρχονται από το “Sistema Electronico para la Contratacion Publica” (SECOP).
2. Εμπειρική στρατηγική: η κύρια προδιαγραφή της στρατηγικής αναγνώρισης εκμεταλλεύεται το χρονοδιάγραμμα του πρώτου ανιχνευμένου κρούσματος COVID-19 στην Κολομβία (6 Μαρτίου 2020), καθώς και τη διατομική διακύμανση που παρέχεται από τη βασική πιθανότητα ένας δήμος να είναι διεφθαρμένος.
3. Προσδιορισμός παραδοχής. Η κύρια υπόθεση πίσω από το εμπειρικό αυτό μοντέλο είναι ότι ελλείψει της επιδημίας του COVID-19, η χρήση διακριτικών δημοσίων συμβάσεων σε δήμους με υψηλή εκτιμώμενη βασική πιθανότητα διαφθοράς θα είχε ακολουθήσει παρόμοια τροχιά με τη χρήση των διακριτικών δημοσίων συμβάσεων σε δήμους με χαμηλή εκτιμώμενη πιθανότητα.

Συμπέρασμα: Μετά την ανάλυση της μεθοδολογικής σκέψης, καθώς και των εργαλείων που έκαναν χρήση, οι ερευνητές καταλήγουν σε ορισμένα συμπεράσματα.

Διαπιστώνεται αρχικά ότι η βιασύνη των δαπανών που οδήγησε στην πανδημία αυξάνει τη χρήση και την αξία των διακριτικών συμβάσεων προμηθειών - οι οποίες είναι πιο πιθανό να είναι διεφθαρμένες - σε μέρη αρχικά πιο πιθανό να είναι διεφθαρμένα.

Παρατηρείται επίσης ότι αυτές οι επιπτώσεις είναι μεγαλύτερες μετά τη χαλάρωση των απαιτήσεων προμηθειών και είναι πιο έντονες στις προμήθειες ειδών που σχετίζονται με την κρίση, όπως τα τρόφιμα.

Επιπροσθέτως, τονίζεται ότι εν μέσω μιας καταστροφής, όπως η πανδημία του COVID-19, οι κυβερνήσεις πρέπει να χαλαρώσουν τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, με σκοπό την ταχεία προμήθεια βοήθειας και άλλων ειδών που σχετίζονται με κρίσεις.

Εν κατακλείδι, η ανάλυση δείχνει πώς οι τεχνικές μηχανικής μάθησης μπορούν να εφαρμοστούν στις πληροφορίες που παρέχονται από πλατφόρμες ηλεκτρονικών προμηθειών για να εντοπίσουν μέρη στα οποία είναι πιο πιθανό να συμβεί παραβίαση. Σε αυτά τα πλαίσια, η πρόληψη της διαφθοράς μπορεί να σώσει ζωές.

- (31) *The corruption and income inequality puzzle: Does political power distribution matter?*, Joseph Kenek-Massil, Clery Nomo-Beyala, Ferdinand Owoundi, 2021

Μεθοδολογία: Χρησιμοποιούνται ετήσια δεδομένα σε ένα μη ισορροπημένο πλαίσιο. Κατατάσσονται 172 χώρες σε 95 χώρες ανώτερου μεσαίου ή υψηλού εισοδήματος (ανεπτυγμένες) και 77 χώρες χαμηλού και χαμηλότερου μεσαίου εισοδήματος (αναπτυσσόμενες) για την περίοδο 1975–2017, καθώς και την ταξινόμηση των δεικτών παγκόσμιας ανάπτυξης 2019. Με αυτά τα δεδομένα στο χέρι, διερευνάται η σχέση εισοδηματικής ανισότητας-διαφθοράς εντός και μεταξύ ομοιογενών ομάδων χωρών.

Συμπέρασμα: οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα χαμηλά επίπεδα διαφθοράς συνδέονται με τη μείωση της εισοδηματικής ανισότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, ανεξάρτητα από τους τύπους διαφθοράς. Ωστόσο, όταν γίνεται διάκριση μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης, η αντίθετη σχέση μεταξύ της διαφθοράς και των εισοδηματικών ανισοτήτων ισχύει μόνο στις αναπτυσσόμενες χώρες. Με άλλα λόγια,

όταν μειώνεται η διαφθορά, αυξάνονται οι εισοδηματικές ανισότητες επειδή, σε τέτοιες χώρες, η άνιση κατανομή της πολιτικής εξουσίας οδηγεί τις μη κυρίαρχες ομάδες να εμπλέκονται στη διαφθορά για να έχουν πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες που δικαιούνται ή να λάβουν πιστώσεις.

Επιπροσθέτως, διαπιστώθηκε ότι η μειωμένη διαφθορά στο νομοθετικό σώμα έχει υψηλότερο αντίκτυπο στις εισοδηματικές ανισότητες. Ωστόσο, όταν οι ελίτ ομάδες μονοπωλούν την πολιτική εξουσία, οι εισοδηματικές ανισότητες επιδεινώνονται καθώς μειώνεται η διαφθορά.

Εν κατακλείδι, Τα χαμηλά επίπεδα διαφθοράς αυξάνουν σημαντικά τις εισοδηματικές ανισότητες όταν μια μειοψηφία του πληθυσμού μονοπωλεί την πολιτική εξουσία στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, αυτό το αποτέλεσμα εξασθενεί καθώς η πολιτική εξουσία κατανέμεται πιο δίκαια στις κοινωνικές ομάδες. Ως εκ τούτου, οι αναπτυσσόμενες χώρες διαφέρουν από τις ανεπτυγμένες αντίστοιχες τους, για τις οποίες δεν βρέθηκε σημαντική σχέση μεταξύ της διαφθοράς και της ανισότητας, ανεξάρτητα από το επίπεδο κατανομής της πολιτικής εξουσίας.

- (32) *Tax evasion, tax corruption and stochastic growth, Fred Célimène , Gilles Dufrénot, Gisèle Mophou, Gaston N'Guérékata, 2016*

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία που χρησιμοποιούν οι ερευνητές βασίζεται σε ένα μοντέλο, το οποίο εφαρμόζεται σε μια αναπτυσσόμενη χώρα με ένα ελάχιστο επίπεδο ανάπτυξης της χρηματοπιστωτικής αγοράς, όπως παρατηρείται στις λεγόμενες «συννοριακές» ή «αναδυόμενες» οικονομίες. Επιπλέον, παρουσιάζεται ένα μοντέλο συνεχούς στοχαστικής ανάπτυξης χρόνου, ενώ περιγράφεται η επιλογή ενός αντιπροσωπευτικού πράκτορα και η δυναμική της αποταμίευσης και των δημοσίων δαπανών. Οι άνθρωποι που διαπράττουν μια διεφθαρμένη πράξη μπορούν να συλληφθούν, αλλά μπορεί να αντιμετωπίσουν διεφθαρμένους γραφειοκράτες στους οποίους προτείνουν δωροδοκίες. Έτσι, η φορολογική διαφθορά εμφανίζεται μέσω δωροδοκίας για να αποφευχθεί η καταβολή του ποσού της φοροδιαφυγής. Οι δωροδοκίες και η διαφθορά μπορούν να θεωρηθούν ως κόστος για την τεχνολογία ανίχνευσης, μια αρνητική εξωτερικότητα που δημιουργείται από την πολιτική κατά της απάτης.

Συμπέρασμα: Οι ερευνητές καταλήγουν σε ορισμένα τρία σημαντικά συμπεράσματα:

1. η φοροδιαφυγή και η φορολογική διαφθορά δημιουργούν ένα τυχαίο περιβάλλον –επειδή οι παράνομες δραστηριότητες είναι επικίνδυνες– και ο καταναλωτής παίρνει μια απόφαση χαρτοφυλακίου (επιλέγοντας το μερίδιο του ιδιωτικού κεφαλαίου που θα κατέχει) σε συνδυασμό με το ποσοστό φοροδιαφυγής και την αναλογία κατανάλωσής του. Οι αποδόσεις της αγοράς μετοχών εδώ έχουν τον ίδιο ρόλο με μια πολιτική φορολογικής απαλλαγής.
2. οι αποδόσεις στη φοροδιαφυγή και τη φορολογική διαφθορά στις αγορές ιδιωτικών μετοχών, το μέσο φορολογικό εισόδημα και η παραγωγικότητα των δημοσίων δαπανών επηρεάζουν από κοινού την αστάθεια της οικονομίας, μέσω της επιρροής τους στην αστάθεια του ιδιωτικού κεφαλαίου και των δημοσίων δαπανών. Απόδειξη είναι τα πολλά καθεστώτα μεταβλητότητας για αυτές τις μεταβλητές. Αξίζει να σημειωθεί ότι, όταν υπάρχει υψηλό κίνητρο για εξαπάτηση (επειδή το σύστημα είσπραξης φόρων είναι ελλιπές), οι αρνητικές εξωτερικές επιδράσεις στις δημόσιες δαπάνες μπορούν να αμβλυνθούν εάν η παραγωγικότητά τους είναι αρκετά υψηλή. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να υπάρξει αντιστάθμιση μεταξύ της φορολογικής διακυβέρνησης και των πολιτικών που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών στην οικονομική ανάπτυξη.
3. οι τιμές των παραμέτρων που καθορίζουν τις διαφορετικές διαμορφώσεις του μέσου όρου και της μεταβλητότητας των παραγωγικών εισροών βρίσκονται ενδογενώς εξετάζοντας τις αμετάβλητες κατανομές που επικρατούν στην τυχαία σταθερή κατάσταση. Τέτοιες διανομές εξαρτώνται από τις προδιαγραφές της συνάρτησης παραγωγής.

- (33) Economic growth, corruption and tax evasion, Roy Cerqueti, Raffaella Coppier, 2011

Μεθοδολογία: Σε αυτό το άρθρο, διερευνώνται τα φορολογικά έσοδα σε ένα καθεστώς εκτεταμένης διαφθοράς σε ένα μοντέλο ανάπτυξης. Αναπτύσσεται ένα μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης Ramsey με ένα ανταγωνιστικό αλλά μη αποκλειστικό δημόσιο αγαθό που χρηματοδοτείται από φόρους που μπορούν να αποφευχθούν μέσω διεφθαρμένων φορολογικών επιθεωρητών. Αποδεικνύεται ότι η σχέση μεταξύ του φορολογικού συντελεστή και της εισπραχθείσας φόρων, σε ένα δυναμικό πλαίσιο, δεν είναι μοναδική, αλλά είναι διαφορετική ανάλογα με τη συνάφεια του «φαινομένου της ντροπής». Αποδεικνύεται ότι και στις τρεις περιπτώσεις — χώρες «χαμηλής, μεσαίας και υψηλής ντροπής», ο ρυθμός ανάπτυξης αυξάνεται καθώς ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται μέχρι μια τιμή κατωφλίου, μετά την οποία ο ρυθμός ανάπτυξης αρχίζει να μειώνεται καθώς αυξάνεται ο φορολογικός συντελεστής.

Συμπέρασμα: στο άρθρο αυτό διαπιστώθηκε ότι η υψηλή πιθανότητα ελέγχου αυξάνει τον ρυθμό ανάπτυξης. αντίστροφα, ο Chen (2003) διαπιστώνει ότι αυτό το μέτρο έχει διφορούμενη επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη, κυρίως λόγω της έμμεσης επίδρασής του στη φορολογική συμμόρφωση και τον φορολογικό συντελεστή. Επιπλέον, δεδομένου του επιπέδου παρακολούθησης που εφαρμόζεται σε μια συγκεκριμένη χώρα, όσο πιο έντιμη είναι μια χώρα, τόσο μεγαλύτερος είναι ο μεγιστοποιούμενος φορολογικός συντελεστής.

Τέλος, σε μια μακροπρόθεσμη ανάλυση, το αποτέλεσμα προκύπτει από τη βασική αρχή του μοντέλου αυτού ότι η φοροδιαφυγή αφενός τονώνει τις επενδύσεις, τη συσσώρευση και συνεπώς την ανάπτυξη αλλά αφετέρου μειώνει τα φορολογικά έσοδα και άρα την παροχή του δημόσιου αγαθού.

3.3 Συμπεράσματα

Στο προηγούμενο υποκεφάλαιο παρατέθηκαν οι γνώμες 30 ερευνητών σχετικά με το φαινόμενο της διαφθοράς, η μεθοδολογία που χρησιμοποίησαν, καθώς και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν. Συνοψίζοντας ορισμένα συμπεράσματα που περιγράφουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την επίδραση που έχει η διαφθορά στην κοινωνία, αυτά είναι τα εξής:

Μια από τις μεγαλύτερες συνέπειες της διαφθοράς παρατηρείται στον τομέα των ξένων και εγχώριων επενδύσεων, καθώς τα υψηλά ποσοστά διαφθοράς παρεμποδίζουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των επενδύσεων, οδηγώντας στην αποδυνάμωσή τους. Οι επιχειρήσεις, προκειμένου να αυξήσουν τα έσοδά τους, οδηγούνται στη παρανομία μέσω διεφθαρμένων πράξεων προς κυβερνητικούς αξιωματούχους, και όχι μόνο.

Όπως προαναφέρθηκε, τα επίπεδα διαφθοράς διαφέρουν από χώρα σε χώρα ανάλογα με το καθεστώς που επικρατεί σε αυτήν. Χώρες υπό σοσιαλιστικό καθεστώς καταδεικνύεται ότι η μεγαλύτερη ανισότητα κατανομής εισοδήματος σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς. Τα άτομα σε χώρες υπό δημοκρατικό καθεστώς έχουν μεγαλύτερη ευχέρεια να προβούν σε πράξεις δωροδοκίας προς τους κυβερνητικούς αξιωματούχους, εν αντιθέσει σε χώρες υπό αυταρχικό καθεστώς.

Ένα άλλο συμπέρασμα έρχεται να προστεθεί αναφορικά με την αλληλεπίδραση διαφθοράς και επιπέδων πλούτου και οικονομικών πόρων σε μία χώρα. Υποδηλώνεται ότι οι πλούσιες σε πόρους χώρες είναι πιθανότερο να εμπλακούν σε διεφθαρμένες διαδικασίες, εν αντιθέσει με χώρες λιγότερων οικονομικών πόρων. Κι αυτό διότι τα απροσδόκητα υψηλά κέρδη ωθούν τις κυβερνήσεις σε πράξεις δωροδοκίας, με σκοπό την ακόμα μεγαλύτερη αύξηση των κερδών. Η κατάσταση αυτή, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατέθηκαν από ερευνητές, μπορεί να ελεγχθεί με ένα μόνο όπλο: την πολιτική λογοδοσία, να είναι δηλαδή οι κυβερνήσεις υπόλογες για τις πράξεις τους στους πολίτες.

Επιπροσθέτως, παρατέθηκαν απόψεις ερευνητών σχετικά με την επίδραση της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Πράγματι, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα στοιχεία, το φαινόμενο της διαφθοράς λειτουργεί ως “άμμος στους τροχούς”, οδηγώντας στη μείωση της οικονομικής ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα

έρχονται να επαληθεύσουν την αρνητική συσχέτιση μεταξύ διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης.

Αναφορικά με τις επιχειρήσεις και τα επίπεδα διαφθοράς, όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή επιχειρήσεων σε πράξεις δωροδοκίας, τόσο δυσκολότερο είναι για τις διεφθαρμένες αυτές διαδικασίες να μείνουν κρυφές, καθώς οι ανταγωνιστές είναι πολύ πιθανόν να αποκαλύψουν αυτές τις διεφθαρμένες δραστηριότητες και επομένως ο κίνδυνος εντοπισμού είναι υψηλότερος, εν αντιθέσει με μια μονοπωλιακή αγορά.

Εν κατακλείδι, παρατηρήθηκε μια θετική αλληλοσυσχέτιση μεταξύ υψηλότερων επιπέδων διαφθοράς και χαμηλότερων επιπέδων ικανοποίησης από τις τοπικές και εθνικές κυβερνήσεις. Τα στοιχεία που εξήγαγαν οι ερευνητές για την αλληλοσυσχέτιση αυτή είναι πως, όσον αφορά τις τοπικές κυβερνήσεις καθώς βελτιώνεται η οικονομική κατάσταση, μειώνονται οι αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς, προσθέτοντας πως το φαινόμενο της διαφθοράς θεωρείται ως ένας παράγοντας που μπορεί να κρίνει αξιόπιστα εδραιωμένες ή μη κυβερνήσεις. Περιστατικά έντονων διεφθαρμένων διαδικασιών οδήγησαν σε κατάρρευση μη εδραιωμένων κυβερνήσεων. Υποστηρίζεται, εν ολίγοις, πως ελάχιστα ποσοστά διαφθοράς σε μια κοινωνία μπορεί να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα, λειτουργώντας όχι ως “άμμος στους τροχούς”, αλλά “γράσο για τους τροχούς”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Θεωρητική Βιβλιογραφία

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται δύο βαρυσήμαντα άρθρα για το φαινόμενο της διαφθοράς, τα οποία θα αναλυθούν εκτενέστερα ως προς τον σκοπό τους, τη μεθοδολογία που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν. Επιλέχθηκαν τα δύο αυτά άρθρα για τους εξής λόγους: στο πρώτο άρθρο ο Mauro αναλύει σε μεγάλο βαθμό τις επιπτώσεις της διαφθοράς στην οικονομική μεγέθυνση με έναν εξαιρετικά εκτενή τρόπο. Το δεύτερο άρθρο έχει να κάνει με τα φαινόμενα διαφθοράς και παραοικονομίας, δύο φαινόμενα τα οποία επιβάλλεται να αναπτυχθούν και συγκριθούν, προκειμένου να μην υπάρχει η οποιαδήποτε σύγχυση ανάμεσά τους.

4.1.1 Corruption and Growth, Paolo Mauro, 1995

Το πρώτο από τα δύο άρθρα που αναλύεται σε αυτό το κεφάλαιο ασχολείται με τη διαφθορά και τις συνέπειες που έχει το φαινόμενο αυτό στην οικονομική ανάπτυξη. Αποτελείται από τέσσερα βασικά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται η εισαγωγή κι ο σκοπός της έρευνας. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται τα δεδομένα που έκανε χρήση ο ερευνητής, για να εξάγει τα συμπεράσματά του, ενώ στο τρίτο δίνονται εμπειρικά στοιχεία σχετικά με τη διαφθορά και την αλληλεπίδραση που έχει με άλλους θεσμικούς παράγοντες, καθώς και με την οικονομική ανάπτυξη. Στο τέταρτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται η έρευνα με τον επίλογο και τα θέματα προς επίλυση.

1. Κεφάλαιο Πρώτο: Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, το οποίο αποτελεί και την εισαγωγή στην έρευνα του Mauro, παρατίθενται απόψεις ορισμένων ερευνητών. Αρχικά ο North (1990), υποστηρίζει ότι ένα αποτελεσματικό σύστημα δικαιοσύνης αποτελεί βαρυσήμαντο παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης. Οι ανήθικες και παράνομες διαδικασίες (όπως αυτή της διαφθοράς) στο μόνο που συντελούν είναι στην επιβράδυνση της οικονομικής και τεχνολογικής εξέλιξης.

Μία τελείως διαφορετική άποψη για τις επιπτώσεις της διαφθοράς έρχεται να προστεθεί από τους Leff (1964) και Huntington (1968). Οι ίδιοι υποστήριξαν ότι φαινόμενα διαφθοράς μπορούν να έχουν θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη, μέσω δύο μηχανισμών: ο πρώτος είναι το λεγόμενο “speed money”. Διεφθαρμένες πρακτικές όπως αυτή του “speed money” έχουν ως αποτέλεσμα τη γραφειοκρατική διευκόλυνση. Δωροδοκώντας εν ολίγοις έναν κρατικό αξιωματούχο, αυτό έχει ως συνέπεια την αποφυγή μιας μακρόχρονης γραφειοκρατικής διαδικασίας. Ο δεύτερος μηχανισμός είναι το δέλεαρ της δωροδοκίας. Ένας υπάλληλος, θεωρώντας ως κίνητρο τη δωροδοκία, θα δούλευε πιο σκληρά, για την εξυπηρέτηση της προσωπικής του ωφέλειας.

Εν αντιθέσει με την προηγούμενη άποψη, οι Shleifer και Vishny (1993) υποστηρίζουν ότι το φαινόμενο της διαφθοράς μόνο αρνητικές συνέπειες θα μπορούσε να έχει στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, ενώ η Rose Ackerman (1978) προσθέτει ότι

περιστατικά διαφθοράς είναι δύσκολο να περιοριστούν σε τομείς στους οποίους η διαφθορά είναι οικονομικά επιθυμητή.

Τέλος, ο Mauro κλείνει την εισαγωγή με ένα δείγμα από την προσωπική του άποψη, μέσω των ευρημάτων που εξήγαγε. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, το φαινόμενο της διαφθοράς μειώνει τις ιδιωτικές επενδύσεις, συμβάλλοντας στην αποδυνάμωση της οικονομικής ανάπτυξης. Η αρνητική συσχέτιση μεταξύ διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης είναι σημαντική, τόσο από στατιστικής, όσο και από οικονομικής άποψης, ενώ συμπεραίνει πως το μέγεθος των εκτιμώμενων επιπτώσεων είναι ακόμη μεγαλύτερο όταν γίνεται χρήση μεταβλητών οργάνων.

2. Κεφάλαιο Δεύτερο: Περιγραφή Δεδομένων

Ο ερευνητής αντλεί τα δεδομένα του από δύο δείκτες, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τη διαφθορά και άλλες θεσμικές μεταβλητές: τον δείκτη Business International (BI), καθώς και τον δείκτη Εθνογλωσσικής Κλασματοποίησης και άλλων μεταβλητών.

- Δείκτης Business International (BI)

Η BI είναι μία ιδιωτική εταιρεία που πουλάει αυτούς τους δείκτες σε τράπεζες, πολυεθνικές εταιρείες, καθώς και άλλους διεθνείς επενδυτές. Η BI δημοσίευσε δείκτες για 56 παράγοντες κινδύνου χώρας για 68 χώρες, για την περίοδο 1980-1983, και για 30 παράγοντες κινδύνου χώρας για 57 χώρες, για την περίοδο 1971-1979.

Η ανάλυση του BI περιορίζεται σε εννέα δείκτες θεσμικής αποτελεσματικότητας. Οι λόγοι που περιορίστηκε σε αυτούς τους δείκτες είναι οι εξής: πρώτον, αξιολογούνται ανεξάρτητα από τις μακροοικονομικές μεταβλητές. δεύτερον, αναφέρονται στα συμφέροντα οποιασδήποτε επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην εν λόγω χώρα και όχι συγκεκριμένα σε ξένες πολυεθνικές εταιρείες. Οι δείκτες αυτοί, οι οποίοι σχετίζονται θετικά και είναι όλοι τους στατιστικά σημαντικοί, είναι οι εξής:

➤ Πολιτική αλλαγή θεσμικού πλαισίου: είναι η πιθανότητα μεταβολής του θεσμικού πλαισίου λόγω εκλογών, το οποίο θα επιφέρει πολιτική αστάθεια.

- Πολιτική - Κοινωνική Σταθερότητα: διεξαγωγή οργανωμένης πολιτικής δραστηριότητας, σε βαθμό στον οποίο η τακτική πολιτική διαδικασία να τείνει να αποσυντεθεί ή να γίνει βίαιη.
- Πιθανότητα εξαγοράς της αντιπολίτευσης: πιθανότητα ότι η αντιπολίτευση θα εξαγοραστεί, με σκοπό την άνοδό της στην εξουσία.
- Σταθερότητα Εργασίας: Βαθμός στον οποίο η εργασία αντιπροσωπεύει πιθανή διακοπή της μεταποιητικής και άλλης επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Σχέσεις Γειτνίασης: Αυτό περιλαμβάνει πολιτικές, οικονομικές και εμπορικές σχέσεις με γείτονες χώρες που μπορεί να επηρεάσουν εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα.
- Τρομοκρατία: ο βαθμός στον οποίο οι εταιρείες υπόκεινται σε τρομοκρατικές ενέργειες.
- Νομικό Σύστημα, Δικαιοσύνη: η αποτελεσματικότητα και η ακεραιότητα του νομικού περιβάλλοντος, το οποίο επηρεάζει τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα τις ξένες εταιρείες.
- Γραφειοκρατία: το εμπόδιο το οποίο καλούνται οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν κατά τη διαδικασία έκδοσης αδειών και εγκρίσεων.
- Διαφθορά: ο βαθμός στον οποίο οι διάφορες επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνουν διεφθαρμένα περιστατικά.

Εν συνεχεία, παρατίθεται ένα ιστόγραμμα συχνότητας του δείκτη γραφειοκρατικής αποτελεσματικότητας (BE) για την περίοδο 1980-1983. Η χώρα ΒΙ που αναφέρθηκε ότι έχει τα καλύτερα ιδρύματα είναι η Σιγκαπούρη, η οποία το 1980-1983 έλαβε βαθμούς 10 στα δέκα για όλους τους δείκτες που χρησιμοποιεί. Είχε επίσης το υψηλότερο ποσοστό επένδυσης την περίοδο 1960-1985.

BUREAUCRATIC EFFICIENCY INDEX

1.5–4.5	4.5–5.5	5.5–6.5	6.5–7.5	7.5–9	9–10
Egypt	Algeria	Angola	Argentina	Austria	Australia
Ghana	Bangladesh	Dominican Rep.	Ivory Coast	Chile	Belgium
Haiti	Brazil	Ecuador	Kuwait	France	Canada
Indonesia	Colombia	Greece	Malaysia	Germany	Denmark
Iran	India	Iraq	Peru	Ireland	Finland
Liberia	Jamaica	Italy	South Africa	Israel	Japan
Nigeria	Kenya	Korea	Sri Lanka	Jordan	Hong Kong
Pakistan	Mexico	Morocco	Taiwan	Zimbabwe	Netherlands
Thailand	Philippines	Nicaragua	Uruguay		New Zealand
Zaire	Saudi Arabia	Panama			Norway
	Turkey	Portugal			Singapore
	Venezuela	Spain			Sweden
		Trinidad/Tobago			Switzerland
					United Kingdom
					United States

BE is the bureaucratic efficiency index, which I compute as the simple 1980–1983 average of three Business International indices: judiciary system, red tape, and corruption. A high value of the BE index means that the country's institutions are good.

Στο ιστόγραμμα αυτό παρατηρείται ότι οι πλουσιότερες χώρες τείνουν να έχουν καλύτερους θεσμούς από τις φτωχότερες χώρες και ότι οι ταχέως αναπτυσσόμενες χώρες τείνουν επίσης να συγκαταλέγονται στις χώρες με υψηλότερο δείκτη γραφειοκρατίας. Ωστόσο το 1980, σύμφωνα με το δείκτη BI, η Ταϊλάνδη ήταν η πιο διεφθαρμένη χώρα, με την οικονομική της απόδοση σχετικά καλή. Η Κορέα έχει αναπτυχθεί γρήγορα, παρά το γεγονός ότι αναφέρθηκε ότι είχε σχετικά αναποτελεσματικούς θεσμούς.

Υπάρχουν όμως ορισμένα μειονεκτήματα, όσον αφορά το δείκτη BI, καθώς δεν έχει αποσαφηνιστεί η αποτελεσματικότητα του δείκτη στους διάφορους βαθμούς διαφθοράς. Ένα ακόμη σοβαρό μειονέκτημα όμως είναι η πιθανότητα ορισμένοι ανταποκριτές του δείκτη BI να επηρεαστούν από την οικονομική απόδοση μιας χώρας κατά τη διάρκεια αξιολόγησης της θεσμικής της αποτελεσματικότητας, ανεξάρτητα από τον τρόπο μέτρησης της διαφθοράς. Για την αποφυγή τέτοιων περιστατικών γίνεται χρήση του δείκτη εθνογλωσσικής κλασματοποίησης, που θα αναλυθεί εν συνεχεία.

- Δείκτης Εθνογλωσσικής Κλασματοποίησης και άλλων μεταβλητών (ELF)

Τα ακατέργαστα δεδομένα από τα οποία κατασκευάζεται ο δείκτης εθνογλωσσικής κλασματοποίησης (ELF) αναφέρονται στο 1960 και προέρχονται από το Atlas Narodov

Mira (Τμήμα Γεωδαισίας και Χαρτογραφίας της Κρατικής Γεωλογικής Επιτροπής της ΕΣΣΔ 1964). Τα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των ομάδων ως εθνικά χωριστών σχετίζονται κυρίως με την ιστορική γλωσσική προέλευση και δεν ελήφθησαν υπόψη οικονομικές ή πολιτικές μεταβλητές κατά τη διάρκεια του έργου. Ο δείκτης ELF υπολογίζεται από τους Taylor και Hudson (1972), οι οποίοι σημειώνουν ρητά ότι οι σοβιετικές απόψεις δεν προκατέλαβαν τον δείκτη. Ορίζεται ως:

$$ELF = 1 - \sum_{i=1}^I \left(\frac{n_i}{N}\right)^2, \quad i = 1, \dots, I,$$

όπου n_i είναι ο αριθμός των ατόμων στην i th ομάδα, N είναι ο συνολικός πληθυσμός και I είναι ο αριθμός των εθνογλωσσικών ομάδων στη χώρα. Το ELF μετρά την πιθανότητα δύο τυχαία επιλεγμένα άτομα από μια δεδομένη χώρα να μην ανήκουν στην ίδια εθνογλωσσική ομάδα. Επομένως, όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης ELF, τόσο πιο κατακερματισμένη είναι η χώρα.

Εν συνεχεία, παρατίθεται ένας πίνακας που ομαδοποιεί τις χώρες του δείγματος που ταξινομήθηκαν με βάση τον δείκτη εθνογλωσσικής κλασματοποίησης για το 1960. Ο ερευνητής υποθέτει ότι ο βαθμός στον οποίο οι χώρες κλασματοποιούνται σύμφωνα με εθνογλωσσικές γραμμές είναι εξωγενής και άσχετος με οικονομικές μεταβλητές εκτός από τις επιπτώσεις του στη θεσμική αποτελεσματικότητα.

ETHNOLINGUISTIC FRACTIONALIZATION, 1960					
100–75	75–55	55–35	35–15	15–5	5–0
Angola	Canada	Algeria	Argentina	Austria	Dominican
Bangladesh	Ghana	Belgium	Australia	Brazil	Rep.
India	Malaysia	Ecuador	Finland	Chile	Egypt
Indonesia	Pakistan	Iraq	France	Colombia	Germany
Iran	Peru	Morocco	Israel	Denmark	Haiti
Ivory Coast	Philippines	New Zealand	Kuwait	Greece	Hong Kong
Kenya	Thailand	Singapore	Mexico	Jamaica	Ireland
Liberia	Trinidad/ Tobago	Spain	Nicaragua	Jordan	Italy
South Africa		Sri Lanka	Panama	Netherlands	Japan
Zaire		Switzerland	Turkey	Saudi Arabia	Korea
		Taiwan	United	Sweden	Norway
		United States	Kingdom	Venezuela	Portugal
		Zimbabwe	Uruguay		

The ethnolinguistic fractionalization index for 1960 is drawn from Taylor and Hudson [1972].

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που εξήγαγε ο ερευνητής, βάσει των παραπάνω δεδομένων, υπάρχει αρνητική και σημαντική συσχέτιση μεταξύ της θεσμικής αποτελεσματικότητας και της εθνογλωσσικής κλασματοποίησης, γεγονός που την καθιστά ένα καλό εργαλείο. Ο

δείκτης ELF έχει απλό συντελεστή συσχέτισης ίσο με $-0,38$ με τον δείκτη θεσμικής αποτελεσματικότητας, $-0,41$ με τον δείκτη πολιτικής σταθερότητας, $-0,28$ με τον δείκτη γραφειοκρατικής αποτελεσματικότητας και $-0,31$ με τον δείκτη διαφθοράς, όλα σημαντικά στο 1 τοις εκατό επίπεδο.

Επιπλέον, ο ερευνητής καταλήγει και στο εξής συμπέρασμα: η παρουσία διαφορετικών εθνογλωσσικών ομάδων συνδέεται σημαντικά με υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς, καθώς οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι είναι πιθανόν να ευνοήσουν μέλη της δικής τους ομάδας. Αυτός ο τύπος διαφθοράς θεωρείται από τους χειρότερους και πιο ανήθικους τύπους διαφθοράς. Οι Shleifer και Vishny (1993) υποστηρίζουν πως οι ομοιογενείς κοινωνίες είναι πιο πιθανόν να βρεθούν κοντα στη μεγιστοποίηση της κοινής διαφθοράς. Κλείνοντας, ο ερευνητής καταλήγει στο συμπέρασμα πως ο δείκτης ELF είναι ένα έγκυρο εργαλείο μόνο για τον δείκτη θεσμικής αποτελεσματικότητας, καθώς η κλασματοποίηση επηρεάζει τόσο τη διαφθορά, όσο και την πολιτική αστάθεια.

3. Εμπειρικές Εκτιμήσεις

Το κεφάλαιο αυτό ο Mauro ουσιαστικά το διαχωρίζει σε δύο υποενότητες: στην πρώτη υποενότητα στρέφει το ενδιαφέρον του στη σχέση μεταξύ διαφθοράς και επενδύσεων. Η θεωρία που ανέπτυξε ο ερευνητής σχετικά με την αλληλεπίδραση αυτή, είναι πως η διαφθορά συνδέεται έντονα αρνητικά με το επενδυτικό κεφάλαιο, ανεξάρτητα από το ύψος της γραφειοκρατίας. Επιπροσθέτως, οι δείκτες της διαφθοράς και της γραφειοκρατικής αποτελεσματικότητας συνδέονται κι αυτοί αρνητικά με το κομμάτι των επενδύσεων. Σύμφωνα με ορισμένες ενδείξεις, η αναποτελεσματικότητα ορισμένων θεσμικών παραγόντων έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επενδύσεων.

Στη δεύτερη υποενότητα αναλύεται η σχέση μεταξύ διαφθοράς και οικονομικής μεγέθυνσης. Σύμφωνα με τη σχέση αυτή, η αναποτελεσματικότητα που επικρατεί στους θεσμούς μιας κοινωνίας, προκαλεί τη μείωση της οικονομικής ανάπτυξης. Εν συνεχεία, αναλύονται οι δύο αυτές υποενότητες.

- **Διαφθορά και Επενδύσεις**

Προκειμένου ο ερευνητής να αποδείξει την αρνητική συσχέτιση μεταξύ διαφθοράς και επενδυτικότητας, έκανε χρήση δύο πινάκων. Στον πρώτο πίνακα αναλύονται τα μεγέθη

συντελεστών κλίσης που μετρούν τη σχέση μεταξύ διαφθοράς και επενδύσεων, και τα οποία δεν είναι σημαντικά διαφορετικά σε υποδείγματα χωρών με χαμηλή και υψηλή γραφειοκρατία.

INVESTMENT AND CORRUPTION					
Dependent Variable: Total Investment/GDP, 1980–1985 Average					
Constant	Corruption (slope coefficient)	R²	Sample	N	p-value of restriction
0.125 (6.63)	0.0117 (4.41)	0.18	Whole BI sample	67	
0.018 (0.23)	0.0276 (2.56)	(*)	Whole BI sample Fractionalization as an instrument	66	
0.134 (3.52)	0.0105 (2.29)	0.09	Low red tape⁽¹⁾ (red tape index ≥ 5)	45	
0.116 (4.65)	0.0138 (2.63)	0.23	High red tape⁽¹⁾ (red tape index < 5)	22	0.9
0.100 (1.30)	0.0152 (1.80)	0.11	Low red tape⁽²⁾ (red tape index > 7)	24	
0.140 (6.30)	0.0083 (2.04)	0.07	High red tape⁽²⁾ (red tape index ≤ 7)	43	0.5

Ο δεύτερος πίνακας αναφέρεται στη σχέση διαφθοράς και γραφειοκρατικής αναποτελεσματικότητας. Υποστηρίζεται ότι, τόσο η διαφθορά, όσο και η γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα συνδέονται αρνητικά με το επενδυτικό ποσοστό, ακόμη και μετά τον έλεγχο για μια ποικιλία άλλων καθοριστικών παραγόντων στον τομέα των επενδύσεων.

INVESTMENT ON CORRUPTION, BUREAUCRATIC EFFICIENCY
Dependent variable: investment/GDP (1960–1985 Average)

Independent variable	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Constant	0.104	0.114	0.196	0.036	0.039	0.186	0.001
	(3.03)	(3.18)	(4.65)	(0.42)	(0.40)	(0.31)	(0.01)
GDP in 1960	-0.008	-0.006	-0.004	-0.026	-0.021	-0.015	-0.017
	(-1.31)	(-0.81)	(-0.60)	(-1.57)	(-1.41)	(-2.50)	(-2.73)
Secondary education in 1960	0.060	0.111	0.096	-0.078	0.017	0.082	0.115
	(0.97)	(1.68)	(1.40)	(-0.56)	(0.16)	(1.60)	(2.04)
Population growth	-1.373	-0.620	-0.913	-2.754	-1.144		
	(-1.38)	(-0.61)	(-0.82)	(-1.84)	(-1.12)		
Primary education in 1960						0.105	0.111
						(2.89)	(3.36)
Government expenditure						-0.166	-0.206
						(-1.06)	(-1.39)
Revolutions and coups						-0.009	-0.005
						(-0.22)	(-0.139)
Assassinations						-0.164	-0.276
						(-0.69)	(-1.03)
PPI60						-0.058	-0.061
						(-2.81)	(-2.79)
PPI60DEV						0.043	0.035
						(1.24)	(1.04)
Africa							0.036
							(1.92)
Latin America							0.017
							(0.88)
High Bureaucratic efficiency dummy			0.051				
			(2.26)				
Low Bureaucratic efficiency dummy			-0.014				
			(-0.77)				
Political stability index						0.013	0.014
						(1.64)	(1.79)
Bureaucratic efficiency index	0.019			0.004		0.010	0.009
	(4.04)			(1.76)		(2.19)	(1.76)
Corruption index		0.013			0.034		
		(2.94)			(1.56)		
Estimation method	OLS	OLS	OLS	2SLS	2SLS	OLS	OLS
R²	0.51	0.47	0.44	(*)	(*)	0.65	0.66

Συνοψίζοντας, η διαπίστωση ότι η διαφθορά συνδέεται αρνητικά και σημαντικά με τις επενδύσεις συνάδει με την άποψη ότι η διαφθορά μειώνει το ιδιωτικό οριακό προϊόν του κεφαλαίου (για παράδειγμα, ενεργώντας ως φόρος επί των εσόδων της επένδυσης).

- Διαφθορά και Οικονομική Μεγέθυνση

Αφού αναλύθηκε έντονα από τον ερευνητή η επιρροή του φαινομένου της διαφθοράς απέναντι στον τομέα των επενδύσεων, στο σημείο αυτό ο Mauro εξετάζει την επίδραση της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και τη σχέση μεταξύ θεσμικής αποτελεσματικότητας και οικονομικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τα δεδομένα, η διαφθορά και οι δείκτες γραφειοκρατικής αποτελεσματικότητας συνδέονται σημαντικά με τη μέση αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά την περίοδο 1960-1985. Στον καθορισμό όμως του κατά κεφαλήν εισοδήματος συμβάλλουν ορισμένοι παράγοντες, όπως η αύξηση του πληθυσμού, η εκπαίδευση, καθώς

και ορισμένες θεσμικές μεταβλητές (δημόσιες δαπάνες, στρεβλώσεις και διαφθορά). Οι παράγοντες αυτοί σαφώς επηρεάζουν την σταθερότητα της οικονομίας, καθώς και τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης.

Εν συνεχεία, παρατίθεται ένας πίνακας σχετικά με την αλληλεπίδραση διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης, με εξαρτημένη μεταβλητή την αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (μέσος όρος 1960-1985):

TABLE VII
GROWTH ON CORRUPTION, BUREAUCRATIC EFFICIENCY
Dependent variable: Per Capita GDP growth (1960–1985 Average)

Independent variable	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
Constant	0.05 (0.63)	0.012 (1.63)	-0.049 (-1.53)	-0.034 (-1.33)	0.012 (1.26)	0.019 (1.86)	-0.011 (-0.45)	-0.010 (-0.32)	0.002 (0.23)	0.004 (0.47)	-0.006 (-0.52)	0.006 (0.48)	0.013 (1.12)	0.001 (0.11)	0.007 (0.67)
GDP in 1960					-0.008 (-4.87)	-0.007 (-3.88)	-0.013 (-2.91)	-0.012 (-2.53)	-0.008 (-4.55)	-0.006 (-4.25)	-0.006 (-3.97)	-0.008 (-9.38)	-0.007 (-8.02)	-0.008 (-8.23)	-0.007 (-5.95)
Secondary education in 1960					0.011 (0.81)	0.031 (2.40)	-0.031 (-0.71)	-0.001 (-0.03)	0.005 (0.37)	0.017 (1.42)	0.007 (0.351)	0.020 (2.62)	0.006 (0.95)	0.015 (1.78)	-0.005 (-0.51)
Population growth					-0.654 (-2.85)	-0.395 (-1.88)	-1.077 (-2.04)	-0.564 (-1.66)	-0.519 (-2.35)	-0.318 (-1.81)	-0.246 (-1.24)				
Primary education in 1960												0.018 (2.58)	0.015 (2.42)	0.014 (1.99)	0.007 (1.27)
Government expenditure												-0.114 (-3.66)	-0.095 (-3.22)	-0.108 (-3.76)	-0.082 (-3.36)
Revolutions and coups												-0.008 (-1.25)	-0.010 (-1.45)	-0.008 (-1.24)	-0.009 (-1.66)
Assassinations												-0.218 (-4.11)	-0.190 (-3.57)	-0.210 (-4.29)	-0.173 (-3.98)
PPI60												0.001 (0.06)	0.003 (0.64)	0.003 (0.73)	0.009 (1.86)
PPI60DEV												-0.018 (-2.88)	-0.156 (-2.23)	-0.019 (-3.14)	-0.017 (-3.00)
Africa													-0.017 (-4.26)		-0.021 (-5.21)
Latin America													-0.005 (-1.19)		-0.006 (-1.70)
Political instability index												0.003 (2.35)	0.002 (1.95)	0.003 (2.34)	0.002 (1.82)
Investment 1960–1985									0.098 (2.82)	0.125 (3.64)	0.230 (3.14)				0.051 (2.16)
Bureaucratic efficiency index	0.003 (2.58)		0.011 (2.33)		0.006 (3.08)		0.014 (1.88)		0.004 (2.03)			0.001 (1.24)	0.002 (1.89)	0.001 (0.74)	0.001 (1.35)
Corruption index		0.002 (1.97)		0.008 (2.34)		0.003 (1.91)		0.011 (1.49)			0.002 (1.13)				
Estimation methods	OLS	OLS	2SLS	2SLS	OLS	OLS	2SLS	2SLS	OLS	OLS	2SLS (OI)	OLS	OLS	OLS	OLS
R*	0.13	0.07	(*)	(*)	0.38	0.27	(*)	(*)	0.46	0.40	(*)	0.74	0.79	0.76	0.83

A high value of each index means the country has good institutions. One standard deviation equals 2.16 for the bureaucratic efficiency index, 2.51 for the corruption index, and 1.29 for the political stability index. White-corrected *t*-statistics are reported in parentheses. There are 58 observations in the case of OLS and 57 in the case of 2SLS. Initial GDP per capita, primary education, secondary education, population growth, the purchasing-power parity value for the investment deflator (PPI60) and its deviation from the sample mean (PPI60DEV) in 1960, the 1960–1985 average ratio of government consumption expenditure (net of spending on defense and education) to GDP, the number of revolutions and coups, and the number of assassinations are from Barro [1991]. 2SLS indicates that the index of ethnolinguistic fractionalization in 1960, from Taylor and Hudson [1972], is used as an instrument. 2SLS(OI) indicates that all 9 BI individual indices listed in Section II are used as instruments. The *p*-value of the test of the overidentifying restrictions is 7.5 percent. (*) The *R*² is not an appropriate measure of goodness of fit with two-stage least squares.

Τα συμπεράσματα που εξήγαγε ο ερευνητής από τα παραπάνω δεδομένα είναι τα εξής:

- η γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα θα μπορούσε να επηρεάσει την ανάπτυξη έμμεσα, μειώνοντας το ποσοστό επένδυσης.
- η γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα θα μπορούσε να επηρεάσει την

ανάπτυξη άμεσα, όπως, για παράδειγμα, οδηγώντας σε εσφαλμένη κατανομή των επενδύσεων μεταξύ των τομέων.

- η διαφθορά θα μπορούσε να επηρεάσει το σταθερό επίπεδο εισοδήματος, οδηγώντας σε εσφαλμένη κατανομή της παραγωγής μεταξύ των τομέων.
- όταν η οικονομία βρίσκεται κάτω από το επίπεδο εισοδήματος της σταθερής κατάστασης, η υψηλότερη διαφθορά θα μπορούσε να οδηγήσει σε χαμηλότερη ανάπτυξη, για ένα δεδομένο επίπεδο εισοδήματος.
- η γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα θα μπορούσε επίσης να μειώσει το ιδιωτικό οριακό προϊόν του κεφαλαίου, μειώνοντας έτσι το ποσοστό επένδυσης.

4. Επίλογος

Μετά την ανάλυση ενός συνόλου δεδομένων και διαφόρων δεικτών που χρησιμοποίησε ο ερευνητής, καθώς και διαφόρων συμπερασμάτων που εξήγαγε μέσω των παραπάνω δεδομένων, παραθέτει τον επίλογό του. Η ολοφάνερη αρνητική συσχέτιση μεταξύ διαφθοράς-επενδύσεων, καθώς και διαφθοράς-οικονομικής ανάπτυξης, είναι σημαντική, τόσο από στατιστική, όσο και από οικονομική άποψη. Επιπλέον, υπάρχουν ενδείξεις ότι η γραφειοκρατική αποτελεσματικότητα μπορεί να είναι εξίσου σημαντικός παράγοντας για τις επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη, με την πολιτική σταθερότητα.

Τέλος, ο ερευνητής παραθέτει μια σειρά από ζητήματα, τα οποία παραμένουν άλυτα, και τα οποία τα διαχωρίζει εν συντομία σε τρεις τομείς:

- το πρώτο προς επίλυση ζήτημα είναι η θετική και σημαντική συσχέτιση μεταξύ των δεικτών γραφειοκρατικής αποτελεσματικότητας και πολιτικής σταθερότητας.
- το δεύτερο προς επίλυση ζήτημα είναι η συμπεριφορά των διαφορετικών τύπων διακυβέρνησης σε σχέση με τη σύνθεση των κρατικών δαπανών.
- τρίτο και τελευταίο ζήτημα προς επίλυση, σύμφωνα με τον Mauro, αφορά την τάση των διεφθαρμένων, δυσκίνητων γραφειοκρατιών να είναι πολιτικά ασταθείς. Καθώς η θεσμική αναποτελεσματικότητα παραμένει με την πάροδο του χρόνου, οι κακοί θεσμοί στο παρελθόν μπορεί να έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης, οδηγώντας έτσι στη φτώχεια σήμερα.

4.1.2 Corruption and the shadow economy: an empirical analysis, Axel Dreher and Friedrich Schneider, 2009

Το δεύτερο και τελευταίο άρθρο του κεφαλαίου αυτού ασχολείται με δύο σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομία και την κοινωνία παγκοσμίως: τη διαφθορά και την σκιάδη οικονομία, ή αλλιώς παραοικονομία. Τα μέρη του άρθρου, που θα αναλυθούν εν συνεχεία, είναι τα εξής: το πρώτο κεφάλαιο είναι η εισαγωγή, όπου οι ερευνητές ορίζουν τα δύο φαινόμενα. Στο δεύτερο κεφάλαιο, όπου ξεκινά η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιήσουν οι ερευνητές, γίνεται χρήση δύο υποθέσεων, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθενται τα δεδομένα, καθώς και η τεχνική εκτίμησης. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι εμπειρικές εκτιμήσεις, ενώ το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο είναι ο επίλογος του άρθρου.

1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, το οποίο αποτελεί και την εισαγωγή του άρθρου, αναφέρεται ο σκοπός της εργασίας αυτής: η διερεύνηση δηλαδή της σχέσης μεταξύ διαφθοράς και παραοικονομίας. Δύο σημαντικά θέματα συνδυάζονται. Το πρώτο θέμα αναλύει τον αντίκτυπο της διαφθοράς στην παραοικονομία, ενώ το δεύτερο την επιρροή της παραοικονομίας στην διαφθορά.

Εν συνεχεία, παρατίθενται ορισμένες απόψεις για την επίδραση διαφθοράς και παραοικονομίας σε χώρες υψηλού και χαμηλού εισοδήματος. Σύμφωνα με τη γνώμη των As Choi και Thu (2005), αλλά και Dreher et al. (2008), η παραοικονομία μπορεί να ελαττώσει τις στρεβλώσεις που προκαλούνται από την κυβέρνηση. Με τον τρόπο αυτό, η διαφθορά και η παραοικονομία μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα.

Σε χώρες υψηλού εισοδήματος, ωστόσο, η δωροδοκία κυβερνητικών αξιωματούχων θεωρείται σπάνια επιλογή. Δεν υπάρχει η ανάγκη οι επιχειρηματίες να δωροδοκήσουν τους αξιωματούχους αυτούς, καθώς υπάρχει πάντοτε η επιλογή προσαγωγής των διεφθαρμένων υπαλλήλων στα δικαστήρια. Συνεπώς, μπορούν να επιλέξουν οι ίδιοι αν θα προβούν σε δωροδοκία ή αν θα λειτουργήσουν υπόγεια.

Σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, αντίθετα, οι επιχειρηματίες που αναμειγνύονται με την παραοικονομία, μπορούν εύκολα να διαπραγματευτούν με χαμηλόμισθους κυβερνητικούς αξιωματούχους και, εν τέλει, να πετύχουν τη δωροδοκία.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τους Friedman et al. (2000), η διαφθορά συνδέεται με μια πιο ανεπίσημη οικονομία, ενώ στο Dreher et al (2008) υποστηρίχθηκε ότι η διαφθορά

μειώνεται με το μέγεθος της παραοικονομίας.

Γίνεται εύκολα αντιληπτό, εν τέλει, ότι η εισαγωγή της εργασίας αυτής αποτελεί εν μέρει μια βιβλιογραφική ανασκόπηση ορισμένων επιστημόνων που τοποθετήθηκαν πάνω στα δύο αυτά φαινόμενα και την αλληλεπίδρασή τους.

Τέλος, οι ερευνητές κλείνουν το κομμάτι της εισαγωγής, παραθέτοντας τα εργαλεία που χρησιμοποίησαν, όπως ένας δείκτης διαφθοράς που βασίζεται σε ένα διαρθρωτικό μοντέλο εκτός από τα συνήθη μέτρα, καθώς και ένα δείγμα χωρών που χωρίζονται σε χώρες υψηλού και χαμηλού εισοδήματος.

2. Υποθέσεις

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται οι δύο υποθέσεις των ερευνητών, τις οποίες εξήγαγαν μετά την κατάθεση απόψεων ορισμένων ερευνητών. Αρχικά, οι Choi και Thum (2005) παρουσιάζουν ένα μοντέλο όπου η επιλογή των επιχειρηματιών να παρανομούν περιορίζει την ικανότητα ενός διεφθαρμένου αξιωματούχου να ζητά δωροδοκίες, ενώ στο Dreher et al. (2008) επεκτείνουν το μοντέλο στη ρητή προδιαγραφή της θεσμικής ποιότητας.

Θεωρητικά, σύμφωνα με τους ερευνητές, η διαφθορά και η παραοικονομία μπορεί να είναι είτε υποκατάστατα, είτε συμπληρωματικά. Αντίθετα ο Johnson et al. (1997), αντίθετα, μοντελοποιεί τη διαφθορά και τη παραοικονομία ως συμπληρωματικά. Στο υπόδειγμα αυτό, η διαφθορά αυξάνει τη παραοικονομία, καθώς η διαφθορά μπορεί να θεωρηθεί ως μια συγκεκριμένη μορφή φορολογίας και ρύθμισης (οδηγώντας τους επιχειρηματίες στο έδαφος). Σύμφωνα με τους Hibbs και Piculescu (2005), οι διεφθαρμένοι γραφειοκράτες μπορούν να παραβλέψουν την ανεπίσημη παραγωγή με αντάλλαγμα μια δωροδοκία, έτσι ώστε η διαφθορά να αυξάνει το μέγεθος του υπόγειου τομέα.

Επιπροσθέτως, οι Hindriks et al. (1999) δείχνουν ότι η παραοικονομία είναι συμπλήρωμα της διαφθοράς. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, σε αυτήν την περίπτωση, ο φορολογούμενος συνεννοείται με τον επιθεωρητή, επομένως ο επιθεωρητής υποδηλώνει τη φορολογική υποχρέωση του φορολογούμενου σε αντάλλαγμα δωροδοκίας.

Όπως επισημαίνουν οι Schneider και Enste (2000), τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εισοδήματος που αποκτάται στη παραοικονομία δαπανώνται αμέσως στον επίσημο τομέα. Στον όρο επίσημος τομέας συμπεριλαμβάνονται γενική κυβέρνηση, κεντρικές τράπεζες και διεθνείς οργανισμοί. Η παραοικονομία και ο επίσημος τομέας θα

μπορούσαν επομένως να είναι συμπληρωματικά. Η αντίστοιχη αύξηση των κρατικών εσόδων και η ενίσχυση της θεσμικής ποιότητας είναι πιθανό να μειώσουν τη διαφθορά. Η πρόβλεψη μιας αρνητικής σχέσης (υποκατάστασης) μεταξύ της διαφθοράς και της παραοικονομίας είναι σύμφωνη με τα μοντέλα των Choi and Thum (2005) και Dreher et al.

(2008).

Πριν την έκδοση των δύο υποθέσεων, οι ερευνητές, αφού παρέθεσαν τις απόψεις ορισμένων επιστημόνων, κάνουν έναν διαχωρισμό της κατάστασης που επικρατεί στις χώρες υψηλού εισοδήματος, από τις χώρες χαμηλού εισοδήματος. Σύμφωνα με τα παραπάνω ευρήματα, αλλά και τη άποψη των ερευνητών, η σχέση μεταξύ διαφθοράς και παραοικονομίας παραμένει μία σχέση αδιευκρίνιστη. Εντούτοις, το μόνο σίγουρο είναι η πεποίθηση ότι η σχέση αυτή διαφέρει μεταξύ των χωρών υψηλού και χαμηλού εισοδήματος.

Σε χώρες υψηλού εισοδήματος, ο επίσημος τομέας παρέχει δημόσια αγαθά όπως το κράτος δικαίου, την επιβολή των συμβάσεων και την αστυνομική προστασία. Συνήθως, μόνο οι τεχνίτες ή οι πολύ μικρές επιχειρήσεις έχουν (ή παίρνουν) την επιλογή να μπουν στην παρανομία. Σε αυτή την περίπτωση, η παραοικονομία κρύβεται από εφοριακούς και άλλους υπαλλήλους. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχουν απαραίτητες ή δυνατές δωροδοκίες για να εξαγοράσει κάποιος την έξοδο από τον επίσημο τομέα. Σε χώρες υψηλού εισοδήματος (που συνήθως εμφανίζουν συγκριτικά μικρά επίπεδα διαφθοράς) τα άτομα που έρχονται αντιμέτωπα με έναν διεφθαρμένο υπάλληλο έχουν τη δυνατότητα να προσάγουν τον υπάλληλο στο δικαστήριο. Επιπλέον, σε χώρες υψηλού εισοδήματος πολύ συχνά λαμβάνει χώρα διαφθορά για να δωροδοκήσουν αξιωματούχους για να λάβουν (τεράστιες) συμβάσεις από τον δημόσιο τομέα (π.χ. στον κατασκευαστικό τομέα), οι οποίες στη συνέχεια αντιμετωπίζονται στην επίσημη οικονομία και όχι στη παραοικονομία. Ως εκ τούτου, η διαφθορά σε χώρες υψηλού εισοδήματος μπορεί να είναι ένα μέσο για την επίτευξη ορισμένων πλεονεκτημάτων που διευκολύνουν την εργασία στην επίσημη οικονομία, π.χ. απόκτηση σύμβασης από δημόσια αρχή, λήψη άδειας (π.χ. για φόρους λειτουργίας, παροχή άλλων υπηρεσιών ή άδεια μετατροπής γης σε γη «έτοιμη για κατασκευή»). Σε χώρες υψηλού εισοδήματος, οι άνθρωποι δωροδοκούν έτσι ώστε να μπορούν να συμμετέχουν σε πιο επίσημες οικονομικές δραστηριότητες

Σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, αντίθετα, επικρατούν διαφορετικοί μηχανισμοί. Αντί να εργάζονται εν μέρει στον επίσημο τομέα και να προσφέρουν πρόσθετες υπηρεσίες

υπόγεια όπως σε χώρες υψηλού εισοδήματος, οι επιχειρήσεις εμπλέκονται πλήρως σε παράνομη δραστηριότητα. Παραδείγματα επιχειρήσεων που λειτουργούν εντελώς υπόγεια είναι εστιατόρια, μπαρ ή κομμωτήρια και ακόμη μεγαλύτερες εταιρείες παραγωγής. Ως ένας λόγος για αυτό, τα δημόσια αγαθά που παρέχονται από τον επίσημο τομέα είναι σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες λιγότερο αποδοτικές σε σύγκριση με χώρες υψηλού εισοδήματος. Ωστόσο, οι μεγάλες εταιρείες είναι σχετικά εύκολο να εντοπιστούν και —για να αποφύγουν τη φορολογία και την τιμωρία— πρέπει να δωροδοκήσουν αξιωματούχους, αυξάνοντας έτσι τη διαφθορά. Η διαφθορά λαμβάνει χώρα συχνά για να πληρώσει για δραστηριότητες στη σκιά οικονομία, έτσι ώστε ο επιχειρηματίας της παραοικονομίας να μπορεί να είναι συγκριτικά σίγουρος ότι δεν θα εντοπιστεί από τις δημόσιες αρχές. Εδώ, η παραοικονομία και η διαφθορά είναι πιθανό να αλληλοενισχύονται, καθώς η διαφθορά είναι απαραίτητη για την επέκταση των δραστηριοτήτων της παραοικονομίας και —ταυτόχρονα— οι υπόγειες δραστηριότητες απαιτούν δωροδοκίες και διαφθορά. Για να αποκτήσουν κάποιο πρόσθετο εισόδημα από τον επιχειρηματία της παραοικονομίας, είναι φυσικό οι δημόσιοι υπάλληλοι να ζητούν δωροδοκίες και έτσι να επωφελούνται από τη σκιά αγορά. Σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, αναμένεται επομένως μια θετική (συμπληρωματική) σχέση μεταξύ της διαφθοράς και της παραοικονομίας. Αφού λοιπόν παρατέθηκαν οι απόψεις των ερευνητών, καθώς και ορισμένων επιστημόνων που τοποθετήθηκαν πάνω στη σχέση μεταξύ διαφθοράς και παραοικονομίας, οι ερευνητές κατέθεσαν δύο υποθέσεις:

- Υπόθεση 1: Σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, οι δραστηριότητες της παραοικονομίας και η διαφθορά είναι συμπληρωματικά
- Υπόθεση 2: Σε χώρες υψηλού εισοδήματος, οι δραστηριότητες της παραοικονομίας και η διαφθορά είναι υποκατάστατα.

Με βάση αυτή τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και τις υποθέσεις αυτές, οι ερευνητές ξεκίνησαν να αναπτύσσουν τη μεθοδολογία τους, την οποία θα αναλύσουν περαιτέρω στο επόμενο κεφάλαιο.

3. Δεδομένα και τεχνική εκτίμησης

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται τα κεφάλαια, καθώς και οι τεχνικές εκτίμησης που

χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Οι παλλινδρομήσεις OLS για τη διατομή χωρών εκτιμώνται με την ακόλουθη μορφή:

$$Y_i = \alpha + \beta_1 X_i + \beta_2 Z_i + \epsilon_i$$

όπου το Y και το X αντιπροσωπεύουν είτε τη διαφθορά είτε, αντίστοιχα, τη παραοικονομία και το Z είναι ένα διάνυσμα μεταβλητών ελέγχου. Προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των παρατηρήσεων, όλα τα δεδομένα είναι μέσοι όροι για την περίοδο 2000–2002.

Τα δεδομένα που έκαναν χρήση οι ερευνητές προέρχονται από τη Schneider (2005), η οποία υπολόγισε το μέγεθος και την ανάπτυξη της παραοικονομίας 145 χωρών, χρησιμοποιώντας προηγούμενες εκτιμήσεις για ορισμένες χώρες.

Για τη μέτρηση της διαφθοράς, οι ερευνητές έκαναν χρήση ενός πολύ γνωστού και ευρέως χρησιμοποιούμενου δείκτη που παρέχεται από τον Διεθνή Οδηγό Κινδύνων Χωρών. Αυτός ο δείκτης βασίζεται στην ανάλυση ενός παγκόσμιου δικτύου εμπειρογνομώνων. Στην αρχική κλίμακα, ο δείκτης έχει εύρος από 0 (που αντιπροσωπεύει την υψηλότερη διαφθορά) έως 6 (χωρίς διαφθορά).

Ο επόμενος δείκτης που έκαναν χρήση οι ερευνητές αναπτύχθηκε στο Dreher et al. (2007) και βασίζεται σε ένα δομικό μοντέλο. Ο δείκτης είναι διαθέσιμος για περίπου 100 χώρες για το έτος 2000 και κυμαίνεται από 1 έως 10, όπου οι υψηλότερες τιμές αντιπροσωπεύουν υψηλότερη διαφθορά.

Έκτος από τους προαναφερθέντες δείκτες, οι ερευνητές έκαναν χρήση ορισμένων μεταβλητών. Οι μεταβλητές αυτές χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- φορολογικοί συντελεστές - κρατικά έσοδα
- μέτρα ρύθμισης
- υποδείξεις για την ποιότητα θεσμικών οργάνων

Εκτός από τους δείκτες και τις μεταβλητές για τη διαφθορά, οι ερευνητές έκαναν χρήση ορισμένων εργαλείων που αφορούν στην παραοικονομία. Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο, η παραοικονομία εμφανίζει μεγαλύτερα ποσοστά όταν επικρατούν περισσότερες μεταρρυθμίσεις και μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια. Όσο περισσότεροι κανονισμοί υπάρχουν, τόσο μεγαλύτερα ποσοστά διαφθοράς και παραοικονομίας επικρατούν. Με βάση τα παραπάνω, οι ερευνητές έκαναν χρήση επτά μέτρων που παράγονται από το Heritage Foundation και το Fraser Institute. Τα μέτρα του Ινστιτούτου Fraser κυμαίνονται από 0 έως 10, όπου οι υψηλότερες τιμές υποδηλώνουν λιγότερους κανονισμούς. Οι δείκτες αναφέρονται σε ρυθμίσεις στην πιστωτική αγορά, στη ρύθμιση του κατώτατου μισθού, στη ρύθμιση των τιμών, στις διοικητικές

διαδικασίες και στον χρόνο που αφιερώνεται στην κρατική γραφειοκρατία.

Για την κατανόηση των δύο φαινομένων, αλλά και την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, οι ερευνητές έκαναν χρήση τριών δεικτών που αφορούν τη θεσμική ποιότητα μιας χώρας. Οι τρεις αυτοί δείκτες κατασκευάστηκαν ο ένας από το Fraser Institute και δύο από την Παγκόσμια Τράπεζα (Kaufmann et al. 2003). Στην κλίμακα των δεικτών Fraser (0–10), υψηλότερες τιμές συνεπάγονται ένα «καλύτερο» νομικό σύστημα. Οι δείκτες αυτοί χρησιμοποιούνται για τη δικαστική ανεξαρτησία, τα αμερόληπτα δικαστήρια και την ακεραιότητα του νομικού συστήματος. Οι δείκτες κυβερνητικής αποτελεσματικότητας και κράτους δικαίου της Παγκόσμιας Τράπεζας κυμαίνονται από –2,28 έως 2,59 και, αντίστοιχα, –2,04 έως 2,36, με υψηλότερες βαθμολογίες να δείχνουν «καλύτερα» περιβάλλοντα.

Η ανάλυση των δεδομένων και των τεχνικών εκτίμησης συνεχίζεται με το διαχωρισμό των χωρών σε δύο ομάδες εισοδήματος, με σκοπό τον έλεγχο των προαναφερθέντων υποθέσεων. Οι χώρες διαχωρίστηκαν σύμφωνα με τα κριτήρια που αντλήθηκαν από την Παγκόσμια Τράπεζα. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, ο διαχωρισμός έγινε ως εξής:

- Χώρες χαμηλότερου/μεσαίου εισοδήματος με κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Εισόδημα (ΑΕΕ) μέχρι 3.255 δολάρια ΗΠΑ
- Χώρες υψηλότερου εισοδήματος με κατά κεφαλήν ΑΕΕ να υπερβαίνουν τα 3.255 δολάρια ΗΠΑ.

Ανάλογα με το ποιες συμμεταβλητές περιλαμβάνονται στις παλινδρομήσεις, υπάρχουν μεταξύ 43 και 71 χώρες στην ομάδα χαμηλού εισοδήματος. Ο αριθμός των χωρών με υψηλό εισόδημα είναι μεταξύ 23 και 27.

Όσον αφορά την παραοικονομία και τη διαφθορά ως εξωγενείς καθοριστικοί παράγοντες, αυτό καθίσταται αδύνατο κατά τα λεγόμενα των ερευνητών, διότι έρχεται σε αντίθεση με τις a priori υποθέσεις. Χρησιμοποιούνται ωστόσο εργαλειακές μεταβλητές για την αντιμετώπιση της πιθανής ενδογένειας διαφθοράς και παραοικονομίας. Ωστόσο, για τις δύο κύριες μεταβλητές χρησιμοποιούνται δύο σειρές οργάνων:

- χρησιμοποιούνται οι καθοριστικοί παράγοντες της διαφθοράς και της παραοικονομίας που προσδιορίζονται στη γενική προς ειδική προσέγγιση.
- γίνεται χρήση των μέσων διαφθοράς που προτείνουν οι Friedman et al. (2000): Εθνοτική και θρησκευτική κλασματοποίηση, γεωγραφικό πλάτος μιας χώρας και γαλλική, σοσιαλιστική, γερμανική και σκανδιναβική νομική καταγωγή.

Οι μεταβλητές έχουν αποδειχθεί ότι συσχετίζονται με τη θεσμική ανάπτυξη σε ένα

ευρύ φάσμα χωρών (La Porta et al. 1999). Όσον αφορά τη παραοικονομία, μια σειρά από μεταβλητές που καθορίζουν το κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε μια χώρα έχουν αναπτυχθεί πρόσφατα από την Παγκόσμια Τράπεζα (Djankov et al. 2002). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των Friedman et al. (2000) οι επιχειρηματίες παρανομούν κυρίως για να μειώσουν το βάρος της γραφειοκρατίας. Οι μεταβλητές που μετρούν το κόστος και τον χρόνο που απαιτείται για το άνοιγμα μιας επιχείρησης καθώς και την ευελιξία όσον αφορά την πρόσληψη και την απόλυση εργαζομένων φαίνονται επομένως να είναι φυσικά εργαλεία για την παραοικονομία. Τα χρησιμοποιούμε ως το δεύτερο σετ μας. Σαφώς, δεν είναι a priori προφανές ότι όλες αυτές οι μεταβλητές είναι έγκυρα όργανα.

Τέλος, οι ερευνητές κλείνουν το κεφάλαιο της μεθοδολογίας, παραθέτοντας τη δεύτερη και τελευταία εξίσωση, η οποία έχει την ακόλουθη μορφή:

$$X_i = \gamma I_i + \epsilon_i$$

με το I να αντιπροσωπεύει το διάνυσμα των οργάνων μεταβλητών.

4. Εμπειρικά Αποτελέσματα

Σ αυτό το κεφάλαιο παρατίθενται τα εμπειρικά αποτελέσματα, που προκύπτουν από τα παραπάνω δεδομένα και τα οποία εξηγούν το μέγεθος της παραοικονομίας και της διαφθοράς.

Αναλυτικότερα, ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα αποτελέσματα OLS του πλήρους μοντέλου, επεξηγώντας το μέγεθος της παραοικονομίας και της διαφθοράς που προκύπτει από τα δεδομένα.

Αναλύοντας τον ακόλουθο πίνακα, επικρατεί η πεποίθηση ότι η ρύθμιση κατώτατου μισθού εισέρχεται θετικά στις χώρες υψηλού εισοδήματος, ενώ οι ρυθμίσεις στην πιστωτική αγορά δεν είναι πλέον σημαντικές, όσον αφορά το συνολικό δείγμα.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον πίνακα, η συσχέτιση μεταξύ των οργάνων και των υπολειμμάτων είναι αρκετά χαμηλή. Ο πίνακας δείχνει επίσης τη συγκριτικά υψηλή συσχέτιση μεταξύ των περισσότερων μέσων και της εξαρτημένης μεταβλητής (διαφθορά).

Ο Πίνακας αυτός δείχνει ότι η διαφθορά δεν επηρεάζει σημαντικά το μέγεθος της παραοικονομίας. Ως μοναδική εξαίρεση, η διαφθορά φαίνεται να μειώνει το μέγεθος της παραοικονομίας σε χώρες υψηλού εισοδήματος σύμφωνα με τη στήλη 3. Εφόσον ληφθούν υπόψη η θεσμική ποιότητα και η κυβερνητική αποτελεσματικότητα, η διαφθορά προφανώς δεν έχει σημαντικό αντίκτυπο στο μέγεθος της παραοικονομίας.

	Table 1 Determinants of the shadow economy, cross section								
	(1)			(2)			(3)		
	All	Low	High	All	Low	High	All	Low	High
Corruption (ICRG)	1,88 (1,20)	3,96 (1,49)	-0.84 (0,97)	3,72 (1,17)	4,40 (1,19)	5,41 (1,40)	-4.04 (1,33)	6,86 (1,04)	-1.85 (1,91")
Log GDP per capita	-2.42 (1,37)	-3.75 (1.71")	-6.54 (1.73*)	-1.98 (i.i0)	-3.65 (1.78*)	-8.49 (2.17")	-3.17 (i.62)	-2.95 (1.i2)	-6.24 (1,50)
Credit market regulations (Fraser)	4,89 (2.74* *)	5,27 (2.60"")	-0.27 (0,23)	5,82 (3.00**")	5,4 (2.62**)	5,96 (1,49)	2,38 (1.03)	6.76 (1.99*)	-1.12 (0,95)
Minimum wage regulation (Fraser)	— 4.5.3 (2.4")	-5.5J (s.01*)	4,12 (1,26)	-4.49 (2,55)	-5.55 (s.00**)	6,25 (1.v0*)	-4.18 (2.s2")	-5.62 (2.6i")	3,85 (i.i0)
Government effectiveness (World Bank)	-9.69 (3.17* **)	-9.26 (2.48**)	-7.81 (2.37"*)	-9.08 (2.59**)	-9.09 (2.19")	-9.10 (2.07"*)	-12.64 (3.44**)	-8.14 (1.82*)	-8.08 (2.42**)
Wage and price regulation (Heritage)		-5.04 (1.96*)			-5.09 (1.91")			-4.41 (1,68)	
Method	OLS	OLS	OLS	2SLS	2SLS	2SLS	2SLS	2SLS	2SLS
Adjusted R2	0,67	0,55	0,5	0,66	0,55	-0.11	0,60	0.4J	0,43
Observations	70	45	25	69	45		67	41	24
Normality test (Prob > chi2)	0.31	0,19	0,11						
Heteroscedasticity test (Prob > chi2)	0,03	0,66	0,44						
RESET (Prob > F)	0,16	0,26	0.ii2						
F-Test, first stage				27,33	8,64	4,02	15,83	3,04	7,73
Sargan test (Prob > F)				0,77	0,87	0,89	0,73	0,22	0,03

Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει τα αποτελέσματα για το πλήρες μοντέλο που εξηγεί την αντιληπτή διαφθορά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνητών, η ρύθμιση των τιμών συσχετίζεται θετικά με τη διαφθορά στο συνολικό δείγμα, ενώ η διαφθορά είναι χαμηλότερη με καλύτερο κράτος δικαίου, μεγαλύτερη δημοκρατία και βαρύτερη φορολογική επιβάρυνση, τουλάχιστον στο επίπεδο σημαντικότητας 10%. Σε συμβατικά επίπεδα σπουδαιότητας, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν έχει καμία επίδραση στη διαφθορά στο συνολικό δείγμα (όπως ούτε και η παραοικονομία). Ωστόσο, μια μεγαλύτερη παραοικονομία συσχετίζεται αρνητικά με τη διαφθορά σε χώρες υψηλού εισοδήματος, με συντελεστή σημαντικό στο επίπεδο του 1%. Η διαφθορά και η παραοικονομία φαίνεται επομένως να είναι υποκατάστατα στις χώρες υψηλού

εισοδήματος. Ποσοτικά, μια αύξηση δέκα ποσοστιαίων μονάδων της παραοικονομίας (σε σχέση με το ΑΕΠ) μειώνει τον δείκτη διαφθοράς κατά 0,7 μονάδες στις χώρες υψηλού εισοδήματος.

	Table 2 Determinants of corruption, cross section									
	(1)			(2)			(3)			
		Low	High	All	Low	High	AI	Low	High	
Shadow economy	0,003	0,008	-0,07	-0,03	-0,003	-0,09	-	-0,02	-0,11	
	(0,41)	(1,14)	(3,57***)	(1,28)	(0,22)	(1,57)	(0,66)	(0,46)	(1,4fi)	
Log GDP per capita	0,07	0,029	0,13	-0,04	-0,17		-0,03	-0,08	1,06	
	(0,62)	(0,24)	(3,98****)	(0,25)	(1,33)	(2,58****)	(0,24)	(0,60)	(2,93****)	
Fiscal burden (Heritage)	-0,27	-0,08	-0,41	0,004	0,11	-0,53	-0,40	-0,20	-0,50	
	(1,91**)	(0,51)	(0,80)	(0,02)		(84)	(2,17***)	(1,14)	(0,91)	
Regulation of prices (Fraser)	-0,18	-0,16	-0,14	-0,20	0,21*	-0,12	-0,16	-0,11	-0,13	
	(3,67****)	(2,91****)	(1,12)	(3,04****)		(0,90)	(2,09***)	(1,09)	(101)	
Rule of law (World Barik)	-0,66	-0,44	-2,88		-0,44		-0,84	-0,58		
	(3,80****)	(2,3B)	(5,18**)		(1,83*)		(2,30)	(1,83*)	(1,50*)	
Democracy		-0,04	-0,05	-0,08**	-0,07		-0,04	-0,03	-0,03	
		(1,10)	(0,42)	(2,44***)	(1,87)		(1,10)	(0,96)	(0,28)	
Method	OLS	OLS	OLS	2SLS	2SLS	2SLS	2SLS	2SLS	2SLS	
Adjusted R2	0,62	0,35	0,69	0,69	0,66	0,56	0,57	0,22	0,67	
Observations	98	71	27		45	24	94	68	26	
Normality test (Pmb > chi2)	0,07	0,17	0,73							
Heteroscedasticity test (Prob > chi2)	0,27	0,00	0,50							
RESET (Prob > F)	0,05	0,06	0,69							
F-Test, first stage				17,18	4,86	4,71	17,06	3,98	3,56	
Sargan test (Prob > F)				0,14	0,49	0,06	0,09	0,06	0,45	

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των δύο παραπάνω πινάκων, η διαφθορά και η παραοικονομία φαίνεται να μην ασκούν μεγάλη επιρροή το ένα με το άλλο στη διατομή των χωρών. Βέβαια υπάρχει και μία εξαίρεση: σε χώρες υψηλού εισοδήματος, η διαφθορά μειώνεται με μια μεγαλύτερη παραοικονομία, με έναν συντελεστή σημαντικό στο επίπεδο του 5% σύμφωνα με τα δεδομένα.

Εν κατακλείδι, οι ερευνητές κλείνουν το κεφάλαιο αυτό, παραθέτοντας τη σωστή υπόθεση από τις δύο που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Αφού παρατέθηκαν όλα τα δεδομένα και αναλύθηκαν οι παραπάνω πίνακες, παρατηρήθηκε

ότι δεν υπάρχει ισχυρή θέση μεταξύ διαφθοράς και παραοικονομίας. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το μέγεθος της παραοικονομίας δεν επηρεάζει τη διαφθορά σε συμβατικά επίπεδα σπουδαιότητας. Βέβαια, κάνοντας χρήση της παραοικονομίας ως εξαρτημένης μεταβλητής, διαπιστώθηκε ότι η διαφθορά και η παραοικονομία είναι συμπληρωματικά σε χώρες με χαμηλό εισόδημα, και ότι δεν υπάρχει ισχυρή σημαντική σχέση σε χώρες υψηλού εισοδήματος. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα, η Υπόθεση 1 ευσταθεί περισσότερο.

5. Επίλογος

Οι ερευνητές κλείνουν το άρθρο αυτό, παραθέτοντας έναν επίλογο. Αφού τα δεδομένα και οι τεχνικές εκτίμησης διαφθοράς και παραοικονομίας, τα αποτελέσματα αυτά έδειξαν ότι η διαφθορά και το μέγεθος της παραοικονομίας είναι συμπληρωματικά σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, ενώ δεν υπάρχει σχέση σε χώρες υψηλού εισοδήματος. Επιπροσθέτως, διαπιστώθηκε ότι σε χώρες χαμηλού εισοδήματος η μετρημένη διαφθορά αυξάνεται με μια μεγαλύτερη παραοικονομία, ενώ παρατηρείται ισχυρή επίδραση της παραοικονομίας στις χώρες αυτές.

Εν κατακλείδι, δεδομένης της κρυφής σχέσης της διαφθοράς και του μεγέθους της παραοικονομίας, δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για να ενισχύσουν το συλλογισμό των ερευνητών. Παρόλα αυτά, το συμπέρασμα στο οποίο οι ερευνητές κατέληξαν είναι το εξής: η διαφθορά και η παραοικονομία μπορούν να θεωρηθούν ως συμπληρωματικά μόνο σε χώρες χαμηλού εισοδήματος. Σχέση δηλαδή μεταξύ των δύο αυτών φαινομένων δύναται να υπάρξει μόνο σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, εν αντιθέσει με χώρες υψηλού εισοδήματος, στις οποίες δεν έχει παρατηρηθεί τέτοια σχέση.

4.1.3 The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth, Paolo Mauro, 2004

Το τελευταίο άρθρο της ενότητας αυτής ανήκει και πάλι στον ερευνητή Paolo Mauro και πραγματεύεται τη σχέση μεταξύ διαφθοράς και αργής οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με τον ερευνητή, η διαφθορά έχει σημαντικές και δυσμενείς επιπτώσεις στην

οικονομική ανάπτυξη. Τα ερωτήματα που θέτει όσον αφορά τη διαφθορά και την καταπολέμησή της είναι τα εξής: γιατί οι χώρες δεν προσπαθούν να βελτιώσουν τους θεσμούς τους και να ξεριζώσουν τη διαφθορά; Γιατί πολλές χώρες φαίνεται να έχουν κολλήσει σε φαύλους κύκλους εκτεταμένης διαφθοράς και χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης, που συχνά συνοδεύονται από διαρκώς μεταβαλλόμενες κυβερνήσεις μέσω επαναστάσεων και πραξικοπημάτων; Μία πιθανή απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα είναι πως μεγάλα ποσοστά διαφθοράς σε μία χώρα προκαλούν έντονη απογοήτευση στους φορείς που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό. Επομένως, δεν έχουν κίνητρα να την καταπολεμήσουν ακόμα κι αν όλοι θα ήταν καλύτερα χωρίς αυτήν. Το άρθρο αυτό απαρτίζεται από τρία μέρη: την εισαγωγή, όπου ο ερευνητής εισαγάγει το θέμα και τα ερωτήματά του. Ακολουθεί η μεθοδολογία και τα εργαλεία που χρησιμοποίησε ο ερευνητής για να εξάγει τα συμπεράσματά του. Και τέλος καταλήγει στις τελικές παρατηρήσεις και στα συμπεράσματα.

1. Εισαγωγή

Η εισαγωγή του ερευνητή βασίζεται στη σύγχρονη οικονομική βιβλιογραφία και στο πλήθος εμπειρικών μελετών, οι οποίες έχουν συμπεράνει ότι το οικονομικό κόστος της διαφθοράς και η αδύναμη διακυβέρνηση είναι μία σχέση ουσιαστική. Στον τομέα της πολιτικής, έχουν αναληφθεί αρκετές πρωτοβουλίες σε μια προσπάθεια μείωσης της διαφθοράς: ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η Σύμβαση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) του 1997 για την καταπολέμηση της δωροδοκίας ξένων δημοσίων υπαλλήλων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές. Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν επίσης εμπλακεί πολύ πιο ανοιχτά στην προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με τα δεδομένα, τα οποία θα αναλυθούν εν συνεχεία, ο σχετικός βαθμός διαφθοράς των χωρών έχει αποδειχθεί εξαιρετικά επίμονος. Ορισμένες χώρες φαίνεται να έχουν κολλήσει σε μια κακή ισορροπία που χαρακτηρίζεται από διάχυτη διαφθορά χωρίς σημάδια βελτίωσης.

Ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο η καταπολέμηση και εξάλειψη διεφθαρμένων περιστατικών θεωρείται εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση, είναι το γεγονός ότι η διαφθορά είναι υψηλά διαδεδομένη. Στο συγκεκριμένο σημείο ο ερευνητής παραθέτει ένα σχετικό παράδειγμα: έστω η ύπαρξη ενός δημοσίου υπαλλήλου σε μια διοίκηση όπου όλοι, συμπεριλαμβανομένων των προϊσταμένων του, είναι πολύ διεφθαρμένοι. Θα ήταν δύσκολο για αυτόν τον δημόσιο υπάλληλο να αρνηθεί τις προσφορές δωροδοκίας

με αντάλλαγμα χάρη, επειδή οι ανώτεροί του μπορεί να περιμένουν ένα μέρος της δωροδοκίας για τους εαυτούς τους. Αντίθετα, σε γραφειοκρατίες που είναι γενικά έντιμες, μια πραγματική απειλή τιμωρίας αποτρέπει μεμονωμένους δημοσίους υπαλλήλους από το να συμπεριφέρονται ανέντιμα. Αυτό είναι ένα παράδειγμα στρατηγικής συμπληρωματικότητας, όπου εάν ένας πράκτορας κάνει κάτι, γίνεται πιο κερδοφόρο για έναν άλλο πράκτορα να κάνει το ίδιο πράγμα.

Επομένως, με βάση το παραπάνω παράδειγμα, για την καταπολέμηση και εξάλειψη του φαινομένου διαφθοράς, μεγάλο ρόλο παίζει το κατά πόσο είναι διαδεδομένη η διαφθορά σε κάθε χώρα.

Ο ερευνητής συμπληρώνει την εισαγωγή του με την παράθεση απόψεων ορισμένων ερευνητών. Σύμφωνα με τον Putnam (1993) οι στρατηγικές συμπληρωματικότητες έτυχαν προσοχής στο παρελθόν στο πλαίσιο των επίσημων μοντέλων διαφθοράς, αλλά δεν σχετίζονται ρητά με την οικονομική ανάπτυξη, ενώ σύμφωνα με, ενώ οι Andvig και Moene (1990) έχουν τονίσει ότι η αναμενόμενη κερδοφορία της διαφθοράς από ατομική άποψη είναι μια θετική συνάρτηση του βαθμού στον οποίο μια κοινωνία στο σύνολό της είναι διεφθαρμένη. Έχουν δείξει ότι αυτό μπορεί να οδηγήσει σε πολλαπλά αυτοεκπληρούμενα επίπεδα ισορροπίας διαφθοράς.

Εν συνεχεία, Οι Murphy, Shleifer και Vishny (1993) έχουν δείξει ότι η αύξηση των αποδόσεων στις δραστηριότητες αναζήτησης ενοικίου μπορεί να δημιουργήσει πολλαπλές ισορροπίες στην αναζήτηση ενοικίου και στα επίπεδα εισοδήματος, ενώ ο Sah (1988 και 1991) εξηγεί τις διαφορές στα ποσοστά συμμετοχής στο έγκλημα μεταξύ κατά τα άλλα παρόμοιων κοινωνικών ομάδων με βάση μοντέλα μάθησης στα οποία είναι ευκολότερο να παρατηρήσει κανείς μέλη της δικής του ομάδας και στα οποία η παρούσα συμπεριφορά των ατόμων επηρεάζεται από τη συμπεριφορά του παρελθόντος γενιές. Τέλος, οι επίμονες διαφορές στις οικονομικές επιδόσεις μεταξύ των χωρών έχουν αναλυθεί από τους Azariadis (2001), Ciccone and Matsuyama (1996) και Matsuyama (1996) χρησιμοποιώντας μοντέλα στα οποία οι αντίξοες αρχικές συνθήκες μπορεί να οδηγήσουν σε παγίδες φτώχειας.

Την εισαγωγή κλείνει η συνοπτική παρουσίαση των δύο μοντέλων, τα οποία θα αναλυθούν στο παρακάτω κεφάλαιο. Τα δύο αυτά μοντέλα βασίζονται σε στρατηγικές συμπληρωματικότητες, σε μια προσπάθεια να επισημοποιηθεί η γενική παρατήρηση ότι ορισμένες χώρες φαίνεται να έχουν κολλήσει σε μια κακή ισορροπία που χαρακτηρίζεται τόσο από εκτεταμένη διαφθορά όσο και από αργή οικονομική ανάπτυξη. Τα δύο μοντέλα είναι συμπληρωματικά, καθώς βλέπουν τη διαφθορά από

ελαφρώς διαφορετικές οπτικές γωνίες.

2. Μεθοδολογία

Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων του, ο ερευνητής κάνει χρήση δύο μοντέλων που βασίζονται σε στρατηγικές συμπληρωματικότητες, σε μια προσπάθεια να επισημοποιηθεί η γενική παρατήρηση ότι ορισμένες χώρες φαίνεται να έχουν κολλήσει σε μια κακή ισορροπία που χαρακτηρίζεται τόσο από εκτεταμένη διαφθορά όσο και από αργή οικονομική ανάπτυξη. Τα δύο μοντέλα είναι συμπληρωματικά, καθώς βλέπουν τη διαφθορά από ελαφρώς διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Το πρώτο μοντέλο εμφανίζει πολλαπλές ισορροπίες στη διαφθορά και την ανάπτυξη. Η συμβολή της είναι να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα στο πλαίσιο ενός σύγχρονου μοντέλου ανάπτυξης. Τα άτομα κατανέμουν το χρόνο τους μεταξύ της παραγωγικής εργασιακής δραστηριότητας και της κλοπής από τις κρατικές δαπάνες.

Το δεύτερο μοντέλο εμφανίζει πολλαπλές ισορροπίες στη διαφθορά, την πολιτική αστάθεια και την οικονομική ανάπτυξη. Ένας από τους στόχους του είναι να προτείνει ότι η διαφθορά και η πολιτική αστάθεια μπορεί να είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

- Μοντέλο 1: Μοντέλο πολλαπλών ισορροπιών στη διαφθορά και την οικονομική ανάπτυξη.

Μια συνέχεια ατόμων με δείκτη $i \in [0,1]$ υποτίθεται ότι μεγιστοποιείται σε:

$$\int_0^{\infty} e^{-\rho t} \left(\frac{c_{it}^{1-\sigma} - 1}{1-\sigma} \right) dt,$$

όπου c_i είναι η κατανάλωση από το άτομο i και σ είναι το αντίστροφο της διαχρονικής ελαστικότητας της υποκατάστασης. Ο πληθυσμός θεωρείται σταθερός και κανονικοποιείται στο 1.

Σε κάθε στιγμή, τα άτομα έχουν μια μονάδα υπηρεσιών εργασίας διαθέσιμη και την κατανέμουν μεταξύ παραγωγικής εργασίας, L και κλοπής από την κυβέρνηση, S :

$$L_i + S_i = 1, \quad L_i \geq 0, \quad S_i \geq 0 \quad \forall i.$$

Εν συνεχεία, παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα κρατικών δαπανών που, ενώ προορίζονταν για δημόσια χρήση, επενδύθηκαν στο τέλος για την κάλυψη προσωπικών αναγκών. Ανάμεσα στα παραδείγματα που ανέπτυξε ο ερευνητής, είναι και το παράδειγμα Luckner Cambroune, ένα από τα πιο ακραία παραδείγματα κλοπής παραγωγικής δημόσιας υποδομής στον πραγματικό κόσμο, σύμφωνα με τον Abbott (1988, σ. 172), όπου στην ουσία ένα μέλος της ελίτ που κυβέρνησε την Αϊτή υπό τους Duvaliers. Προφανώς έβαλε τους εργάτες του να τραβήξουν και να αποθηκεύσουν προσεκτικά ολόκληρο το σιδηροδρομικό σύστημα που συνδέει το Port au-Prince με το Verrettes μέσω του St. Marc. Στη συνέχεια πούλησε τα 150 χιλιόμετρα σιδηροδρόμου ως παλιοσίδηρο και τσέπωσε τα χρήματα για τον εαυτό του.

Τα παραδείγματα που χρησιμοποιήθηκαν βοήθησαν τον ερευνητή να καταλήξει την παρακάτω εξίσωση, όπου το συνολικό ποσό των πόρων που προορίζονταν ως κρατικές δαπάνες αλλά αντ' αυτού εξάγονται από το άτομο i είναι:

$$S_i G \phi(\bar{S}), \quad \phi'(\cdot) > 0, \quad 0 < \phi(\bar{S}) < 1 \quad \forall \bar{S} \in (0, 1),$$

όπου $S = \sum_i S_i$. Με άλλα λόγια, αυτό το ποσό εξαρτάται από τον χρόνο που το i ξοδεύει για κλοπή, S_i , και από το ποσό της παραγωγικής κρατικής δαπάνης που είναι διαθέσιμη. Το $G \cdot \phi(S)$ αντιπροσωπεύει το ποσοστό των κλεμμένων πόρων που πραγματικά κρατάει ο αναζητητής ενοικίου. Το τελευταίο θεωρείται ότι είναι θετική συνάρτηση της συνολικής δραστηριότητας αναζήτησης ενοικίου στην οικονομία.

Με βάση τις παραπάνω εξισώσεις, εύκολα απορρέει το συμπέρασμα ότι όταν πολλοί άνθρωποι κλέβουν, η πιθανότητα να συλληφθεί κάποιος από αυτούς είναι χαμηλή. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα διαμορφώνεται εδώ σε ένα μη στοχαστικό πλαίσιο υποθέτοντας ότι όσο περισσότερη δραστηριότητα κλοπής λαμβάνει χώρα, τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό των κλεμμένων πόρων που θα είναι σε θέση να ανακτήσει η αστυνομία. Αυτή η στρατηγική συμπληρωματικότητα στην απόφαση των ατόμων για το χρόνο που θα ξοδέψουν στην κλοπή είναι απαραίτητη προϋπόθεση για πολλαπλές ισορροπίες.

Η επόμενη εξίσωση που χρησιμοποιείται στο άρθρο και η οποία θα βοηθήσει τον

ερευνητή να αναπτύξει το συλλογισμό του είναι η συνάρτηση παραγωγής για την εταιρεία j και έχει την εξής μορφή:

$$Y_j = K_j^{1-\alpha} L_j^\alpha \{G [1 - \bar{S} \phi(\bar{S})]\}^\alpha$$

όπου K_j είναι το κεφάλαιο που ανήκει στην εταιρεία j . Η συνάρτηση είναι παρόμοια με αυτή του Barro (1990), με το G να αντιπροσωπεύει τις παραγωγικές κρατικές δαπάνες.

Επιπλέον, ο μισθός ισορροπίας, w και το ποσοστό ενοικίασης του κεφαλαίου, r , δίνονται από τα οριακά προϊόντα της εργασίας και του κεφαλαίου, αντίστοιχα:

$$w = \frac{\partial Y_j}{\partial L_j} = \alpha K_j^{1-\alpha} L_j^{\alpha-1} G^\alpha [1 - \bar{S} \phi(\bar{S})]^\alpha = \alpha \frac{Y}{L}$$

$$r = \frac{\partial Y_j}{\partial K_j} = (1 - \alpha) K_j^{-\alpha} L_j^\alpha G^\alpha [1 - \bar{S} \phi(\bar{S})]^\alpha = (1 - \alpha) \frac{Y}{K}$$

Με βάση τα παραπάνω, μπορεί να αποδειχθεί ότι το ποσοστό επένδυσης είναι αναμφισβήτητα μια θετική συνάρτηση του L . Όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός στον οποίο οι άνθρωποι ασχολούνται με παραγωγική εργασία αντί για αναζήτηση ενοικίου, τόσο υψηλότερο είναι το οριακό προϊόν του κεφαλαίου και επομένως ο ρυθμός ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα, δύο τινά ισχύουν:

- a. παρέχεται περισσότερη εργασία
- b. οι πιο παραγωγικές κρατικές δαπάνες φτάνουν στις διαδικασίες όπου αποτελούν εισροή.

Στο συγκεκριμένο σημείο, ο ερευνητής βρίσκει τις τιμές ισορροπίας του L . Άποψη του ερευνητή είναι πως πάντα υπάρχει μια σταθερή κατάσταση στην ισορροπία του L . Μία κατάσταση δηλαδή, στην οποία, αν κανείς δεν κλέβει σε μία κοινωνία, το ένα άτομο που θα επιχειρήσει να προβεί σε διεφθαρμένη διαδικασία, θα συλληφθεί ευκολότερα από την αστυνομία. Αυτή η κατάσταση μπορεί να ονομαστεί και ως "καλή" σταθερή κατάσταση και δίνεται από την παρακάτω εξίσωση:

$$\alpha \frac{(1 - \tau)}{\tau} > \phi(0).$$

Με σκοπό την αναζήτηση εσωτερικών λύσεων με τη γραμμική συναρτησιακή μορφή, εξετάζεται η ακόλουθη εξίσωση:

$$\alpha \frac{(1 - \tau)}{\tau L} = a + b(1 - L).$$

όπου οι λύσεις αυτής της τετραγωνικής εξίσωσης είναι οι εξής:

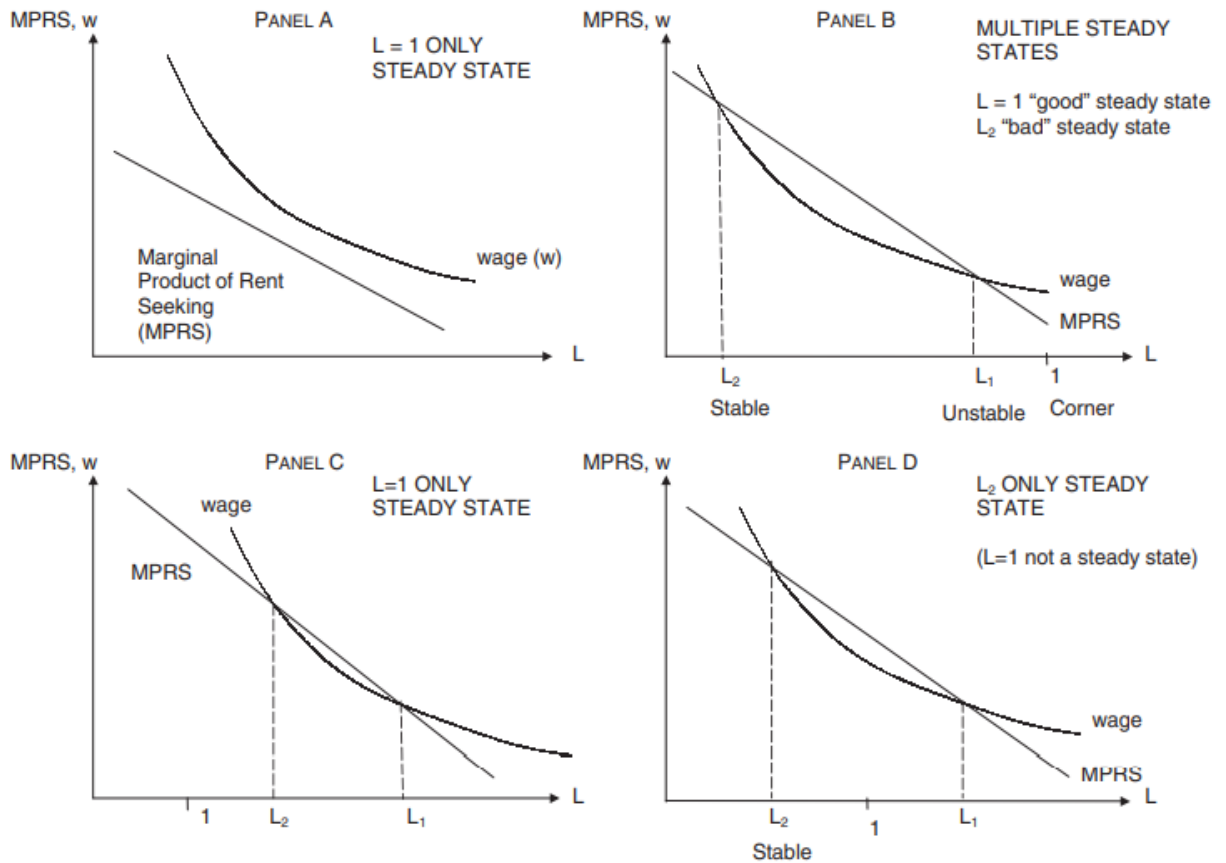
$$L_1 = \frac{a + b + [(a + b)^2 - 4\alpha b(1 - \tau)/\tau]^{1/2}}{2b}$$

$$L_2 = \frac{a + b - [(a + b)^2 - 4\alpha b(1 - \tau)/\tau]^{1/2}}{2b}.$$

Με βάση τις λύσεις αυτής της τετραγωνικής εξίσωσης, προκύπτουν ορισμένες πιθανές περιπτώσεις:

- Εάν ο μισθός είναι πάντα πάνω από το οριακό προϊόν της αναζήτησης ενοικίου (MPRS), τότε η μόνη σταθερή κατάσταση είναι η γωνία $L = 1$ (Πίνακας Α).
- Εάν υπάρχουν δύο πραγματικές λύσεις στην παραπάνω τετραγωνική εξίσωση, δηλαδή δύο τομές μεταξύ των καμπυλών που αντιπροσωπεύουν τον μισθό και του οριακού προϊόντος της αναζήτησης ενοικίου, τότε υπάρχουν τρεις πιθανές καταστάσεις:
 1. εάν $L_2 < L_1 < 1$, τότε υπάρχει μια τοπικά σταθερή εσωτερική σταθερή κατάσταση (L_2), η οποία θα αναφέρεται ως η «κακή» σταθερή κατάσταση, μια τοπικά ασταθής εσωτερική λύση (L_1) και η σταθερή κατάσταση γωνίας, $L = 1$ (Πίνακας Β); Αυτή η περίπτωση χαρακτηρίζεται από την παρουσία πολλαπλών σταθερών καταστάσεων.
 2. εάν $1 < L_2 < L_1$, τότε η μόνη σταθερή κατάσταση είναι η γωνία $L = 1$ (Πίνακας C)
 3. εάν $L_2 < 1 < L_1$, τότε η μόνη σταθερή κατάσταση είναι η τοπικά σταθερή εσωτερική λύση, L_2 (Πάνελ D)

Τα παραπάνω αποτυπώνονται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Ξεκινώντας από το L_1 , μια αύξηση (μείωση) στη μέση ποσότητα εργασίας θα οδηγήσει το άτομο να αυξήσει (μειώσει) την προσφορά εργασίας του, ενισχύοντας έτσι την αρχική αλλαγή. Από την άλλη πλευρά, ξεκινώντας από το L_2 , μια αύξηση (μείωση) του μέσου όγκου εργασίας θα οδηγήσει το άτομο να μειώσει (αυξήσει) την προσφορά εργασίας του, αντισταθμίζοντας έτσι την αρχική αλλαγή.

Τα παραπάνω εργαλεία που χρησιμοποίησε ο ερευνητής, οδήγησαν στην δημιουργία τριών καίριων ερωτημάτων:

1. ποιο είναι το εύρος των παραμέτρων για τις οποίες υπάρχουν εσωτερικές λύσεις; (υπάρχει η κακή σταθερή κατάσταση;);
2. Ποιο είναι το εύρος των παραμέτρων για τις οποίες υπάρχει η καλή σταθερή κατάσταση (η γωνία $L = 1$);
3. πόσο κακή είναι η κακή σταθερή κατάσταση; (πόσο χαμηλό είναι το L_2);.

Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν ότι μια αύξηση στο φορολογικό συντελεστή τ επιδεινώνει την ευημερία στην κακή σταθερή κατάσταση, διευρύνοντας το εύρος των παραμέτρων για τις οποίες υπάρχει η κακή σταθερή κατάσταση και μειώνοντας το εύρος των παραμέτρων για τις οποίες υπάρχει γωνία $L = 1$ σταθερή κατάσταση. Ως εκ

τούτου, από αυτές τις απόψεις, οι αυξήσεις στη φορολογία (και οι ανάλογες αυξήσεις στις κρατικές δαπάνες) τείνουν να είναι επιβλαβείς για τη διαφθορά και τις οικονομικές επιδόσεις. Τα αποτελέσματα μιας αύξησης του τ λειτουργούν μέσω ενός αριθμού μηχανισμών, οι οποίοι είναι οι εξής:

- υπάρχει περισσότερο G διαθέσιμο για κλοπή
- υψηλότεροι φόροι μειώνουν τον καθαρό μισθό.
- ένα υψηλότερο G αυξάνει το οριακό προϊόν της εργασίας.

Ο Mauro κλείνει την ανάλυση του πρώτου μοντέλου με την ενδογενοποίηση της κυβερνητικής συμπεριφοράς, όπου κύριος στόχος είναι να διερευνήσει μια διάταξη στην οποία η συμπεριφορά της κυβέρνησης θεωρείται δεδομένη. Συγκεκριμένα, οι βασικές μεταβλητές που μέχρι στιγμής έχουν θεωρηθεί ως εξωγενείς περιλαμβάνουν τον φορολογικό συντελεστή, τ , και το μερίδιο των κρατικών δαπανών στην παραγωγή, G/Y , οι οποίες θεωρούνται ίσες, σύμφωνα με το μοντέλο Barro (1990). Αυτή η επιλογή μοντελοποίησης αντανάκλα μια άποψη για τον κόσμο στην οποία οι πολιτικοί δεν επιλέγουν απαραίτητα (ακόμα και μακροπρόθεσμα) το μέγεθος της κυβέρνησης που μεγιστοποιεί την ευημερία. Μάλλον, το μέγεθος της κυβέρνησης καθορίζεται από μια ποικιλία παραγόντων πέρα από το πεδίο εφαρμογής αυτής της εργασίας. Η ανάλυση των συνθηκών υπό τις οποίες οι πράκτορες θα συντονίζονταν στην καλή σταθερή κατάσταση παρά στην κακή σταθερή κατάσταση (όταν υπάρχουν και τα δύο) ξεφεύγει από το πεδίο εφαρμογής αυτού του άρθρου. Το πιο ενδιαφέρον ερώτημα όμως είναι το εξής: έστω ότι η κυβέρνηση επέλεξε $\tau = \alpha$ και η οικονομία βρέθηκε σε κακή σταθερή κατάσταση. Θα είχε νόημα η κυβέρνηση να μειώσει τον φορολογικό συντελεστή στο μεγαλύτερο τ συμβατό μόνο με την ύπαρξη μιας καλής σταθερής κατάστασης; Για ορισμένες τιμές παραμέτρων, η ευημερία στην καλή σταθερή κατάσταση με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή θα ήταν στην πραγματικότητα υψηλότερη από ό,τι στην κακή κατάσταση. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα ήταν επομένως λογικό για την κυβέρνηση να μειώσει τον φορολογικό συντελεστή και να δημιουργήσει μια κατάσταση στην οποία θα υπάρχει μόνο η καλή σταθερή κατάσταση. Ωστόσο, δεν είναι σαφές εάν οι κυβερνήσεις το κάνουν πράγματι αυτό στην πράξη. Ωστόσο, δεν είναι σαφές εάν οι κυβερνήσεις το κάνουν πράγματι αυτό στην πράξη.

- Μοντέλο 2: Πολλαπλές ισορροπίες στη διαφθορά, την πολιτική σταθερότητα και την ανάπτυξη

Ο ερευνητής με το μοντέλο αυτό προσπαθεί να εξηγήσει γιατί μια κυβέρνηση μπορεί να μην λάβει μέτρα για τη μείωση της διαφθοράς, ακόμη και όταν είναι σαφές ότι όλοι θα ήταν καλύτερα χωρίς τη διαφθορά. Αναπτύσσεται ένα απλούστερο μοντέλο δύο περιόδων, το οποίο δίνει έμφαση στον ρόλο διαφορετικών πολιτικών μέσα σε μια κυβέρνηση και αναλύεται η πιθανότητα κατάρρευσης της κυβέρνησης. Σε αυτό το δεύτερο μοντέλο, οι χώρες όπου οι πολιτικοί ενεργούν μη συνεργατικά θα βιώσουν μεγαλύτερη διαφθορά, χαμηλότερη πολιτική σταθερότητα και χαμηλότερη οικονομική ανάπτυξη.

Η ανάλυση του δεύτερου μοντέλου ξεκινά από μία ομάδα πολιτικών, όπου κάθε πολιτικός αποφασίζει εάν θα πρέπει να δημιουργήσει ένα σύστημα δωροδοκίας για δικό του ιδιωτικό όφελος και πόσο υψηλό ποσοστό δωροδοκίας, τι, πρέπει να επιβάλει. Οι πολίτες μπορούν να παρατηρήσουν το συνολικό ποσοστό δωροδοκίας, τ , όπου αποτυπώνεται στην παρακάτω σχέση:

$$\tau = \sum_{i=1}^N \tau^i,$$

Ωστόσο, δεν μπορούν να παρατηρήσουν ποιος αποσπά τις δωροδοκίες, δηλαδή δεν γνωρίζουν τα τι κάθε πολιτικού ξεχωριστά, εφόσον $\tau_i < \tau M$. Εάν ένας μεμονωμένος πολιτικός εισπράττει δωροδοκία υψηλότερη από τM , θεωρείται ότι θα υπάρξει μια σκληρή τιμωρία έτσι ώστε το τM να είναι ουσιαστικά ένα ανώτερο όριο στο ποσοστό δωροδοκίας σε αυτό το μοντέλο.

Βέβαια, οι πολιτικές που στοχεύουν στην αύξηση της διαφάνειας μπορεί να ερμηνευθούν ως προσπάθειες μείωσης του τM . Στο τέλος της πρώτης περιόδου, οι πολίτες αποφασίζουν αν θα επανεκλέξουν ή όχι την κυβέρνηση (ή αν θα κάνουν ή όχι επανάσταση). Για απλότητα, τόσο οι πολίτες όσο και οι πολιτικοί έχουν ισοελαστική χρησιμότητα και δεν υπάρχει έκπτωση, δηλαδή η χρησιμότητα των πολιτών ισούται με:

$$\frac{c_1^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma} + \frac{c_2^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma},$$

όπου c_1 και c_2 είναι η κατανάλωση στην πρώτη περίοδο και τη δεύτερη περίοδο, αντίστοιχα, και σ είναι το αντίστροφο της διαχρονικής ελαστικότητας της

υποκατάστασης. Η συνάρτηση παραγωγής υποτίθεται ότι είναι γραμμική, με τεχνολογική παράμετρο a : όταν ένας πολίτης αποταμιεύει s (και το επενδύει), η παραγωγή y ανέρχεται σε $y = as$.

Το υπόλοιπο μέρος του δεύτερου μοντέλου αποτελείται από 6 παραγράφους, οι οποίες αναλύουν τα προβλήματα πολιτών και πολιτικών, συνεταιρικές και μη συνεταιρικές λύσεις, καθώς και την καλή και κακή ισορροπία.

- Το πρόβλημα των πολιτών: το μοντέλο αυτό απαρτίζεται από δύο βασικές σχέσεις:

Όταν δεν εκδιώξουν την κυβέρνηση, οι πολίτες αποκτούν ισόβια χρησιμότητα ίση με

$$\frac{[e(1 - \tau) - s]^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma} + \frac{[as(1 - \tau)]^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma},$$

όπου το e είναι η αρχική δωρεά ενός πολίτη. Από την προϋπόθεση πρώτης τάξης, οι πολίτες σώζουν

$$s = \frac{e(1 - \tau)}{1 + [a(1 - \tau)]^{1-\frac{1}{\sigma}}}.$$

Η δεύτερη σχέση υφίσταται από τη στιγμή που οι πολίτες καταφέρουν να εκδιώξουν την κυβέρνηση, αποκτώντας

$$\frac{[e(1 - \tau) - s]^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma} + \frac{[as(1 - \lambda)]^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma},$$

όπου το λ είναι μια απώλεια απόδοσης (υποτίθεται ότι είναι πολλαπλασιαστική για απλότητα) λόγω της έλλειψης κυβέρνησης ή μιας λιγότερο έμπειρης (και επομένως λιγότερο ικανής) κυβέρνησης. Εάν η ισχύουσα κυβέρνηση ανατραπεί μέσω μιας επανάστασης, είναι πιθανό να διαταραχθεί η παραγωγή. Οι αποταμιεύσεις είναι

$$\frac{[e(1 - \tau) - s]^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma} + \frac{[as(1 - \lambda)]^{1-\sigma} - 1}{1 - \sigma},$$

Μπορεί να φανεί ότι οι πολίτες θα εκδιώξουν την κυβέρνηση εάν και μόνο εάν $\lambda < \tau$.

- Το πρόβλημα των πολιτικών: και αυτό το μέρος αποτελείται από δύο σημαντικές σχέσεις μεταξύ κυβέρνησης και χρησιμότητας. Εάν η κυβέρνηση

δεν εκδιωχθεί, ο πολιτικός i αποκτά ισόβια χρησιμότητα ίση με

$$\frac{\left(e \frac{\lambda}{N}\right)^{1-\alpha} - 1}{1-\alpha} + \frac{\left\{e_p + a \frac{\lambda}{N} \left[\frac{e(1-\lambda)}{1 + [a(1-\lambda)]^{1-\frac{1}{\sigma}}}\right]\right\}^{1-\sigma} - 1}{1-\sigma},$$

όπου e_p είναι το χάρισμα του πολιτικού στη δεύτερη περίοδο.

Η δεύτερη σχέση έχει να κάνει με την εκδίωξη της κυβέρνησης, όπου ο πολιτικός i αποκτά:

$$\frac{[e\tau_M]^{1-\alpha} - 1}{1-\alpha} + \frac{[e_p]^{1-\sigma} - 1}{1-\sigma}.$$

- Συνεταιριστική Λύση: στο συγκεκριμένο σημείο ο Mauro κάνει χρήση μιας υπόθεσης. Έστω ότι οι πολιτικοί αποφασίζουν να προσλάβουν έναν πράκτορα του οποίου η δουλειά είναι να ορίσει το συνολικό ποσοστό δωροδοκίας έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η χρησιμότητά τους, με την απαίτηση να λάβει κάθε πολιτικός το ίδιο ποσοστό δωροδοκίας. Ο πράκτορας όμως θα πρέπει να επιλέξει ανάμεσα σε:

1. το μέγιστο τί συμβατό με την επανεκλογή, λ/N , το οποίο για κάθε πολιτικό αποδίδει ισόβια χρησιμότητα ίση με την έκφραση που επισημαίνεται
2. το μέγιστο τί συμβατό με τους πολιτικούς που δεν συλλαμβάνονται, tM (υποτίθεται μεγαλύτερο από λ/N), το οποίο αποδίδει χρησιμότητα εφ' όρου ζωής ίση με την έκφραση που επισημαίνεται για κάθε πολιτικό.

Έτσι, η συνεταιριστική λύση θα είναι $\tau_i = \lambda/N$ $\forall i$ εάν η χρησιμότητα είναι μεγαλύτερη στο (a) από ότι στο (b). Εάν, από την άλλη πλευρά, η χρησιμότητα είναι χαμηλότερη κάτω από το (a) από ότι είναι κάτω από το (b), τότε ο πράκτορας θα επιλέξει $\tau_i = tM$ $\forall i$.

- Μη Συνεταιριστική Λύση: Μόνο συμμετρικές λύσεις θα εξεταστούν στη συνέχεια. Καμία ισορροπία δεν μπορεί να είναι τέτοια ώστε $\tau < \lambda$, γιατί αν όλοι οι πολιτικοί $j \neq i$ έβαζαν ένα ποσοστό δωροδοκίας κάτω από το λ/N , τότε ο

πολιτικός i θα μπορούσε να επιβάλει περισσότερα από λ/N χωρίς να καταρρεύσει η κυβέρνηση. Καμία συμμετρική ισορροπία δεν μπορεί να είναι τέτοια ώστε $\lambda < \tau < N\tau M$, γιατί αν όλοι οι πολιτικοί $j \neq i$ έβαζαν ένα ποσοστό δωροδοκίας πάνω από λ/N , τότε ο πολιτικός i θα ήξερε ότι η κυβέρνηση θα κατέρρεε ανεξάρτητα από τις ενέργειές του, και επομένως θα εισέπραττε τM .

- **Κακή Ισορροπία:** Μια ισορροπία Nash είναι όπου όλοι οι πολιτικοί επιβάλλουν ένα ποσοστό δωροδοκίας ίσο με τM . Στην πραγματικότητα, αν όλοι οι πολιτικοί $j \neq i$ επιβάλλουν ποσοστό δωροδοκίας ίσο με τM , τότε ο πολιτικός i θέλει επίσης να επιβάλει τM , γιατί ξέρει ότι η κυβέρνηση θα καταρρεύσει ούτως ή άλλως. Σε αυτή την κακή ισορροπία, ο επενδυτικός ρυθμός και ο ρυθμός ανάπτυξης είναι χαμηλοί, η κυβέρνηση ανατράπηκε και το ποσοστό δωροδοκίας είναι όσο υψηλότερο μπορεί να είναι.
- **Καλή Ισορροπία:** Μια άλλη ισορροπία Nash είναι όπου όλοι οι πολιτικοί επιβάλλουν ποσοστό δωροδοκίας ίσο με λ/N , αλλά μόνο υπό ορισμένες παραδοχές παραμέτρων. Αν υποθέσουμε ότι όλοι οι πολιτικοί $j \neq i$ εισπράττουν λ/N , ο πολιτικός i αντιμετωπίζει μια επιλογή μεταξύ των επιπέδων χρησιμότητας.

Στο σημείο αυτό ο ερευνητής καταλήγει σε ορισμένα συμπεράσματα. Υποστηρίζει ότι η στρατηγική συμπληρωματικότητα στο μοντέλο μπορεί να περιγραφεί με διαισθητικούς όρους, ως εξής. Εάν ο μεμονωμένος πολιτικός αποφασίσει να ορίσει υψηλό ποσοστό δωροδοκίας, βλάπτει την οικονομία και καθιστά λιγότερο πιθανό την επανεκλογή των άλλων πολιτικών. Με αυτόν τον τρόπο μειώνει το αναμενόμενο μήκος των οριζόντων τους. Κατά συνέπεια, όλοι οι άλλοι πολιτικοί θα είναι πιο διατεθειμένοι να επιβάλλουν επίσης υψηλό ποσοστό δωροδοκίας. Έτσι, η απόφαση ενός μεμονωμένου πολιτικού να είναι διεφθαρμένος συντομεύει τους ορίζοντες των άλλων πολιτικών. Θεωρεί πως οι πολιτικοί είναι πολύ πιο πρόθυμοι να αποκτήσουν οποιοδήποτε όφελος καταφέρουν να καρπωθούν στην παρούσα κατάσταση, χωρίς να συλλογιστούν την πιθανότητα στο μέλλον το όφελος από μια διεφθαρμένη διαδικασία να είναι υψηλότερο. Αυτός ο μηχανισμός καθιστά δυνατές πολλαπλές ισορροπίες. Το μοντέλο είναι συνεπές με την εμπειρική παρατήρηση ότι η διαφθορά, η

πολιτική αστάθεια και οι χαμηλές επενδύσεις και ανάπτυξη τείνουν να συσχετίζονται.

Οι συγκριτικές στατικές ασκήσεις υποδηλώνουν ότι οι οικονομικές, θεσμικές και πολιτικές μεταβλητές, ακόμη και οι προτιμήσεις συμβάλλουν στον καθορισμό του αν μπορεί να υπάρξει μια καλή ισορροπία και πόσο υψηλή είναι η ευημερία κάτω από τους δύο τύπους ισορροπιών. Αυτό είναι πιο πιθανό να συμβεί όταν η δωροδοκία που εισπράττουν οι πολιτικοί (τΜ) είναι χαμηλή, δηλαδή όταν είναι εύκολο να πιάσεις διεφθαρμένους πολιτικούς. Ένα χαμηλότερο τΜ βελτιώνει επίσης την ευημερία των πολιτών στην κακή ισορροπία. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μια ποικιλία πολιτικών μπορεί να ερμηνευθεί ότι τείνουν να μειώσουν το τΜ. Για παράδειγμα, οι πολιτικές που στοχεύουν στην αύξηση της διαφάνειας θα μπορούσαν να καταστήσουν πιο δύσκολο για μεμονωμένους πολιτικούς να κρύψουν τα έσοδά τους από δωροδοκία. Για ένα δεδομένο λ και τΜ, μια μείωση του Ν αυξάνει επίσης την πιθανότητα να υπάρξει καλή ισορροπία και βελτιώνει την κακή ισορροπία. (Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να μην είναι εύρωστο για τη δημιουργία του μοντέλου.) Όσο λιγότερα είναι τα μέλη της ελίτ, τόσο πιο πιθανό είναι να υπάρχει μια καλή ισορροπία και τόσο χαμηλότερο είναι το συνολικό ποσοστό δωροδοκίας στην κακή ισορροπία.

Όλα τα παραπάνω είναι σύμφωνα με τα εμπειρικά στοιχεία που βασίζονται σε υποκειμενικούς δείκτες, τα οποία δείχνουν ότι η διαφθορά τείνει να είναι υψηλότερη στις φτωχές χώρες από ό,τι στις πλούσιες χώρες (Mauro, 1995).

3. Τελικές παρατηρήσεις

Όπως προαναφέρθηκε, βασική αντίληψη του ερευνητή είναι ότι ορισμένες χώρες φαίνεται να έχουν κολλήσει σε ένα φαύλο κύκλο εκτεταμένης διαφθοράς και χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης, που συχνά συνοδεύεται από διαρκώς μεταβαλλόμενες κυβερνήσεις μέσω επαναστάσεων και πραξικοπημάτων. Υπάρχουσες εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της διαφθοράς και της αργής ανάπτυξης, καθώς και μεταξύ της διαφθοράς και της πολιτικής αστάθειας. και ότι ο σχετικός βαθμός διαφθοράς των χωρών είναι εξαιρετικά επίμονος με τα χρόνια. Ωστόσο, παρά την αυξανόμενη αναγνώριση ότι η διαφθορά έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη, οι κυβερνήσεις φαίνεται να μην μπορούν να σπάσουν αυτόν τον φαύλο κύκλο.

Μια πιθανή εξήγηση που αναλύεται σε αυτό το έγγραφο είναι ότι όταν η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη, τα άτομα δεν έχουν κίνητρα να την καταπολεμήσουν ακόμα κι αν όλοι θα ήταν καλύτερα χωρίς αυτήν. Η εργασία παρουσίασε δύο μοντέλα που βασίζονται σε στρατηγικές συμπληρωματικότητες για την απόκτηση πολλαπλών ισορροπιών. Το πρώτο μοντέλο ενσωματώνει τη στρατηγική συμπληρωματικότητα του Murphy και άλλων (1993) στο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης Barro (1990) με τις κρατικές δαπάνες στη συνάρτηση παραγωγής. Όταν άλλοι άνθρωποι κλέβουν από την κυβέρνηση, ένα άτομο θα βασίσει τις αποφάσεις του όχι μόνο σε ένα χαμηλότερο οριακό προϊόν της εργασίας σε νόμιμες δραστηριότητες, αλλά και σε ένα υψηλότερο οριακό προϊόν κλοπής (επειδή οι πιθανότητες να συλληφθεί είναι μικρότερες)

Το δεύτερο μοντέλο φέρνει την πολιτική αστάθεια στην εικόνα εστιάζοντας στην αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτικών και στον αντίκτυπο της διαφθοράς ενός πολιτικού στη διαφθορά ενός άλλου πολιτικού μέσω της πιθανότητας επανεκλογής της κυβέρνησης. Με αυτόν τον τρόπο, αποκτά πολλαπλές ισορροπίες στη διαφθορά, την πολιτική αστάθεια και την οικονομική ανάπτυξη.

Αυτό δεν είναι το πρώτο έγγραφο που αναλύει την εμμονή της διαφθοράς, αλλά προσπαθεί να προχωρήσει πέρα από τις υπάρχουσες μελέτες ενσωματώνοντας πολλαπλές ισορροπίες στη διαφθορά σε ένα σύγχρονο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης και, χωριστά, χρησιμοποιώντας στρατηγικές συμπληρωματικότητες για την ανάλυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτική αστάθεια και διαφθορά μεταξύ των μελών της κυβέρνησης. Οι πολλαπλές ισορροπίες δεν είναι σίγουρα ο μόνος τρόπος με τον οποίο οι ερευνητές προσπάθησαν να κατανοήσουν την επίμονη διαφθορά και εναλλακτικές προσεγγίσεις έχουν ρίξει φως σε διαφορετικές πτυχές αυτού του ζητήματος. Ωστόσο, οι περισσότερες υπάρχουσες μελέτες έχουν βασιστεί στην αλληλεπίδραση μεταξύ των ατομικών κινήτρων και της ομαδικής συμπεριφοράς και, ως εκ τούτου, βασίστηκαν σε στρατηγικές συμπληρωματικότητες με την ευρεία έννοια.

Μια γενική πολιτική επίπτωση αυτού του εγγράφου είναι ότι οι σταδιακές μεταρρυθμίσεις είναι λιγότερο πιθανό να λειτουργήσουν από πιο φιλόδοξες, ολοκληρωμένες μεταρρυθμίσεις. Μια άλλη συνέπεια είναι ότι, χωρίς εξωτερική παρέμβαση, οι κυβερνήσεις μπορεί να μην είναι σε θέση να σπάσουν τους φαύλους κύκλους στους οποίους φαίνεται να έχουν κολλήσει οι χώρες τους. Αυτό μπορεί να ενισχύσει την υπόθεση εξωτερικών φορέων ή μη κυβερνητικών οργανώσεων να πιέσουν τις κυβερνήσεις να αναλάβουν φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις.

Οι συγκριτικές στατικές ασκήσεις δείχνουν ότι, κατά τα άλλα, οι χώρες με χαμηλή

παραγωγικότητα και μεγάλο δημόσιο τομέα έχουν ένα ευρύτερο φάσμα παραμέτρων για τις οποίες υπάρχει μια κακή σταθερή κατάσταση με χαμηλή ανάπτυξη και εκτεταμένη διαφθορά και ένα στενότερο εύρος παραμέτρων για τις οποίες υπάρχει μια καλή σταθερή κατάσταση. κράτος υπάρχει. Αυτά τα αποτελέσματα συνάδουν με εμπειρικά στοιχεία που υποδηλώνουν ότι, με βάση δείκτες διαφθοράς που παράγονται από οίκους αξιολόγησης, οι πλουσιότερες χώρες τείνουν να θεωρούνται ότι έχουν χαμηλότερη διαφθορά και μια ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι μεγάλοι δημόσιοι τομείς και η διάχυτη κρατική παρέμβαση μπορεί να συνδέονται με μεγαλύτερη διαφθορά. Επιπλέον, η ανάλυση που αναπτύχθηκε σε αυτό το έγγραφο προτείνει ότι οι πολιτικές που στοχεύουν στη βελτίωση της διαφάνειας και, γενικότερα, στη διάδοση πληροφοριών που μπορεί τελικά να οδηγήσουν το κοινό στον εντοπισμό διεφθαρμένων μελών της κυβέρνησης είναι χρήσιμες για τον έλεγχο της διαφθοράς και την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.

4.2 Βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ πάνω στο φαινόμενο της διαφθοράς

Όπως προαναφέρθηκε αρκετές φορές, το φαινόμενο της διαφθοράς αποτελεί ένα σημαντικό εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς παρεμποδίζει την ανάπτυξη των επενδύσεων και υπονομεύει την αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών. Μέλημα της ΕΕ είναι η καταπολέμηση της διαφθοράς με διάφορους τρόπους. Μερικοί από αυτούς είναι η διαφάνεια και η λογοδοσία πολιτικών, η ακεραιότητα στις εκλογές, καθώς και η εφαρμογή ποινών για αδικήματα που σχετίζονται με περιστατικά διαφθοράς. Κι όμως η λίστα με τις πρακτικές που πραγματοποιεί η ΕΕ για την καταπολέμηση διεφθαρμένων περιστατικών δεν σταματάει εδώ, Στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο, πριν την ανάλυση των συμπερασμάτων, παρατίθενται ορισμένα στοιχεία και κάμποσες πρακτικές της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, Το κεφάλαιο αυτό θα χρησιμεύσει ως πηγή για μια συγκριτική αξιολόγηση των επιτροπών κατά της διαφθοράς στις οποίες συμμετέχουν διάφορες χώρες.

Ορισμένες διεθνείς συμβάσεις καθορίζουν το διεθνές νομικό πλαίσιο, βάσει του οποίου λειτουργούν οι επιτροπές κατά της διαφθοράς. Μια από τις σημαντικότερες συμφωνίες είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (UNCAC). Με βάση τη σύμβαση αυτή, τα κράτη οφείλουν να προστατεύουν τους πολίτες τους από περιστατικά διαφθοράς, καθώς και να συμβάλλουν στην πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς, μέσω της επιβολής νόμων.

Για την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς, που μόλις προαναφέρθηκε, κοινές παγκόσμιες αρχές αναπτύχθηκαν και συμφωνήθηκαν το 2012 στη Τζακάρτα, όταν διάφοροι διεθνείς οργανισμοί και φορείς συναντήθηκαν, με σκοπό την εξάλειψη του φαινομένου αυτού. Οι ακόλουθες βέλτιστες πρακτικές βασίζονται στη Δήλωση της Τζακάρτα του 2012 και αποτελείται από 10 πρακτικές («Αρχές για τις υπηρεσίες κατά της διαφθοράς: A Game Changer», Samuel De Jaegere, 2012):

- Ευρεία και σαφής εντολή: θα πρέπει να υπάρχει σαφής εντολή για την αντιμετώπιση της διαφθοράς μέσω της πρόληψης, της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης, της έρευνας και της δίωξης.
- Νομικά εγγυημένη μονιμότητα: Οι επιτροπές καταπολέμησης της διαφθοράς θα πρέπει να συσταθούν με ένα κατάλληλο και σταθερό νομικό πλαίσιο, όπως ένα σύνταγμα ή σε ειδικό νόμο, ώστε να διασφαλίζεται η μονιμότητα του θεσμού.
- Ουδέτερος διορισμός επικεφαλής της ACA: Οι επικεφαλής των επιτροπών καταπολέμησης της διαφθοράς θα πρέπει να διορίζονται μέσω μιας διαδικασίας που διασφαλίζει την ανεξαρτησία, την αμεροληψία, την ουδετερότητα, την ακεραιότητα, την απολιτική στάση και την αρμοδιότητα της. Ορισμένοι εμπειρογνώμονες θεωρούν ότι το κοινοβούλιο θα πρέπει να συμμετέχει στην πρόσληψη των επικεφαλής των ACA, κάτι που θα έπρεπε ιδανικά να αντιπροσωπεύει μια συναίνεση μεταξύ της πολιτικής πλειοψηφίας και της αντιπολίτευσης.
- Απομάκρυνση των επικεφαλής της ACA και ηγετική συνέχεια: Είναι σημαντικό για την ανεξαρτησία των επιτροπών κατά της διαφθοράς οι επικεφαλής τους να έχουν ασφάλεια θητείας και να μπορούν να απολυθούν μόνο μέσω διαδικασίας που ορίζει ο νόμος. Αυτές οι διαδικασίες πρέπει να είναι σαφείς και διαφανείς. Οι ειδικοί τείνουν να συμφωνούν ότι μια διαδικασία απόλυσης που περιλαμβάνει μόνο το δικαστικό σώμα και τις εκτελεστικές εξουσίες είναι ανεπιθύμητη και ότι το κοινοβούλιο θα πρέπει να έχει λόγο, μέσω πλειοψηφίας δύο τρίτων (IACC 2010).
- Ηθική συμπεριφορά και διακυβέρνηση: θα πρέπει να υιοθετούνται κώδικες συμπεριφοράς που θέτουν υψηλά πρότυπα ηθικής συμπεριφοράς για τους υπαλλήλους και να διατίθεται σταθερό καθεστώς συμμόρφωσης.
- Ασυλία: Οι επικεφαλής και τα μέλη του προσωπικού των επιτροπών κατά της

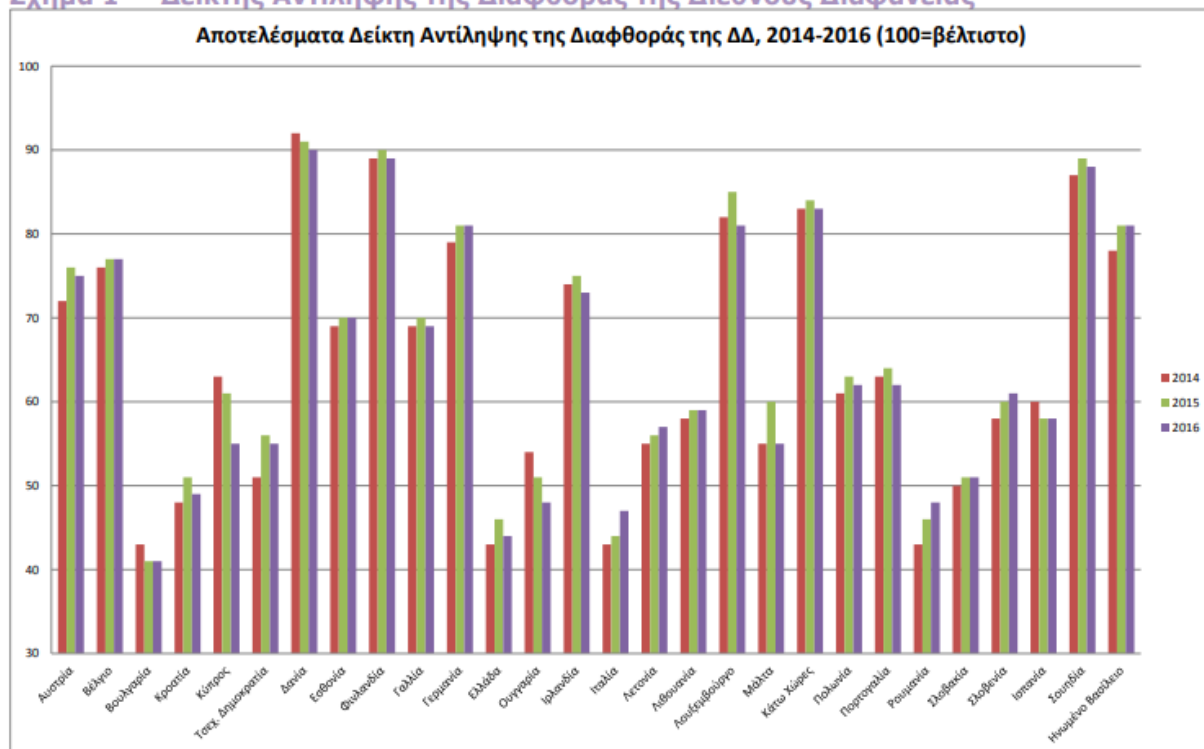
διαφθοράς θα πρέπει να έχουν ασυλία από αστικές και ποινικές διαδικασίες για πράξεις που διαπράττονται στο πλαίσιο της άσκησης της εντολής τους, προκειμένου να προστατεύονται από δικαστική χειραγώγηση και πολιτική παρέμβαση. Η ασυλία θα πρέπει να αρθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως η πλειοψηφία των δύο τρίτων στο κοινοβούλιο.

- **Επαρκείς αποδοχές και αρμοδιότητα της ACA στο ανθρώπινο δυναμικό:** Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η ανεξαρτησία τους, οι υπηρεσίες καταπολέμησης της διαφθοράς θα πρέπει να μπορούν να καθορίζουν οι ίδιες το ύψος των μισθολογικών τους κλιμάκων και οι υπάλληλοι των ACA θα πρέπει να αμείβονται σε επίπεδο που να επιτρέπει την απασχόληση επαρκώς καταρτισμένου προσωπικού.
- **Επαρκείς πόροι και οικονομική ανεξαρτησία:** Για να είναι σε θέση να εκτελούν τα καθήκοντά τους με αποτελεσματικό τρόπο, οι υπηρεσίες καταπολέμησης της διαφθοράς πρέπει να διαθέτουν επαρκή υλικό και ανθρώπινο δυναμικό. Αυτά προφανώς εξαρτώνται από τους δημοσιονομικούς πόρους της χώρας, αλλά οι ΕΑΑ πρέπει να λαμβάνουν έγκαιρη, προγραμματισμένη, αξιόπιστη και επαρκή χρηματοδότηση για σταδιακή ανάπτυξη ικανοτήτων και βελτίωση των λειτουργιών της επιτροπής. Επιπλέον, οι επιτροπές καταπολέμησης της διαφθοράς πρέπει να έχουν πλήρη δικαιώματα διαχείρισης και έλεγχο επί του προϋπολογισμού τους, με την επιφύλαξη των κατάλληλων λογιστικών προτύπων και ελεγκτικών απαιτήσεων.
- **Συνεργασία και συντονισμός:** Οι επιτροπές καταπολέμησης της διαφθοράς δεν μπορούν να λειτουργήσουν σωστά μεμονωμένα και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να ενθαρρύνουν καλές σχέσεις εργασίας με κρατικούς φορείς, την κοινωνία των πολιτών, τον ιδιωτικό τομέα κ.λπ. Οι επιτροπές κατά της διαφθοράς θα πρέπει να λειτουργούν ως συντονιστικά όργανα των εθνικών προσπαθειών καταπολέμησης της διαφθοράς μιας χώρας. Αυτό περιλαμβάνει διεθνή συνεργασία και αμοιβαία νομική συνδρομή με άλλες ACA για την από κοινού αντιμετώπιση της διαφθοράς ως παγκόσμιο ζήτημα, την έναρξη διεθνών πρωτοβουλιών, την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών και τη συνεργασία κατά περίπτωση.
- **Ευθύνη:** Η λογοδοσία των ACA είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας τους και την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης του κοινού. Οι επιτροπές καταπολέμησης της διαφθοράς θα πρέπει να διαθέτουν σαφείς και

τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών παρακολούθησης και πειθαρχίας, για τη μείωση των κινδύνων ανάρμοστης συμπεριφοράς και κατάχρησης εξουσίας στις επιτροπές. Οι επιτροπές κατά της διαφθοράς πρέπει να τηρούν αυστηρά το κράτος δικαίου και να λογοδοτούν στους μηχανισμούς που έχουν δημιουργηθεί για την πρόληψη οποιασδήποτε κατάχρησης

Εκτός βέβαια των βέλτιστων πρακτικών που προαναφέρθηκαν, η ΕΕ και οι διάφοροι οργανισμοί που ασχολούνται με την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς, χρησιμοποιούν ορισμένους δείκτες που τους βοηθούν στον εντοπισμό και την εξάλειψη του φαινομένου αυτού. Ένας από τους δείκτες αυτούς είναι ο δείκτης αντίληψης της διαφθοράς και της διεθνούς διαφάνειας. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται χρησιμοποιώντας 12 πηγές δεδομένων από 11 φορείς όπου αποτυπώνονται αντιλήψεις σχετικά με τη διαφθορά των δύο τελευταίων ετών. Στο παρακάτω διάγραμμα παρατίθενται τα αποτελέσματα του δείκτη αυτού για τα έτη 2014-2016, με το 100 να θεωρείται το βέλτιστο.

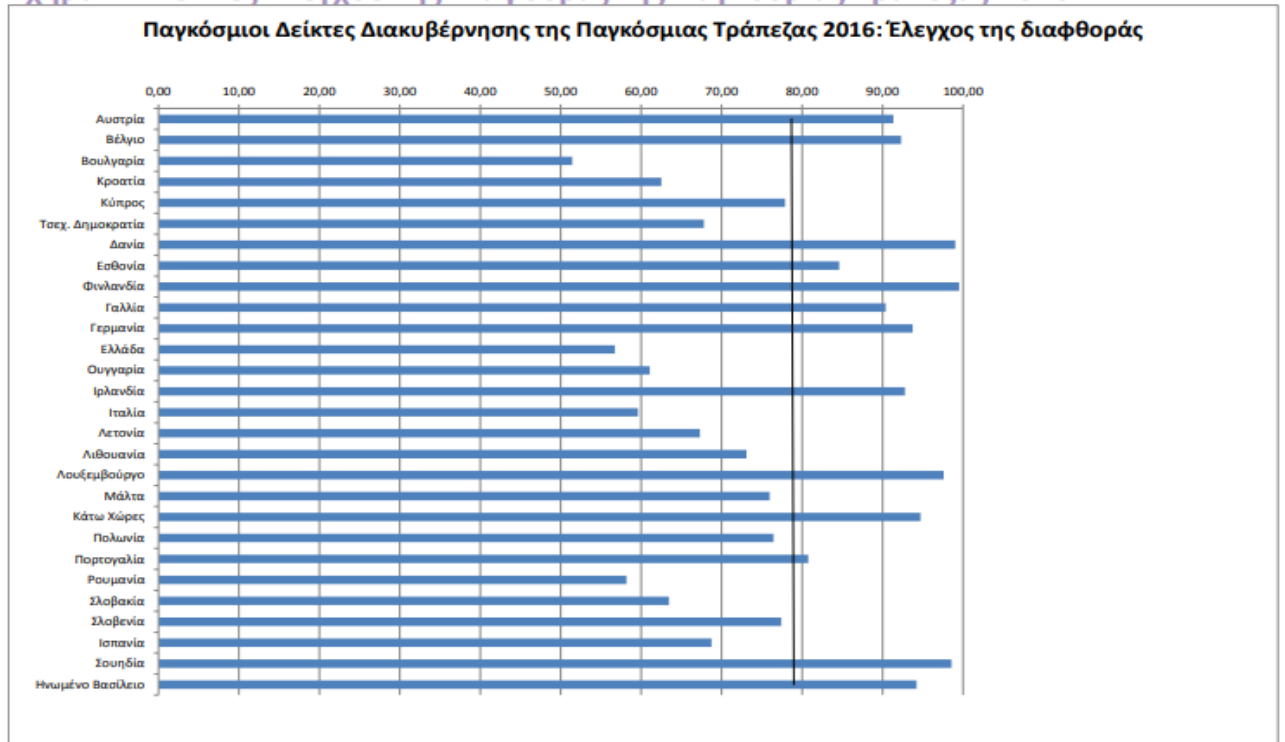
Σχήμα 1 – Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια¹³

Ένας άλλος δείκτης που χρησιμοποιείται ευρέως στην πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς και προέρχεται από την Παγκόσμια Τράπεζα, είναι ο δείκτης ελέγχου της διαφθοράς. Ο δείκτης αυτός, όπως και ο προηγούμενος, βασίζεται σε εκατοντάδες μεταβλητές σχετικά με τις αντιλήψεις για τη διακυβέρνηση, οι οποίες λαμβάνονται από 31 διαφορετικές πηγές δεδομένων. Επίσης, και οι δύο αυτοί δείκτες συμβάλλουν στην βέλτιστη αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου της διαφθοράς.

Σχήμα 2– Δείκτες Ελέγχου της Διαφθοράς της Παγκόσμιας Τράπεζας 2016

Πηγή: Δείκτης «Ελέγχου της Διαφθοράς» στο πλαίσιο των Παγκόσμιων Δεικτών Διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας¹⁴

Εξειδικεύοντας, ορισμένες εκθέσεις της ΕΕ σχετικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς απέδειξαν ότι οι δημόσιες προμήθειες φαίνονταν να είναι πιο επιρρεπείς στη διαφθορά σε τομείς όπως οι κατασκευές, η ενέργεια, οι μεταφορές, η άμυνα και η υγειονομική περίθαλψη. Με βάση τις διώξεις που έχουν ασκηθεί για διαφθορά στον τομέα των δημόσιων προμηθειών στα κράτη μέλη, τα συχνότερα προβλήματα εντοπίζονται στο στάδιο πριν από την υποβολή προσφορών. Μεταξύ των πρακτικών που συνηθίζονταν να πραγματοποιούνται, περιλαμβάνονται οι εξής:

- διατύπωση της συγγραφής υποχρεώσεων κατά τρόπο που να ευνοεί ορισμένους προσφέροντες·
- κατάτμηση των προσκλήσεων υποβολής προσφορών σε μικρότερους

διαγωνισμούς με σκοπό την αποφυγή ανταγωνιστικών διαδικασιών·

- σύγκρουση συμφερόντων που επηρεάζει όχι μόνο τους αρμόδιους για τις προμήθειες υπαλλήλους, αλλά και πιο υψηλόβαθμους υπαλλήλους των αναθετουσών αρχών·
- αδικαιολόγητη χρήση των διαδικασιών επείγοντος χαρακτήρα ή αδικαιολόγητες εξαιρέσεις διαγωνισμών από τη δημοσίευση.

Παρακάτω, παρατίθεται η έρευνα της ΕΕ του 2015, η οποία επιβεβαιώνει ότι διάφορα από τα ζητήματα αυτά εξακολουθούν να απασχολούν τους οικονομικούς παράγοντες στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Αντιλήψεις σχετικά με την έκταση των πρακτικών διαφθοράς στις διαδικασίες δημόσιων προμηθειών

Πηγή: Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο 428 (2015) Στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ²².

Εν κατακλείδι, τα παραπάνω θεωρούνται ως εργαλεία και βέλτιστες πρακτικές για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, όπως έχει προαναφερθεί αρκετές φορές, ορισμένα περιστατικά διαφθοράς είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποκαλυφθούν και να καταπολεμηθούν, καθώς όλες οι ενέργειες γίνονται κάτω από εξαιρετική μυστικότητα. Βασικό στοιχείο για την μείωση του φαινομένου αυτού είναι οι ηθικές αξίες και του ανθρώπου που διαπράττει, αλλά και του ανθρώπου που δέχεται τη δωροδοκία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να εξεταστεί σε μεγάλο βαθμό πώς το φαινόμενο της διαφθοράς μπορεί να επηρεάσει διάφορους τομείς της κοινωνίας, όπως είναι η οικονομική αποδοτικότητα, οι επενδύσεις, η πολιτική σταθερότητα, η ανάπτυξη κ.α. Μέσω της εκτενούς βιβλιογραφικής ανασκόπησης που πραγματοποιήθηκε, αλλά και των διαγραμμάτων που χρησιμοποιήθηκαν, διαπιστώνονται ορισμένα συμπεράσματα για την επίδραση της διαφθοράς στην κοινωνία.

Όσον αφορά την επίδραση της διαφθοράς στην κοινωνία, οι συνέπειες είναι σημαντικές, καθώς οι διεφθαρμένες πράξεις αυξάνουν το κόστος των συναλλαγών και την αβεβαιότητα, ενώ επιβάλλει ένα οπισθοδρομικό φόρο-επιβάρυνση στο εμπόριο και τις δραστηριότητες.

Επιπλέον, η υπονόμηση της ικανότητας του κράτους να αυξήσει τα έσοδα οδηγεί σε υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές που επιβάλλονται σε ολόένα και περισσότερους φορολογούμενους, συμβάλλοντας στην αποδυνάμωση για παροχή βασικών δημόσιων αγαθών, συμπεριλαμβανομένου και του κράτους δικαίου.

Οι δυσμενείς επιπτώσεις της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη είναι χαρακτηριστικές. Λόγω του φαύλου κύκλου που δημιουργεί, καθώς και της αδυναμίας αντιμετώπισής της, οι άνθρωποι δεν έχουν κίνητρα να την καταπολεμήσουν, ακόμη κι αν ήταν καλύτερα χωρίς αυτή.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας μέσω του οποίου η διαφθορά επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη είναι η πολιτική αστάθεια, ενώ διαπιστώθηκε ότι η διαφθορά συμβάλλει στη μείωση του επιπέδου ανθρώπινου κεφαλαίου και του μεριδίου των ιδιωτικών επενδύσεων.

Επιπροσθέτως, όσον αφορά τη σχέση διαφθοράς διαφθοράς και κρατικών δαπανών στην οικονομική ανάπτυξη, παρατηρήθηκε ότι ο ρυθμός ανάπτυξης επηρεάζεται έντονα από την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφθοράς και κρατικών δαπανών.

Ένας πολύ σημαντικός τομέας, όπου επηρεάζεται έντονα από τη διαφθορά είναι οι ΑΞΕ, καθώς εμποδίζει την μακροπρόθεσμη ανάπτυξή της και συμβάλλει στην αποδυνάμωσή τους. Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί πως η ποιότητα των θεσμών και των ιδρυμάτων μιας χώρας υποδοχής ΑΞΕ, είναι σημαντικότερη από το επίπεδο διαφθοράς της χώρας, όσον αφορά την ενθάρρυνση ΑΞΕ στη χώρα.

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη διαφθορά είναι το εισόδημα, καθώς τα άτομα σε χώρες με υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα είναι πιθανότερο να δικαιολογήσουν και την εξαπάτηση των φόρων, αλλά η αντιληπτή έκταση της διαφθοράς τους είναι χαμηλότερη κατά μέσο όρο. Επίσης έχει παρατηρηθεί ότι το ατομικό εισόδημα δεν έχει καμία ουσιαστική επίδραση στους κανόνες, καθώς τα άτομα σε πιο δημοκρατικές χώρες είναι λιγότερο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία, ενώ τα άτομα σε άλλες χώρες είναι πιθανότερο να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία και τείνουν να αντιλαμβάνονται ότι περισσότεροι δημόσιοι υπάλληλοι είναι διεφθαρμένοι.

Τα καθεστώτα, όπως προαναφέρθηκε, παίζουν βαρυσήμαντο ρόλο στην διάδοση της διαφθοράς. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η δυσμενής επίδραση της ανισότητας στη διαφθορά είναι υψηλότερη σε δημοκρατικές χώρες, λαμβάνοντας υπόψη τη μη γραμμική επίδραση της δημοκρατίας. Αποδείχθηκε, επιπλέον, ότι στις δημοκρατικές κοινωνίες το μέγεθος της διαφθοράς είναι υψηλότερο, από ότι στα αυταρχικά συστήματα.

Ο πλούτος επίσης επιδρά στη διαφθορά, καθώς οι πλούσιες σε πόρους χώρες τείνουν να είναι πιο διεφθαρμένες, διότι τα απροσδόκητα υψηλά κέρδη ενθαρρύνουν τις κυβερνήσεις σε διάφορες εμπλοκές προς αναζήτηση επιπρόσθετων κερδών.

Όσον αφορά τη μισθολογική ανισότητα των κυβερνητικών αξιωματούχων, η αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων θα μπορούσε να μειώσει τη διαφθορά σε περιβάλλον με χαμηλή μισθολογική ανισότητα στον δημόσιο τομέα. Μεγαλώνοντας οι μισθοί των κυβερνητικών αξιωματούχων, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερη συχνότητα διαφθοράς όταν οι μισθοί του δημόσιου τομέα είναι εξαιρετικά άνιστοι. Ο συνδυασμός των αυξήσεων στους μισθούς του δημόσιου τομέα με την αποσυμπίεση των μισθών του δημόσιου τομέα μπορεί να επιτρέψει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να σχεδιάσουν οικονομικά αποδοτικά προγράμματα για τη μείωση της διαφθοράς στις χώρες τους.

Τα ποσοστά διαφθοράς επηρεάζουν και το μέγεθος της γραφειοκρατίας σε μια χώρα, άμεσα, οδηγώντας σε εσφαλμένη κατανομή των επενδύσεων μεταξύ των τομέων, αλλά και έμμεσα, μειώνοντας το ποσοστό επένδυσης.

Ενδιαφέροντα συμπεράσματα παρατίθενται, επιπροσθέτως, για τις χώρες της Νότιας Ασίας (χώρες SAARC), όπου διαπιστώθηκε ότι η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και η πολιτική σταθερότητα έχουν θετική και σημαντική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη των συγκεκριμένων χωρών. Επιπλέον, αποδείχθηκε ότι η

αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης έχει μεγαλύτερη επιρροή στην αύξηση του ΑΕΠ στις χώρες αυτές.

Όσον αφορά τη φυλετική προσέγγιση προς το φαινόμενο της διαφθοράς, αν και οι γυναίκες είναι ελαφρώς λιγότερο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία και την εξαπάτηση φόρου από τους άνδρες, παρατηρήθηκε ότι η διαφορά φύλου ήταν αμελητέα μικρή.

Ως προς τις ηλικιακές ομάδες, τα άτομα μεταξύ 40 και 59 ετών ήταν ελαφρώς λιγότερο πιθανό να δικαιολογήσουν τη δωροδοκία ή την εξαπάτηση φόρων και δεν έδειξαν διαφορά με άλλα άτομα ως προς την αντιληπτή έκταση της διαφθοράς. Επίσης, αποδείχθηκε ότι είναι σημαντικό να τοποθετούνται περισσότεροι ηλικιωμένοι σε θέσεις πολιτικής και δημόσιας διοίκησης, οι οποίες είναι παραδοσιακά και πιο ευάλωτες στη διαφθορά. Και αυτό διότι η επίδραση της ηλικίας γίνεται ισχυρότερη για κάθε υψηλότερη ηλικιακή ομάδα και είναι σημαντική σε μέγεθος.

Ένα άλλο εξίσου σημαντικό συμπέρασμα είναι ότι τα θύματα που έχουν υποπέσει σε κάποιο έγκλημα ή κάποια κακοτυχία, είναι πιθανότερο να προβούν σε κάποια διεφθαρμένη συμπεριφορά. Τέτοια άτομα είναι πιο πιθανόν να χρησιμοποιήσουν δημόσιους λειτουργούς (ιδιαίτερα αστυνομικούς υπαλλήλους), προκειμένου να τελεσιδικήσει κάποια υπόθεσή τους. Οι άνθρωποι αυτοί βέβαια αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της διαφθοράς στις πιο δύσκολες στιγμές της ζωής τους.

Η θρησκευτικότητα, επιπροσθέτως, αποδείχθηκε να μην παίζει κάποιο ενεργό ρόλο στην διάδοση της διαφθοράς. Αποδείχθηκε ότι δεν φάνηκε να επηρεάζει τη διαφθορά σε ένα επίπεδο που να έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, μεγάλο ρόλο μπορεί να παίζει και η εκάστοτε χρονική περίοδος στην οποία πραγματοποιείται η έρευνα για την επιρροή της θρησκευτικότητας στην έξαρση της διαφθοράς.

Όλα τα παραπάνω δείχνουν το μέγεθος της επίδρασης της διαφθοράς σε διάφορους τομείς της κοινωνίας. Οι τρόποι αντιμετώπισης που έχουν προτείνει ορισμένοι ερευνητές είναι σημαντικοί. Ο πολιτικός και οικονομικός ανταγωνισμός μπορεί να μειώσει σημαντικά τα ποσοστά δωροδοκίας σε μια χώρα, καθώς η ύπαρξη πολλών αντιπροσώπων δυσκολεύει τη διαδικασία μιας διεφθαρμένης δραστηριότητας. Άλλος τρόπος επίλυσης είναι η αποκέντρωση, η μεταφορά δηλαδή εξουσιών, πόρων και αρμοδιοτήτων από την κεντρική κυβέρνηση σε διάφορους τομείς.

Η διαφθορά όμως αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί στα αρχικά στάδια εμφάνισής του. Πολλά παραδείγματα χωρών αποδεικνύουν το γεγονός

ότι με υψηλά ποσοστά διαφθοράς σε μια χώρα, οι άνθρωποι δεν προσπαθούν να καταπολεμήσουν τις διεφθαρμένες δραστηριότητες, διότι η διαφθορά έχει εμβαθύνει τόσο πολύ στην οικονομία, που οι άνθρωποι δεν έχουν πλέον αρκετά κίνητρα καταπολέμησής της, ακόμη κι αν αυτό τους οδηγούσε στην οικονομική ευημερία. Εξαιρετικά “όπλα” αντιμετώπισής της μπορεί κάλλιστα να θεωρηθούν η πολιτική σταθερότητα, η διαφάνεια, καθώς και το ηθικό στοιχείο των κυβερνητικών αξιωματούχων που βρίσκονται απέναντι σε μια διεφθαρμένη πράξη.

Θα ήθελα να κλείσω τα συμπεράσματά μου με μια φράση: *“η διαφθορά, σε ελάχιστες περιπτώσεις και ελάχιστα ποσοστά, αντί να θεωρηθεί “άμμος στους τροχούς”, μπορεί να χαρακτηριστεί ως “γράσο” στους τροχούς”*. Πράγματι, δεν πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι χαμηλά ποσοστά διαφθοράς σε μια κοινωνία μπορεί κάλλιστα να έχουν ορισμένες θετικές επιδράσεις, όπως επί παραδείγματι, επιτάχυνση γραφειοκρατικών διαδικασιών, ενίσχυση των ανταγωνιστικών και επιχειρήσεων, χαλάρωση ακαμψιών, αλλά και κατανομή επενδύσεων και χρόνο στους πιο αποδοτικούς χρήστες. Παρόλα αυτά, σε καμία περίπτωση, αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί θεμιτό, καθώς η μη καταπολέμηση της διαφθοράς στα αρχικά στάδια εμφάνισής της μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί επιζήμια για ένα κράτος, με εξαιρετικά καταστροφικές συνέπειες.

Βιβλιογραφία

Akai, N., Horiuchi, Y., & Sakata, M. (2005). *International and Development Economics short-run and Long-run Effects of Corruption on Economic Growth: Evidence from State-Level Cross-Section Data for the United States*.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.691.6238&rep=rep1&type=pdf>

Asongu, S. A. (2012). *AFRICAN GOVERNANCE AND DEVELOPMENT INSTITUTE Globalization, (fighting) corruption and development: how are these phenomena linearly and nonlinearly related in wealth effects? Globalization, (fighting) corruption and development: how are these phenomena linearly and nonlinearly related in wealth effects?*
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2493263

Barr, A., & Serra, D. (2010). *Corruption and culture: An Experimental Analysis*.
<https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2010.07.006>

Baxamusa, M. H., & Jalal, A. (2013). The Effects of Corruption on Capital Structure: When Does it Matter? *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2232162>

Beck, P. J., & Maher, M. W. (1986). *A Comparison of Bribery and Bidding in Thin Markets*.
[http://dx.doi.org/10.1016/0165-1765\(86\)90068-6](http://dx.doi.org/10.1016/0165-1765(86)90068-6)

Beltrán, A. (2016). Does corruption increase or decrease employment in firms? *Applied Economics Letters*, 23(5), 361–364.
<https://doi.org/10.1080/13504851.2015.1076137>

Bhattacharyya, S., Hodler, R., Berentsen, A., Braithwaite, J., Dowrick, S., Gerfin, M., Hatton, T., Ray, R., & Williamson, J. (2009). *Natural Resources, Democracy and Corruption*. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2009.10.004>

Brunetti, A., & Weder, B. (2003). A free press is bad news for corruption. In *Journal of Public Economics* (Vol. 87). [https://doi.org/10.1016/S0047-2727\(01\)00186-4](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(01)00186-4)

Célimène, F., Dufrénot, G., Mophou, G., & N'Guérékata, G. (2016). Tax evasion, tax corruption and stochastic growth. *Economic Modelling*, 52, 251–258. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2014.10.055>

Cerqueti, R., & Coppier, R. (2011). Economic growth, corruption and tax evasion. *Economic Modelling*, 28(1–2), 489–500. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2010.07.006>

Chase, G. (2014). RELIGIOSITY, CORRUPTION, AND ECONOMIC GROWTH. In *Quarterly Review of Business Disciplines* (Vol. 1, Issue 3). <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1072.5712&rep=rep1&type=pdf>

Choi, J., Pil, ;, & Thum, M. (n.d.). *A Service of zbw Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft Leibniz Information Centre for Economics*. Retrieved January 14, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/335202347_A_Service_of_zbw_Leibniz-Informationszentrum_Wirtschaft_Leibniz_Information_Centre_for_Economics

D'Agostino, G. (Giorgio), Dunne, Paul., Pieroni, L. (Luca), & University of Cape Town. Southern Africa Labour and Development Research Unit. (2012). *Government spending, corruption and economic growth*. Southern Africa Labour and Development Research Unit.

Demirgüç-Kunt, A., Lokshin, M., & Kolchin, V. (2021). *Effects of Public Sector Wages on Corruption Wage Inequality Matters*. <http://www.worldbank.org/prwp>.

Djankov Edward Glaeser Rafael La Porta Florencio Lopez-de-Silanes Andrei Shleifer, S. L., Acemoglu, D., Blanchard, O., DiTella, R., Johnson, S., Murrell, P., Pistor, K., Posner, R., Rodrik, D., Roland, G., Summers, L., Treisman, D., Djankov,

S., Glaeser, E. L., la Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Djankov Edward Glaeser The World Bank, S. L. (2003). *We are grateful to The New Comparative Economics*. <http://www.nber.org/papers/w9608>

Dreher, A., & Schneider, F. (2010). Corruption and the shadow economy: An empirical analysis. *Public Choice*, *144*(1), 215–238. <https://doi.org/10.1007/s11127-009-9513-0>

Dridi, M. (2013). *Munich Personal RePEc Archive Corruption and Economic Growth: The Transmission Channels*. <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/47873/>

Drury, A. C., Krieckhaus, J., & Lusztig, M. (2006). Corruption, democracy, and economic growth. *International Political Science Review*, *27*(2), 121–136. <https://doi.org/10.1177/0192512106061423>

Dzhumashev, R. (2014). Corruption and growth: The role of governance, public spending, and economic development. *Economic Modelling*, *37*, 202–215. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2013.11.007>

Ebben, W., & de Vaal, A. (2009). *Institutions and the Relation between Corruption and Economic Growth*. http://www.degitxiv.cide.edu/PapersDegitXiv/DeVaalNiCE_09104.pdf

Ehrlich, I., & Lui, F. T. (1999). Bureaucratic Corruption and Endogenous Economic Growth. In *Journal of Political Economy* (Vol. 107, Issue 6). https://projects.iq.harvard.edu/files/gov2126/files/ehrllichlui_1999.pdf

Enste, D. H., & Heldman, C. (2017). *A Service of zbw Causes and consequences of corruption: An overview of empirical results Causes and Consequences of Corruption-An Overview of Empirical Results IW-Report · 2/2017 2*. <http://hdl.handle.net/10419/157204www.econstor.euwww.iwkoeln.de>

European Commision. (n.d.). *ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ*. <https://ec.europa.eu/home->

Fisman, R., & Gatti, R. (2002). Decentralization and corruption: evidence across countries. In *Journal of Public Economics* (Vol. 83).
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0047272700001584>

Fisman, R., & Svensson, J. (2000). *Are Corruption and Evidence from Uganda confirms that corruption Firm-Level Evidence*. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-2485>

Galleo, J., Prem, M., & Vargas, J. F. (n.d.). *CORRUPTION IN THE TIMES OF PANDEMIA*. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=d75c6657->

Ghosh, S., & Neanidis, K. C. (2017). Corruption, fiscal policy, and growth: A unified approach. *B.E. Journal of Macroeconomics*, 17(2). <https://doi.org/10.1515/bejm-2016-0010>

Glaeser, E. L., & Saks, R. E. (2004). *NBER WORKING PAPER SERIES CORRUPTION IN AMERICA*. <http://www.nber.org/papers/w10821>

Goel, R. K., & Nelson, M. A. (1998). Corruption and government size: A disaggregated analysis. In *Public Choice* (Vol. 97).
<https://www.jstor.org/stable/30024416>

Gupta, R., Beg, Q. K., Khan, S., & Chauhan, B. (2002). An overview on fermentation, downstream processing and properties of microbial alkaline proteases. In *Applied Microbiology and Biotechnology* (Vol. 60, Issue 4, pp. 381–395). Springer Verlag. <https://doi.org/10.1007/s00253-002-1142-1>

Habibov, N., Fan, L., & Auchynnikava, A. (2019). The Effects of Corruption on Satisfaction with Local and National Governments. Does Corruption ‘Grease the Wheels’? *Europe - Asia Studies*, 71(5), 736–752.
<https://doi.org/10.1080/09668136.2018.1562044>

Hunt, J. (2006). *NBER WORKING PAPER SERIES HOW CORRUPTION HITS PEOPLE WHEN THEY ARE DOWN*. <http://www.nber.org/papers/w12490>

Keneck-Massil, J., Nomo-Beyala, C., & Owoundi, F. (2021). The corruption and income inequality puzzle: Does political power distribution matter? *Economic Modelling*, 103. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2021.105610>

KlausGründler, & NiklasPotrafke. (2019). *Corruption and Economic Growth: New Empirical Evidence*. <http://hdl.handle.net/10419/207207>

Krstić, G., & Schneider, F. (n.d.). *Formalizing the Shadow Economy in Serbia-Policy Measures and Growth Effects*. <http://www.springer.com/series/1262>

Larrain, F., & Tavares, J. (2007). *CAN OPENNESS DETER CORRUPTION? THE ROLE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT*. <https://ideas.repec.org/p/cpr/ceprdp/6488.html>

Lien, D., & Donald LIEN, D.-H. (1990). Corruption and allocation efficiency Related papers CORRUPTION AND ALLOCATION EFFICIENCY. In *Journal of Development Economics* (Vol. 33). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0304387890900132>

Lixin, G. R. G. C., The, C. X., & Bank, W. (2002). *Ownership, Competition, and Corruption Bribe Takers versus Bribe Payers*. <http://econ.worldbank.org>.

Malito, D. V. (2014). *RSCAS 2014/13 Robert Schuman Centre for Advanced Studies Global Governance Programme-78 Measuring Corruption Indicators and Indices*. <http://ssrn.com/abstract=2393335>

Mauro, P. (2004). *IMF Staff Papers, Vol. 51, No. 1, 2004: The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth by Paolo Mauro*. <http://www.imf.org/external/np>

Mauro, P. (n.d.). *CORRUPTION AND GROWTH**. <https://academic.oup.com/qje/article-abstract/110/3/681/1859244>

Mo, P. H. (2001). Corruption and Economic Growth. *Journal of Comparative Economics*, 29(1), 66–79. <https://doi.org/10.1006/jcec.2000.1703>

Mobolaji, H. I., & Omoteso, K. (2015). *Corruption and Economic Growth in Some Selected Transitional Economies*.
<https://www.researchgate.net/publication/256666511>

Monte, A. del, & Papagni, E. (1997). *Public Expenditure, Corruption, and Economic Growth: The case of Italy*.

Olken, B. A., Banerjee, A., Du, E., Finkelstein, A., Fisman, R., Jayachandran, S., Katz, L., Kraay, A., Kremer, M., Rose-Ackerman, S., Singhal, M., & Org, N. B. (2006). *NBER WORKING PAPER SERIES CORRUPTION PERCEPTIONS VS. CORRUPTION REALITY*. <http://www.nber.org/papers/w12428>

Papaconstantinou, P., Tsagkanos, A. G., & Siriopoulos, C. (2013). *How Bureaucracy and Corruption affect economic growth and convergence in the European Union? The case of Greece*. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/MF-12-2009-0143/full/html>

Shleifer, A., & Vishny, R. W. (n.d.). *Corruption*.
<https://doi.org/https://doi.org/10.2307/2118402>

Svensson, J. (2005). *Eight Questions about Corruption*.
<https://www.jstor.org/stable/4134971>

Torgler, B., & Valev, N. T. (2004). *Corruption and Age*.
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/214310/1/2004-24.pdf>

Treisman, D. (2000). The causes of corruption: a cross-national study. In *Journal of Public Economics* (Vol. 76).
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0047272799000924>

Ullan Awan, R., Akhtar, T., Rahim, S., And, S., & Cheema, A. R. (2018). GOVERNANCE, CORRUPTION AND ECONOMIC GROWTH: A PANEL DATA ANALYSIS OF SELECTED SAARC COUNTRIES. In *Pakistan Economic and Social Review* (Vol. 56, Issue 1).
<https://www.semanticscholar.org/paper/GOVERNANCE-%2C-CORRUPTION-AND-ECONOMIC-GROWTH-%3A-A-OF-Hazia-Ahim/05b903f29da79a0381dbbb882da3ed0061a65ab6>

Wei, S. J. (2000). Local corruption and global capital flows. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2, 303–354. <https://doi.org/10.1353/eca.2000.0021>

Wickberg, S. (n.d.). *BEST PRACTICES FOR ANTI-CORRUPTION COMMISSIONS QUERY*. Retrieved January 14, 2022, from <https://knowledgehub.transparency.org/helpdesk/best-practices-for-anti-corruption-commissions>

You, J.-S., Khagram, S., Abadie, A., Acemoglu, D., Jencks, C., Lambsdorff, J. G., Luttmer, E., Meyer, J., Rose-Ackerman, S., Shanahan, S., & Wise, D. (2004). *A Comparative Study of Inequality and Corruption*. https://www.researchgate.net/publication/241644122_A_Comparative_Study_of_Inequality_and_Corruption